SENE: 9 — SAYI: 97

Adliye Ceridesi

AĞUSTOS - 1930

MÜNDERİCAT

RESMÎ KISIM

Kararnameler:

— Adliye tevcihatı.

Kanunlar:

— 1663, 1679, 1684, 1687, 1721 numaralı kanunlar.

H. V. Kararları:

— 9498, 9692 numaralı kararnameler.

Mütalâalar:

— Cezaî mütalealar.

GAYRİ RESMÎ KISIM

— Ceza muhakemeleri usulü kanununun maznuna bahşeylediği teminat.

Yazan: Vasfi Raşit Bf.

HUKUKU MEDENİYE TETKİKATINDAN

— Babalık davası.

Yazan: Kemal Bf.

Kararlar:

— Türk temyiz mahkemesi kararları.
— İsviçre federal mahkeme kararları

İLÂVE FORMALAR

— Borçlar kanunu umumî nazariyeleri
— Askerî ceza kanunu

ABONE ŞERAİTİ

Adet		Kuruş
12	Bir Seneliği	300

Perakende olarak beher numarası Kuruş 30

İSTANBUL
CEZRÎ MATBAA
1930

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

Adliye Vekâleti tarafından neşrolunur.

1956 SA 94
MILLI KÜTÜPHANE ANKARA
T.C. 1923 EŞME MÜDDEİ UMUMİLİĞİ

Adliye Cerîdesi

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur.

Sene: 9 Ağustos 1930 Sayı: 97

RESMÎ KISIM

ADLİYE TEVCİHATI

Karar numarası: 21

35 lira maaşlı Zara müddei umumiliğine talebile harcirahsız Hafik müddei umumisi Nafiz,

35 lira maaşlı Korkuteli hukuk hâkimliğine talebile Boğazlıyan ceza hâkimi Derviş,

35 lira maaşlı Nusaybin hâkimliğine Savur müddei umumisi Hacı Mehmet,

30 lira maaşlı Reşadiye sulh hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan İbradi sulh hâkimi Ali Rıza,

35 lira maaşlı Doğanbey sulh hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan Göney sulh hâkimi Hüseyin,

35 lira maaşlı Goney sulh hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan Doğanbey sulh hâkimi Zeynelâbidin,

3

35 lira maaşlı Konya müddei umumi muavinliğine Çatalca müddei umumisi Ahmet Cevdet,

30 lira maaşlı Çatalca müddei umumiliğine hukuk mezunlarından Ferit Demir,

55 lira maaşlı Rize ağır ceza reisliğine mülğa İstanbul bidayet müddei umumisi Sedat,

30 lira maaşlı İbradi sulh hâkinmliğine Avanüs azayı sabıkasından İsmail,

45 lira maaşlı Malatya müddei umumiliğine Adana sulh hâkimi Fazlı,

30 lira maaşlı Mihalgazi sulh hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan Eskişehir sulh hâkimi Osman Nuri,

25 lira maaşlı Ordu müstantikliğine şayanı terfi olan Gebze müstantiği Kadri,

22 lira maaşlı Gebze müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından İrfan Naci,

22 lira maaşlı Tercan müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet Hilmi,

22 lira maaşlı Kiği müstantikliğine Eğirdir sabık müstantiği Nuri,

22 lira maaşlı Hadim müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Sami,

22 lira maaşlı Havza müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Süleyman,

22 lira maaşlı Yaluvaç müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Şerif,

22 lira maaşlı Ilgaz müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet Eşref,

22 lira maaşlı Göksun müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Salih Zeki,

22 lira maaşlı Kalecik müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Asaf,

22 lira maaşlı İncesu müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Ahmet Rifat,

22 lira maaşlı Mudurnu müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Faruk,

22 lira maaşlı Karacabey müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Ali Rıza,

100 lira ücretli Igdır tahrir naipliğine Denizli tahrir naibi Hasan Basri Beylerin intihaplarına karar verildi.

29 - 5 - 930

arar numarası: 22

40 lira maaşlı Diyarbekir ceza hâkimliğine talebile Savur hâkimi Reşit,

35 lira maaşlı Savur hâkimliğine talebile Beyşehri ceza hâkimi Mehmet Nuri,

45 lira maaşlı Elmalı reisliğine Siverek reisliğinden müstafi Mustafa,

40 lira maaşlı gürun reisliğine talebile zatî harcirahla Siverek müddei umumisi Hülûsi,

35 lira maaşlı Milâs hukuk hâkimliğine Karaisalı hukuk hâkimliğinden müstafi Hafız Mehmet,

40 lira maaşlı silvan hâkimliğine Siirt azalığından müstafi Mehmet Tevfik,

35 lira maaşlı Terme hâkimliğine talebile harcirahsız Karaman müddei umumî muavini Ali Nevzat,

55 lira maaşlı Çanakkale reisliğine talebile İzmir sulh hâkimi Cemalettin,

55 lira maaşlı İzmir Sulh hâkimliğine tahviline karar verilen Çanakkale reisi Sait,

30 lira maaşlı Emet müddei umumiliğine talebile hukuk mezunlarından Hamza,

30 lira maaşlı Bayramiç müddei umumiliğine hukuk mezunlarından Fuat,

30 lira maaşlı İzmir sulh hâkimliğine hukuk mezunlarından Ziya Fikret,

35 lira maaşlı Boğazlıyan ceza hâkimliğine Kastamonu aza mülâzimi Mehmet Celâl,

25 lira maaşlı Amasya müstantikliğine Karaköse müstantiği mehmet Hayati,

23 lira maaşlı Karaköse müstantikliğine tahviline karar verilmiş olan Gümüşhane müstantiği Zihni,

25 lira maaşlı Gümüşane müstantikliğine tahviline karar

verilmiş olan Çorlu müstantiği İhsan Ethem,

22 lira maaşlı Çorlu müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Sabri,

22 lira maaşlı Midyat müstantikliğine tahviline karar verilmiş olan Adana ikinci müstantiği Hüsamettin,

22 lira maaşlı Adana ikinci müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Arif Hikmet,

22 lira maaşlı Ayaş müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet Sabri,

22 lira maaşlı Ulukışla müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Kâzım,

22 lira maaşlı Saimbeyli müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Necati,

22 lira maaşlı Karacasu müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen Garzan müstantiği Ahmet Sabri,

22 lira maaşlı Garzan müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet Hadi,

22 lira maaşlı Çölemerik müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Fehmi,

22 lira maaşlı Çarşamba müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Sıtkı,

30 lira maaşlı Malatya müstantikliğine şayanı terfi olan Maraş müstantiği Tevfik,

22 lira maaşlı Maraş müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından İsmail Hakkı Beylerin intihaplarına ve Edremit müstantiği Mehmet Kemalettin, Karamürsel müstantiği İsmail Hakkı Beylerin bilmuvafaka harcirahsız becayişlerine karar verildi.

7 - 6 - 930

Karar numarası: 23

35 lira maaşlı Emet hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Palu hâkimi Remzi,

35 lira maaşlı Palo hâkimliğine Kemaliye müddei umumisi Fahri,

40 lira maaşlı Nevşehir azalığına talebile ve zatî harcirahla Eşme hâkimi Yusuf Bahri,

35 lira maaşlı Eşme hâkimliğine Garzan hâkimi Mustafa,

35 lira maaşlı Garzan hâkimliğine Siirt aza mülâzimi Ahmet Tevfik,

45 lira maaşlı Urfa müddei umumiliğine Van azasından Mehmet Ali,

35 lira maaşlı Beyşehri ceza hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Vakfıkebir Müddei umumisi Nafi,

35 lira maaşlı Vakfıkebir Müddei umumiliğine Çarşamba müddei umumisi Mahmut,

35 lira maaşlı Korkut eli ceza hâkimliğine muğla aza mülâzimi Mustafa Hikmet,

30 lira maaşlı Muğla aza mülâzimliğine talebile Terme müddei umumisi Hüseyin Ferit,

35 lira maaşlı Havza hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Kuruçay hâkimi Abdullah,

35 lira maaşlı Kuruçay hâkimliğine Reşadiye hâkimliğinden müstafi Hasan Tahsin,

30 lira maaşlı Kaman sulh hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan Yozgat aza mülâzimi Besim,

30 lira maaşlı Kastamonu aza mülâzimliğine huhuk mezunlarından İbrahim,

22 lira maaşlı Mucur müstantikliğine talebile Kula müstantiği Bekir Hilmi,

22 lira maaşlı Şavşat müstantikliğine tahviline karar verilmiş olan Hopa müstantiği Asım,

22 lira maaşlı Hopa müstantikliğine Şavşat müstantiği Abdullah Behçet,

22 lira maaşlı Kula müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Adana başkâtip muavini Hüsnü,

35 lira maaşlı Saiteli ceza hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Cizre hâkimi Bedrettin,

35 lira maaşlı Cizre hâkimliğine Sandıklı müddei umumisi Naim,

35 lira maaşlı Harput sulh hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Nazımiye sulh hâkimi İbrahim Lûtfi,

35 lira maaşlı Elbüstan aza mülâzimliğine tahviline karar verilmiş olan Marmaris müddei umumisi Naci Beylerin intihaplarına karar verildi.

14 - 6 - 930

Karar numarası: 24

40 lira maaşlı Taşköprü hukuk hâkimliğine talebile Nalluhan hâkimi Necmettin,

35 lira maaşlı Keşan ceza hâkimliğine tahviline karar verilmiş olan Taşköprü hukuk hâkimi Ali Rıza,

35 lira maaşlı Nalluhan hâkimliğine ahvali sıhhiyesi itibarile Köle sulh hâkimi Şaban,

45 lira maaşlı Yaluvaç hukuk hâkimliğine talebile Kozan azasından Mansur,

40 lira maaşlı Kozan azalığına Geyve ceza hâkimi Abdullah Necati,

35 lira maaşlı Yozgat aza mülâzimliğine Varto sulh hâkimi Mehmet Sadık,

35 lira maaşlı Vezirköprü aza mülâzimliğine Bayezit müddei umumisi Cemal,

35 lira maaşlı Geyve ceza hâkimliğine Karaman aza mülâzimi Mustafa Kemal,

35 lira maaşlı Karaman aza mülâzimliğine Eruh sulh hâkimi Mehmet Hilmi,

35 Lira maaşlı Sandıklı müddei umumiliğine tahviline karar verilmiş olan Biga müddei umumisi Yahya Naci,

35 lira maaşlı Malatya sulh hâkimliğine talebile Kâhta müddei umumisi Dehri Beylerin intihaplarına karar verildi.

KANUNLAR

Hapishane ve tevkifhanelerin idaresi hakkında kanun

Kanun numarası: 1721
Neşri tarihi: 26 - 6 - 1930

Madde 1 — Türkiyede her mahkeme bulunan yerde hapishane ve tevkifane bulunur.

Madde 2 —

A) Mahpusların hapishanelere dağıtılması;

B) Mahpus ve mevkufların giydirilmesi, ve yedirilmesi, yatırılması ve okutulması ve çalıştırılması,

C) İş kazançlarından san'atlar ihtiyacına ve çalışanlara pay ve ailelerine nafaka ayrılması;

D) Mahpus ve mevkuflar haklarında kimler tarafından ne gibi inzıbat muameleleri tatbik olunacağı;

E) Hapishane ve tevkifhane memur ve müstahdemlerinin vazife ve salâhiyetleri ve haklarında kimler tarafından ne gibi inzibatî muameleler yapılacağı nizamnamede yazılır.

Bu nizamnamenin sıhhî hususlara müteallik maddeleri Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti ile müştereken hazırlanır.

Madde 3 — Adliye Vekâletince gösterilecek lüzum üzerine hapishanelerde iş yurtları ve hastahane tesisi için Hükûmetçe bütçeye lüzumu kadar tahsisat konulur.

Madde 4 — Mıntaka hapishaneleri iş yurtlarının idare ve tesisi bütçeye konulacak mütedavil sermaye ile temin olunur. Adliye Vekilinin iznile kabul edilen teberrularda mütedavil sermayeye ilâve olunur.

Madde 5 — Lüzumu takdirinde mahpusların bir hapishaneden diğerine nakilleri Adliye Vekâletinin müsaadesile caiz olabilir.

Madde 6 — Mıntaka hapishane müdürleri doğrudan doğruya Adliye Vekâletince ve muhasip ve başkâtipleri ile diğer hapishane ve tevkifhane müdürleri ve teftiş memurları ve hekimler ve fen memurları ve muallimler mahallî Adliye Encümeninin inhası üzerine veyahut daha ehliyetli zevat bulunduğu halde resen vekâletçe tayin olunurlar. Hapishanelerin sair memur ve müstahdemleri mahallî Adliye Encümenlerince intihap ve vilâyetin tasdikile tayin kılınır.

Madde 7 — Hapishane müdürü ve memurları hakkında kanunî tahkikat icrası, doğrudan doğruya adliyeye aittir. Gösterilen lüzum üzerine müdürlere Adliye Vekâletince ve diğer memurlara mahalleri Adliye Encümenlerince işten el çektirilebilir.

Madde 8 — Hapishane müdür ve memuru ve müstahdemleri, hapishanenin emniyet ve muhafazasının temini için aşağıda yazılı hallerde silâh kullanmağa salâhiyettardır:

A) Türk Ceza Kanununun 49 uncu maddesinin 1, 2 ve 3 numaralı fıkralarında yazılı mecburiyetler hadis olursa;

B) Mahpuslar toplu olarak hücum teşebbüsünde bulunurlar ve memurlara veya kendilerine nezaretle muvazzaf bulunanları yakalayarak onlara mukavemet veya onları bir hususu yapmaları veya yapmamaları için cebrederlerse;

C) Firar teşebbüsünde bulunan bir mahpus yakalanırken filen veya tehlikeli bir surette tehdit ederek mukavemet eder veya mükerreren dur emrine itaat etmiyerek firar teşebbüsünden vaz geçmezse.

Ateşli silâh, diğer silâhlarla maksadın temini kabil olmadığı takdirde kullanılır. Ateşli silâh kullanılması lüzumunu mutlak surette müdür ve bulunmadığı zaman müfettiş tayin eder.

Şu kadar ki, müsaade istihsali mümkün olmıyan fevkalâde hallerde müsaadesiz silâh istimali de caizdir.

Madde 9 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 10 — Bu Kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve S. İ. M. Vekilleri memurdur.

26 - 6 - 930

* * *

Ereğli havzai fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik 10 eylül 1337 tarih ve 151 numaralı kanunun 7 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair kanun.

Kanun numarası: 1687
Neşri tarihi: 12-6-1930

Madde 1 — 10 Eylül 1337 tarih ve 151 numaralı kanunun 7 inci maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve olunmuştur:

A: Mahkeme bu maddenin tatbikında, ceza muhakemeleri usulü kanununun 3 üncü maddesine göre, aralarında irtibat mevcut sayılan suçların davalarını birleştirmeksizin tetkik ile hükme rapteder.

B: İşten ve matlûbattan mütevellit davalarda, havzai fahmiye idaresi müşavir avukatı, amele birliğinde kayıtlı cüzdanlı amelenin kanunî mümessili olarak, vekâletname ibrazına hacet kalmaksızın, mahkemede ameleyi temsil eder.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya, Adliye ve İktisat vekilleri memurdur. 5 - 6 - 930

* * *

Umumî mahkemeler ve karar hâkimleri ve müstantiklerle umumî ve hususî kaza selâhiyetini haiz makamlar arasındaki ihtilâfın halli hakkında kanun.

Kanun numarası: 1684
Neşri tarihi: 12-6-1930

Madde 1 — Umumî mahkemeler, karar hâkimleri ve müstantiklerle idare heyetleri ve sair kaza salâhiyetini haiz makamlar arasında vazife ve salâhiyet sebebile hadis olacak ihtilâfların halli; Temyiz mahkemesi ceza heyeti umumiyesine aittir.

Bu ihtilâfın hallinde ceza muhakemeleri usulü kanununun hükümleri cari olur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya icra vekilleri heyeti memurdur.

* * *

Kat'î ticaret muahedeleri akdi için müzakereye başlanmış veya başlanacak devletlerle muvakkat ticarî itilâflar akdine dair kanun.

Kanun numarası : 1679
Neşri tarihi: 10-6-1930

Madde 1 — Kat'î ticaret muahedeleri akdi için kendilerile müzakereye başlanmış veya başlanacak olan devletlerle akdedilecek muahedeler mer'iyete girinciye kadar, muvakkat ticarî itilâflar akdine hükûmet mezundur.

Bu suretle bir veya bir kaç defada olarak akdedilecek muvakkat ticarî itilâfın müddeti 1932 senesi mayıs gayesini tecavüz edemez.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun icrasına icra vekilleri hey'eti memurdur.

* * *

8 Haziran 1929 tarih ve 1504 numaralı kanuna müzeyyel kanun

Kanun numarası: 1663
Neşri tarihi: 2-6-1930

Birinci Madde — İmar müdüriyeti , imar plânı hududu dahilinde bulunan mahallerde, musaddak ve kat'î plânın tatbikı için, mevcut arsa ları tevhit ve yeniden plânın icabatına ve arsa sahiplerinin istihkakına göre münferiden veya şayian arsa sahiplerine tevzi etmeğe salâhiyettardır. İfraz ve tevzide arsaların hali hazır mesahai sathiyesi ve mevki ve şerefi ile yeni plâna göre iktisap edeceği mevki ve şeref esastır.

12

Arsaların bu suretle tevhit ve tevziini gösteren haritanın tatbiki imar idare hey'etinin tasdikına mütevakkıftır.

İkinci Madde — plân dahilindeki arsaların tevhit ve tevziinde mesahai sathiyelerini aynen muhafaza kabil olmadığı takdirde tevziat nihayet yüzde on beşe kadar noksanile yapılabilir.

Üçüncü Madde — yukarki maddeler mucibince ifraz ve tevzi olunan arsalar imar müdüriyetinin müsaadesi olmadıkça yeniden ifraz ve tahsim olunamaz.

Dördüncü Madde — Bu knuun neşri tarihinden muteberdir.

Beşinci Madde — Bu kanunun icrasına icra vekilleri hey'eti memurdur.

5 - 6 - 1930

13

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

H.V. KARARLARI

Kararname No: 9692

Yunan tebeasına ve etabli Rumlara ait olup hükûmet tarafından haciz, müsadere veya işgal edilmiş olan emlâk ve nukudun tasdiknamelerin teatisine intizar etmeksizin iadesi cemilekâr bir mahiyeti haiz bulunmasından dolayı Türk - Yunan dostluğu üzerinde hayırlı bir tesir bırakacağından mukavele ahkâmının şimdiden mevkii tatbika vaz'ı ve bankalarda mahcuz mevduatın sahiplerine iadesi, İstanbulda etabli addolunanların veya avdet hakkından istifade edeceklerin İstanbul dahilindeki hukuku tasarrufiyelerinin tanınması ve tahtı işgalde bulunan malların bilâ teehhür kendilerine iadesi İstanbul dahilindeki Yunan emvalinden müsadere ve sökestre edilmiş veya her hangi bir suretle tahtı işgalde bulunmuş olanların mukavelenin mevkii tatbika vazından itibaren iki ay zarfında sahiplerine veya bunların mümessillerine teslimine emir verilmesi; Hariciye Vekâletinin 5 - 7 - 930 tarih ve 90019 - 323 numaralı tezkeresi ile teklif edilmiştir.

Keyfiyet icra Vekilleri Heyetinin 5 - 7 - 930 tarihli içtimaında görüşülerek:

1 - İstanbul şehri dahilinde bulunan Yunan tebeasına ait emvalin iadesi.

2 - Bankalarda mevcut ve hükûmet tarafından mahcuz mevduat varsa serbest bırakıldıklarının ilânı ve alâkadar bankalara tebliği ve mubadele mukavelesinin tesrii tatbiki için bir talimatnamenin tanzimi tasvip ve kabul olunmuştur.

5 - 7 - 930

* * *

Kararname No: 9498

Deniz ticareti kanununun 1461 inci mddesi mucibince tutulması lâzım gelen gemi sicillerinden hacmi elli metre mik'abı geçmeyen gemi sicillerinin bütün liman reislikleri nezdinde tutulması ve hacmı elli metre mik'abını geçen gemiler için karadenizde Trabzon, Samsun, Sinop, İnebolu; Marmara denizinde İstanbul, Tekirdağı, Bandırma, İzmit, Mudanya, çanak kale; Akdenizde de İzmir, Ayvalık, Bodrum, Marmaris, Antalye ve Mersin ticareti bahriye müdürlük ve liman reisliklerinin tescil mahalli olarak tayini, İktisat Vekâletinin 28-5-930 tarih ve 43-10573 numaralı teskeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Hey'etinin 28-5-930 tarihli ictimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

28 - 5 - 930

HUKUKÎ MÜTALEALAR

Mardin C. M. U. liğine tebliğ edilmiştir.

Ceza muhakemeleri usulünün 134 üncü maddesindeki yirmi dört saat kaydı, ancak ihzar müzekkeresi verilmiş olan maznunun salâhiyettar hâkim huzuruna sevkinden sonra ihzar müzekkeresile ne kadar mevkuf tutulabileceğini tazammun edip daha evvel hâkimin huzuruna sevki için yolda geçecek müddetler hesaba katılmaz. Bu itibarla duruşmada bulundurulmasını teminen bir maznun hakkında mahkemece çıkarılan ihzar müzekkeresi hükmünün infazı icap edeceğinin Savur Cümhuriyet müddei umumiliğine tebliği.

Tarihi 15 - 6 - 930

* * *

Siirt C. M. U. liğine Tg. E.

Kemal Efendinin memuriyet vazifesini ifada bilâ sebep ihmalden dolayı otuz lira ağır para cezasile mahkûm edilmiş olmasına göre - iadei mücrimin - yolile Türkiyeye getirilmesine imkân bulunmadığından müruru zaman vukuuna kadar Türkiyeye avdetinde infaz edilmek üzere takibat icrası zımnında icra dairesine tevdii temennisile gönderilen ilâm leffen iade kılındı.

22 - 6 - 930

* * *

Aydın C. M. U. liğine Tg. E.

Mutlak olarak maznun bulunan ve ağır cezadan başka diğer ceza-

larla mahkûm olan efrat, zabitan ve sair askerî şahısların askerî tevkifhane ve hapishanelerinde ve kat'î surette ağır ceza derecesinde mahkûm olanlarla askerlik sıfatı nez edilenlerin mülkiye hapishanelerinde tevkif ve hapisleri lâzımdır. Şu kadar ki askerlik mükellefiyeti kanununun 39 uncu maddesi mucibince askere girmezden evvel hapse mahkûm olupta hükümleri askere girdikten sonra bildirilenlerin hapisliklerini mülkiye hapishanelerinde geçirmek ve tahliye edildikten sonra baki kalan askerlikleri tamamlanmak üzere bulundukları mahallin Adliyesine teslim olunurlar.

O dairede muamele ifası ve neticesinin inbası.

23 - 6 - 930

* * *

Aydın C. M. U. liğine Tğ. E.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 66 ıncı maddesi mucibince ehli hibre intihabının hâkime ait olmasına ve muayene hususlarında rey ve mütalealarını beyan ile tavzif edilmiş resmî ehli hibre mevcut olsa bile hususî sebepler dolayisile başkalarının tayin edilebileceğine göre bildirilen hallerde mezkûr maddeye tevfikan muamele ifası.

7 - 6 - 930

* * *

Aydın C. M. U. liğine Tğ. E.

Yapılan hazırlık tahkikatı neticesinde müddei umuminin takibata mahal olmadığına dair verecekleri kararlar aleyhine suçtan zarar gören kimseler tarafından yapılacak itirazların bu kararı veren mahkeme dairesine en yakın bulunan ağır ceza işlerini gören mahkeme reisine yapılacağı ceza muhakemeleri usulü kanununun 165 inci maddesi hükmünden bulunmuş ve kararı veren müddei umuminin ağır ceza C. M. umumisi olup olmadığı nazara alınmaksızın itiraz merciinin tayin edilmiş olmasına mebni ağır ceza müddei umumilerinden gayri diğer müddei umumilerin verecekleri bu kabil kararlar aleyhine yapılacak itirazlarında mensup olduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye yakın ağır ceza işlerini gören mahkeme reisine yapılmak icap eder. O dairede muamele ifası.

7 - 6 - 930

Yozgat C. M. U. liğine Tğ. E.

Memuriyetinizce bütün meşhut suçların tahkik ve keşfine kendisinin gönderilmekte olduğundan bahisle bunun ne dereceye kadar kanuna muvafık olduğu ve bazı maddelerdeki (Hakim) tabirile hangi makamların kast edildiği birinci mustantik tarafından tahriratla sorulmaktadır.

1 - Ceza muhakemeleri usulü kanununun 153 üncü maddesi mucibince hazırlık tahkikatı icrasına esas itibarile C. M. U. leri selâhiyettar olup ancak 158 inci maddeye tevfikan müddei umumî muavininin mühim sebepler tahtında gaybubeti halinde mustantik veya sulh hakiminin hazırlık tahkikatının münhasıran tehirinde mazarrat umulan kısımlarını resen yapabileceklerine göre meşhut suçlarda da mustantikler zikredilen şartlar dairesinde tahkikat icra edebilirler.

2 - Ceza muhakemeleri usulü kenununun 66, 71, 76, 78, 79, 83, 90, 92, 97, 102, inci maddelerindeki hâkim tabirinden maksat, mustantik, sulh hâkimi, mahkemei asliye ve sair kaza hakkını haiz olanlardan ibarettir.

Badema o dairede muamele ifası ve keyfiyetin de birinci mustantikliğe tebliği.

GAYRİ RESMÎ KISIM

Ceza muhakemeleri usulü kanunumuzun maznuna bahşeylediği teminat

Malûmdur ki ceza muhakemeleri usulü suçların aranmasına, takibine tahkikine ve hükmüne müteallik kaidelerin heyeti mecmuasını şamildir. Gayesi ise cezaları tatbik edecek makamı tenvir etmek kanaatini hasıl etmek ve böylece o makamı kendisine arz edilen suçların hakiki faillerini emniyet ve adaletle cezalandırabilecek halde bulundurmaktır.

Her davada biribirine hasım iki taraf vardır. Ceza davalarında ise husumet yani dava tenkilin namına yapıldığı cemiyet ile takibat aleyhine tevcih edilen ve suçun faili bulunduğu farz olunan suçlu arasında cereyan eder. Demek ki karşı karşıya gelmiş iki menfaat vardır. En iyi bir ceza muhakemeleri usulü kanunu bu iki menfaatı en iyi bir tarzda telif edebilmiş olan kanundur. Bu iki menfaatın telifinde nazarda bulundurulacak mülâhaza şudur: Hey'eti ictimaiye bir suçun cezasız kalmamasında menfaattardır. Ve gene hey'eti ictimaiye suçlunun cezasının bir ma'suma, suçsuza yükletilmemesinde menfaattardır. Sonra devlet ile suçlunun kuvvetleri arasında bir müsavatsızlık vardır. Devletin kuvvetinde bir hat yok gibidir binaenaleyh kanun suçlu zannedilen kimseyi himaye etmez ise maznunun hasmı olan devletin kuvveti karşısında eli, kolu bağlı olarak baş eğmesinden başka yapacak bir şeyi kalmaz.

Binaenaleyh dünyanın bütün ceza muhakemeleri usulü kanunları maznuna devleti temsil eden iddiaya karşı az çok muvaffakiyetle cidal edebilmek vasıtalarını temine çalışmışlardır. Kanunumuzda maznun lehine ve maznunu himaye eden bir çok hükümleri muhtevi bulunmaktadır. Bu makalemizde kanunun maznuna bahşeylediği teminatların mahiyetini ve bu teminatların müdafaa hakkını muhafazaya ve efrada bitaraf bir adaletin nimetlerini bahşetmeğe kâfi gelip gelmediğini tetkik edeceğiz. Fakat bunun için evvel emirde işlerin yeni ceza muha-

kemeleri usulü mucibince nasıl tahkik ve nasıl muhakeme olunduğunu hulâsaten arz etmek lâzımdır.

Kanunumuzda bir taraftan takip, diğer taraftan tahkik ve hüküm yekdiğerinden kat'iyetle ayırt edilmiştir. Kanunumuz, Almanların «davacı olmıyan yerde hâkim de yoktur.» düsturunu ibka ve teyit eylemektedir. Hâkim hiç bir ceza işine resen vaz'ıyet edemez; Binaenaleyh hâkimin tahkik ve gerekse hüküm cihetinden vazifesi amme veya şahsî davanın ikamesile başlar. Cemiyet namına faaliyete geçebilmek hakkı yalnız Cümhuriyet müddei umumisine aittir. Müddei umuminin faaliyeti, takibi mağdurun şikâyetine muallâk olan suçlardan gayri bütün suçlar hakkında serbestçe ve kendiliğinden caridir. Halbuki takibi şikâyete bağlı suçlar hakkında müddei umumî ancak mağdurun şikâyeti üzerine takip edebilir. Şahsî dava ise takibi şikâyete bağlı bulunan muayyen bazı suçlara maksur kılınmıştır ve mağdur veya bazı ahvalde mümessili kanunisi tarafından istimal olunur. İmdi, kanunun mağdura doğrudan doğruya mahkemeye gitmesine müsaade eylemediği suçlar hakkında mağdurun bir şikâyetname veya ihbarname ile müddei umumiye müracaat eylemesinden başka yapabilecek bir şey yoktur. Müddei umumî ise işe istediği neticeyi verir. bununla beraber suçtan bizzat mağdur olan şahsın ihbar veya şikâyeti üzerine müddei umuminin suçu takip eylememesi halinde mağdurun müddei umumiyi takibe mecbur kılmak için mahkemeye müracaata müsaade edilmiştir (madde 165 - 168)

Bir ihbarname veya şikâyetname ile işe vaz'ı yet eden müddei umumî takibata başlamadan evvel müdahalesini mazur ve lâzım gösterecek esbabı kâfiyenin mevcut olup olmadığını araştırmak için bir anket açar. (madde 153) Bu anket esnasında hâkim tarafından yapılması lâzım olan bir muamelei tahkikiyenin ifasını faideli görür ise tahkikat muamelesinin yapılacağı mahal sulh hâkimine bir talepte bulunur. (madde 155) Müddei umumî kanaat hasıl eder etmez amme davasını açar iddia ilk tahkikatın açılması talebi şeklinde olursa müstantiğe tevdi olunur. Bu, ıstıllahatımızda talepname tabirile yadolunur. Son tahkikatın açılması talebi şeklinde olur ise karar hâkimine verilir ve iddianame ismini taşımaz; karar hâkimi ya derhal hükme takaddüm edecek olan duruşmaya başlanmasına (madde 196) veya ilk tahkikata tevessül olunması veya ilk tahkikatın tevsi edilmesi lüzumuna (madde 195) dair bir karar verir.

İlk tahkikat zarurî bir tarzda işin ilerlemesi hususunda müddet ve ağırlık tevlit edeceğinden sulh mahkemesi işlerinde asla tecviz edilmez. Buna mukabil ağır ceza işlerinde mecburidir. Asliye mahkemelerine ait işlerde ise müddei umumî veya maznunun talebi halinde caizdir bu iki halden gayri karar hâkimi ahval ve vaziyete göre ilk tahkikata tevessül edilmesinin münasip olup olmıyacağını takdir eyler.

Şahsî davacı hüküm verilinceye kadar davasını geri alabilir (madde

361) Halbuki müddei umumî, ilk veya son tahkikatın açilmasile beraber davaya hâkim olmaktan fariğ olur. [1] müddei umumî tahkikatın biri açılıncıya kadar takipten ferağat edebilir. Fakat ilk tahkikatın açılması anından itibaren ferağat hakkı mantıkî olur, ve iş bzizarure cereyanını takip eyler. müddei umuminin tahkikatın başlamasından sonra müstenidatlı görmediği zan hakkında yapabileceği maznunun beraetini talep etmekten ibaret kalır; mahkeme ise bu talebin kıymetini takdirde mutlak bir hâkimiyeti haizdir.

İlk tahkikatın hitamını müteakip veya böyle bir tahkikat yapılmamış ise iddianamenin verilmesinden sonra karar hâkimi maznun aleyhine serdedilen isnatları tetkik eder ve bu tetkikin neticesine göre ya maznunu meni muhakeme kararı ile takibat harici bırakır veya son tahkikatın açılmasına karar vermek suretile muamelâtı adliyenin devamını emreyler. açılan duruşma hükmün tefhimine kadar devam eyler.

Kanunumuzun kabul eylediği ceza muhakemesi usulünü tavsif eylemek lâzım gelirse denir ki kanunumuz kısmen iddia (aküzasyon) usulünü ve kısmen resen tahkik engizisyon usulünü kabul suretile muhtelit bir sistem kabul etmiştir. Ceza davası umumiyetle iki safhaya ayrılıyor, İlk tahkikatı şamil olan ilk safha iddia usulü ile başladığı halde engizisyon usulünde cereyan eyler. Çünkü tahkikat adlî bir memuru mahsus tarafından yapılmaktadır. Alenî değildir ve duruşmasızdır. Halbuki karar hâkiminin son tahkikatın açılması kararile başlayan ikinci safha tamamile iddia usulünde cereyan eyler. Çünkü duruşmalar alenîdir. şifahîdir ve zaten duruşma mefhumunun ifade eylediği veçhile münakaşalı cereyan eyler yani müddei maznun ile müsavi bir hak ile musavat dairesinde karşı karşıya bulunur ve müddeinin isnat ve iddialarını çürütmeğe çalışır. Müdafaa alenîdir ve serbesttir. Hâkim yekdiğerine hukukan bu müsavi hasımların fevkinde bitaraf bir hakem gibi durur.

Marülarz usullerin (prensiplerin) tatbikinde ve maznunun haklarını himayede kanunumuz oldukça cür'etkârdır.

Maznunun hakları üç fikre raptedilebilir; şöyleki: Bir suç işlemiş olmakla maznun olan bir kimse aleyhine amme davası açılabilmek için mutlaka elde kâfi emareler bulunmalıdır. Müphem zanlar üzerine amme davası açmak vatandaşların devletin himayesinde bulunan huzur ve emniyetlerine taaddi olur.

Saniyen maznuna mahkûmiyetine kadar refakat eyliyen masumiyet

[1] Alman kanununun 156 ıncı maddesinde "amme davası tahkikatın (ilk veya son tahkikatın madde147) açılmasını müteakip artık geri alınamaz,, der. Bu madde nin kanunumuza alınmaması amme davasının tahkikatın açılmasını müteakip te geri alınabileceğinin tecviz edilmiş olması gibi talâkki edilmelidir.

karinesinin neticesi maznunun şahsının masun kalması olmalıdır. Fakat tahkikatın, prensiplerin fevkinde zaruretleri vardır. Binaenaleyh cemiyetin âli menfaatleri her hükümden evvel maznunun hürriyetine taaddi edilmesini icap ettiriyorsa nısfet bu taaddinin hiç olmazsa büyük bir ihtiyat ve büyük korumalarla yapılmasını emreder.

Ve nihayet maznun, serveti, şerefi, hürriyeti ve hayatı iki dudağının arasında bulunan makamdan kendisine arz edilen işleri büyük bir dikkatle ve serbest bir fikirle tetkik edilmesini isteyebilir.

Binaenaleyh maznun lehine istenilen teminatın mevzuu şu olabilir: a) Maznun aleyhine kâfi emareler olmadıkça amme davası açtırmamak; b) hürriyeti şahsiyeye taaddi mutlak bir zaruret haline kasır ve hasreylemek; c) kanunu tatbik edecek olan mahkemenin teşkilinden tarafgirlik şaibesi ile malûl olan hâkimleri hariç kılmak ve maznuna mutlak bir müdafaa faaliyeti temin eylemek.

Tetkikimiz, kanunumuzun bu üç hedefe ne derecede varmış olduğunu izhara müteveccih olacaktır.

Maznunun muhakemeye sevkine takaddüm eden muamelelerin şekilleri dahi maznuna, aleyhine suçu işlediğine az çok kanaat verecek, suçu müsbet olacak vakıalar olmadıkça takip edilemiyeceği hakkında emniyet verir. Bu başlangıç tahkikat müddei umuminin yaptığı tahkikat ile müstantiğin yaptığı ilk tahkikattan başka karar hâkiminin - ilk ve son tahkikatın arasında bulunması itibarile - ara tahkikatı denilen kararını da şamildir.

Daha muhakeme başlamadan evvel hakikatı izhara medar olan bu iptidaî tahkikatların maznuna ne büyük menfaat temin eylediğinde ısrarı zait görürüm. Bu tahkikatı evveliye yalnız suçun iz ve emarelerini doğru olarak toplamağa yaramaz; lehe olan delillerin de daha kolayca toplanmasına müsait olur. Binaenaleyh hakikî suçlu adaletin kılıncının daha emniyetle inmesini temin eden bu tahkikatı evveliyeden çok korkar; masum ise duruşmanın daima elim olan mezahimie maruz kalmadan masumiyetini isbata medar olacak olan bu tahkikatı evveliyenin yapılmasını şiddetle arzu eyler. Suçsuzun tahkikatı evveliye esnasında masumiyetini izhar edememiş olduğunu kabul eylesek bile yapacağı müdafaanın mühim unsurlarını tesbit ettirmek gibi mühim menfaatler elde edebileceği inkâr edilemez; (madde 159)

İlk tahkikatın bu ehemmiyetine binaen kanunumuz ilk tahkikatı ağır ceza işlerinde mecburî kılmıştır. Sulh mahkemelerinin görecekleri işlerde kabul edilmemesi ise sebebi vazifelerinin ehemmiyetsiz suçların tetkikine hasredilmiş olmasıdır. Ağır ceza işleri ile sulh işleri arasında mutavassıt bir rolü haiz olan asliye mahkemelerinde ihtiyarîdir. Asliye

mahkemelerinde görülecek bir iş uzun ve nazik bir tahkikatı icap ettiriyor ise veya bir iş hakkında ilk tahkikatın yapılması müddei umumî veya maznun tarafından talep olunuyorsa oişler hakkında da ilk tahkikat yapılabilir. Yalnız ilk tahkikatın yapılması maznun tarafından talep olunmakta ise, maznun talebinde, istisnaî olan bu tahkikatın yapılmasını mucip ve muvafık gösterecek sebepler göstermelidir. Müdafaanın menfaatlerini de koruyan hâkim maznunun talebini ancak talebin sureti mutlakada kabulüne imkân olmadığı takdirde reddedeceği mefruzdur. Bununla beraber kanunumuz işi yalnız hâkimin takdirine bırakmıyor maznuna itiraz hakkı da veriyor. İlk tahkikatın maznuna istifade bahş olabilmesi, bitarafane sevk ve idare edilmesi ve maznuna az çok bir serbestii hareket temin eylemesi ile mümkündür.

Müstantik pek fazla geniş salâhiyetlerle mücehhezdir. Şüphe edilen kimseleri sorguya çekebilir, tevkif ettirebilir, keşif yapabilir, evleri arayabilir, şahit dinleyebilir, ehli hibrenin tetkik eylemesini emredebilir, velhasıl bir çok ve nafiz vesaiti tefahhusa maliktir. Maznun tamamile kudretine tevdi edilmiştir; müstantiğin huzurunda mani'siz ve müdafisiz yapa yalnız kalmış olan maznun hakikî bir engizisyona inkilâp edecek bir sorgu tarzına maruz kalabilir. Maznunun tahammül eylediği manevî işkenceler onu ikrara veya bilâhare iddianın hâkimlerin masumiyet hakkındaki kanaatlerini sarsmak için kullanacağı tereddüt ve tenakuzlara sevk edebilir. Müstantiklerin azamî bir itidal ile hareket edecek ve maznundan bir şey çıkartamamakla izzeti nefislerini rencide olmuş farz etmiyecek kadar vazifeşinas olduklarında şüphe yoktur. Bu itibarla müstantiklerin nüfuz ve kuvvetlerini şayanı teessüf bir tarzda kullanmıyacaklarına emin olmakla beraber müstantikleri, maznunun inkârlarında adaleti şaşırtmak gayesi görüp o hudutsuz kuvvetlerini - büyük bir hüsnü niyetle de olsa - sui istimale bazen temayül edeceklerdir denemez mi?

Bu tehlikeyi bertarat etmek için iki usul mevzuu bahistir. Kanuumuzun bihakkın kabul edemediği birinci usule göre son tahkikatın sevk ve idaresine hâkim olan prensiplerin ilk tahkikatın sevk ve idaresine de hâkim kılınmasıdır. Bu usule göre ilk tahkikat gizli olmıyacaktır; iddia mevkii ile maznun karşı karşıya konacaktır ve iki taraf iz ve emareleri ve mülekabil iddialarını serbestii tam ıle münakaşa edeceklerdir. İngilterede cari olan bu tarzı tahkik oldukça tehlikelidir. Müdafaanın haklarını korumak bahanesile cemiyetin menfaatlerini rahnedar kılar. Çünkü bir işin bidayetinde izlerin ve emarelerin ortadan kaldırılmasına mani olmak için ekseriya sessizce ve suyun altından hareket etmek zarureti vardır. İlk tahkikatın alenî olmasındaki en hafif mazarrat, bazı ahvalde hakikî suçluların gözlerini açmağa ve şeriklerile beraber adaletin pençesinden kurtulmak için tedbir almalarına ve suçun

izlerini yok etmelerine müsait olmaktır. Bu mazarrata, işin şahitle isbat edilebilmesini gayri mümküm değil ise de müşkül kılması da ilâve olunabilir. Daha işin bidayetinde maznunun gözleri önünde ve müdafiinin sualleri karşısında şehadet edecek bir şahit ne tereddütler göstermez; neler saklamaz?

- Bitmedi -

Vasfi Raşit

Babalık Davası

- Mabaat -

Fakat verese aleyhine dava açıldığı takdirde; Avusturya, Alman ve isviçre kanunu medenileri, nesebi sahik olan çocukları himaye etmek maksadile bir takım tedbirler almağı da ihmal etmemişlerdir. (Alman kanunu medenisi madde 1712 fıkra 2. İsviçre kanunu medenisi madde 322 T. K. M. 309)

Fransada kanunun hiç bir maddesi sarih dir surette bu davanın mefruz babanın verese veya haleflerine açılabilip açılamıyacağını göstermemiştir. Lâkin Fransız şarihleri bu husus için âyan meclisindeki müzakere esnasında geçen münakaşata atıf yaparak bu davanın verese aleyhine de ikame olunabileceğini zımnen kabul ve «infans Conceptuo pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur» kaidesine istinat ederler.

Fakat davanın verese aleyhine ikame olunarak çocuğun bilâ kaydü şart teşri edilmesi hususu bazı zararları mucip olabilir.

Çocuk, babaya karşı olan davasını, doğumdan itibaren her hangi bir zamanda açabilir mi ?

Çocuğun dava hakkı doğum tarihinden itibaren bir müddetle mukayyet midir ? Bu meselenin halli, babanın çocuğa karşı mecbur olduğu naktî tediyat vecibesinin müstenit olduğu esası hukukiye bağlıdır.

Eğer bu vecibenin müstenidi (cürüm - suç) ise gayri meşru fiillerden doğan zararlar hakkındaki mururu zaman meselesi lâzımülittibadır. Şayet bu vecibe, çocuğu babasına bağlayan karabet ve babalık esasına istinat etmekte ise bu münasebeti, bu bağı tesbit edecek olan davanın mururu zamanı olamamalıdır. Zira tevlit ve tevellütten husul bulan bu karabet mev-

cudiyetini isbat hususunda hiç bir zaman kayıt ile takyit olunamaz.

Tetkik olunan kanunların hepsi insanların ahvali şahsiyesine taallûk eden hususların mururu zamana tabi olmadığı prensipini esas ittihaz etmişlerdir.

Bununla beraber, çocuğun naktî tediyatta bulunulmasını istihdaf eden babalık davasının ahvali şahsiyeye taallûk ettiğini söylemek pek doğru olamıyacaktır. Hakikati hal de bu merkezdedir. Çünkü naktî tediyata taallûk eden babalık davalarının ne çocuğun ne babanın ahvali şahsiyesine müessir olacak hiç bir hükmü haiz olmadıkları aşikârdır.

Fakat Fransız hukukunda görmüş olduğumuz adlî tanıma meselesile İsviçre ve Türk hukukunda babalığın ahvali şahsiyeye müteallik bütün netayicile hükmen tayinine dair olan davada hal büsbütün başkadır.

Bu davalar ahvali şahsiye ile alâkadardırlar. Dava neticesinde lâhik olan hükümle gerek babanın ve gerek çocuğun ahvali şahsiyesinde tebeddül husule gelir. Bu gibi davaları kanunun ahvali şahsiyeye taallûku itibarile mururu zamana tabi tutmaması pek alâ mümkündür.

Alman ve Avusturya kanunlarında babalık davalarının yegâne hükmü çocuğun infak ve iaşesine müteallik olduğu cihetle bu kanunlar bir tebeddül yapmaksızın mururu zamana tabi olmaması prensipini kabul etmişlerdir.

Fransız ve İsviçre kanunları babalık davasının ikamesini bir müddete tabi kılmak lüzumunu hissetmişlerdir.

Bu iki kanun ahvali şahsiyeye müteallik hususatın mururu zamana tabi olmadığı prensipini esas olarak kabul etmekle beraber, tatbiki bazı esbaba istinat ederek, bu mevzuda prensipten inhiraf etmişler ve bu gibi davanın süratle hitama ermesini istemişlerdir.

Bu davalar Doğumdan az zaman sonra açılacakları cihetle mahkemeler zatı hadiseye yakından temasa fırsat bulacaklar, deliller zamanında ikame olunmuş ve bilhassa müddeaaleyh

kendine teveccüh eden esbabı sübutiyeyi daha kolaylıkla ibraza muvaffak olacaklardır.

Gerek çocuğun ve gerek davada müddeaaleyh olan kimselerin işbu davaya sebep olan hadiseler henüz meydanda iken davanın açılabilmesinde menfaattardırlar. Bir kerre müddeaaleyh zaman uzadıkça ananın hamil esnasında başkalarile münasebette bulunmuş olduğu veya ananın gebe kaldığı esnada iffetsizlikle melûf bulunduğu hakkındaki delillerini isbat etmesi müşkül olacak, bundan maada yeni bir aile teşkil edecek olan müddeaaleyhi uzun müddet böyle bir davanın tehdidi altında bırakmak muvafıkı adalet olamıyacaktır.

a) İsviçre hukukunda — Kanunu medeninin 308 (T. K. M. 296) ıncı maddesi mucibince babalık davası doğumdan itibaren nihayet bir sene içinde ikame olunabilir.

İsviçrede kanunu medenî tevhit edilmeden evvel kanton kanunları nihayet azamî birsene olmak üzere ekseriya bu dava için bir veya bir kaç ay müddet tayin etmekte idiler. Tatbikî hayat anaya kendi hakkını kullanmak için bırakılan bu kısa müddetlerin azlığını göstermişti; zaten doğumun ilk aylarında ananın hemen çocuğun hukukunun sıyanetine mütaallik şeyleri düşünebilmesine imkân az tasavvur olunur.

Kanunda gösterilen bu müddet sukutu davayı müeddi olan (peremptoir) bir müddet olup mururu zaman (prescription) değildir. Bu keyfiyet maddenin metninden anlaşıldığı gibi kanunun kenar notlarında müddetten bahsolunmuş, mururu zaman yzılmamıştır.

Keza işbu dava çocuğun doğumundan evvel de ikamesi kabil bir dava olmasına nazaran mebdeini tayine imkân bulunamıyacağından mururu zamandan bahsolunamaz.

Çocuğun doğduğu tarihten itibaren bir sene geçti mi artık müddei dava hakkını kaybetmiştir. Hâkim de bundan sonra kendisine arzolunan böyle bir davayı mururu müddete mebni resen reddedecek ve müddeaaleyh mururu zamanda kabil olduğu şekile mururu müddetten istifade etmeyeceğini ileri sürerek davayı ihyaya kadir olamıyacaktır.

Daha evvel açılması mümkün olmadığı sebebile bu davanın bir seneden sonra açılabilmesi kabil olup olamıyacağı meselesi münakaşeleri mucip olmuştur.

Mevzuubahsımız olan 308 (T. K. M. 296) ıncı maddenin ruhu buna menfi cevap vermeğe kâfidir. Bununla beraber bazı ulema davanın zamanında açılabilmesinin imkânsız olduğunu gösterir makul sebepler mevcut olduğu takdirde bir sene sonra da davanın ikamesine cevaz olduğu fikrini ileri sürmektedirler.

Egger (madde 308 not b. 2)
Gurti (madde 308 not 3)

Rosel ve Menta muhalif fikirdedirler.

Egger teahhürde makul sebep olarak ana maddî ve manevî ehliyetsizliğini, kayyım tayininin unutulmuş olmasını, hıyleyi, ikrahı misal getirmektedir.

b) Fransız hukukunda — 16 teşrini sani 1912 tarihli kanun davanın tevlitten itibaren iki sene zarfında açılabileceğini ve aksi takdirde davanın kabul edilmiyeceğini gösteriyor.

Ancak metinde kullanılan (*déchéance*) kelimesi hakkında bu kanunun ihzarî müzakeratına istinat olunarak bundan maksadın müruru zaman olduğuna vasıl olmak isteyenler mevcuttur. Bu sebeple müruru zaman hakkından sarfı nazar etmek müddeaaleyh için mümkündür; kezalik davanın her safhasında dermeyan olunabilecek ve hâkimler keyfiyeti resen nazarı itibara almıyacaklardır.

Bu müddetin mebdei ananın dava esnasında istinat edeceği sebeplere göre taayyün edecektir. (Bu kanunun birinci fıkrasının beş ve altıncı numaralarına müracaat)

Gayri meşru babalığın delilleri

Anaya taallûk eden husus için, yalnız doğurma keyfiyeti analığın başlıca delili olduğu halde doğum meselesi babalık hususu da yalnız doğuran kadının doğuma tekaddüm eden

muayyen bir zamanda tevellüde sebep olan bir erkekle münasebette bulunulmuş olduğunu göstermekten başka bir delil olamaz.

Doğum zamanı malûm olduğundan dolayı cinsî münasebetin zamanı vukuuna dair tababet ilminin verdiği malûmatla vusul mümkün olur. İşte bu (ihbal zamanında) ana ile münasebette bulunduğu anlaşılan her erkeğin baba olması ihtimali vardır.

İşte babalık davasının ikamesinde iddiaların isbatı külfeti müddeiye teveccüh ettiğinden bu müddeinin evvelen ananın hamil zamanında müddeaaleyhe cinsî münasebette bulunduğunu ve saniyen ayni tarihlerde ananın bu kimseden başka kimse ile cinsî münasebette bulunmamış olduğunu isbat etmesi lâzım gelir.

Bu delillerden birincisinin gayet ciddi surette müşkül olması hele ikincisinin imkânsızlığı babalık davalarını adeta kazanılması hemen gayri kabil bir dava haline getirir. İkinci cihetin isbatına müddei fevkalhat ender ahvalde muvaffak olabilir. İşte babalığın bu şekli isbatının, kanunun, delillerin ikame ve idaresine dair vazetmiş olduğu umumî prensipler dairesinde imkânsızlığı nazarı itibara alındığından vazıı kanun yalnız müddeiden hamil zamanında müddeaaleyhin ana ile cinsî münasebette bulunduğunun isbatından başka bir şey istememiştir.

Eğer bu hususu isbat ederse, kanun tarafından vazoluan diğer ahvalde olduğu gibi kendi lehine bir karineyi isbat etmiş olur. Bu kanunî karine hamil zamanında müddea aleyhin ana ile cinsî münasebette bulunduğu sabit oldukta onun babalığının da sabit olmuş bulunmasıdır.

Yukarıda gösterdiğimiz delillerden ikincisini isbat etmek artık kanunun emrile müddeiye teveccüh etmiyecektir. Kanun artık o zamanda ananın başka birisile cinsî münasebette bulunmadığını farz ve takdir etmiştir.

* * *

A) cinsî münasebet

Müddei müddeaaleyhin ana ile cinsî münasebette bulunduğunu isbatla mükelleftir. (Avusturya kanunu medenisi madde 163. Alman kanunu medenisi madde 1717. İsviçre kanunu medenisi madde 314 T. K. M. 301) Binaenaleyh müddei bir şahsı muayyenin ana ile münasebette bulunduğunu isbat etmesi icabeder. Nesebi sahih olan çocuklar bahsında olduğu gibi nesebi sahih olmayan çocoklar hakkında cinsî münasebet vukuuna dair kanunî bir karine mevcut değildir. Ancak müddeiden bu cinsî münasebetin gebeliğe ve doğuma sebep olduğunun isbatı istenilmez.

Cinsî münasebet sözile kanunun kastettiği mana gebeliği ve doğumu mumkün kılan münasebeti cinsiyedir.

Ancak müddeaaleyh bu karineyi kendine has olan bir sebeple hamli ika edemiyeceğini isbat suretile bertaraf edebilir.

Avusturya kanunu 163 üncü maddsinde der ki «hamil zamanında ana ile cinsî münasebette bulunduğu sabit olan veya bu hususu hâkim huzurunda olmasa da ikrar eden kimsenin babalığı mefruzdur.» Söylemeğe hacet yoktur ki huzuru hâkimde cinsî münasebetin vukuuna dair müddea aleyhin yapmış olduğu ikrar kâfi olduğundan ancak müddeiden bu hususun isbatı istenilemez. Bu ikrar babalığa bir karine teşkil eder. (İsviçre ve Alman hukukunda da hal bu merkezdedir) Avusturya hukukunda cinsî münasebet hakkında mahkeme haricinde yapılmış olak ikrarın isbat olunmasına cevaz vardır ve bu kâfi telâkkî edilmektedir.

Ana ile müddeaaleyh arasında cisî münasebetin vukuu her türlü şekilde isbat olunabilir. İkrar, yazı, şahit ilâ gibi... Bilhassa ana davada tarafeynden değilse istima olunabilir. Yemin teklif ve tevcihi de mümkündür.

Ancak İsviçrede usulü muhakeme kanunları kantonlara bırakılmış olduğu cihetle kanunu medenisi bu hususta yalnız

«kantonların deliller bahsinda umumî hükümlerden ayrı vaziyeti yeni isbat usulleri vazedemiyeceğini» işaret etmiştir.

Nesebi sahih olan çocuklar meselesinde olduğu gibi burada da babalığa karıne vaz'ı doğru değildir. Çünkü nesebin sıhhatinde olduğu gibi nikâhin mevcudiyeti cinsî münasebete karine teşkil edebilmesine imkân yoktur; ve şu halde gayri meşru babalık maddeten ve filen cinsî münasebetin vukuuna istinat edeceği cihetle bu münasebetin katiyen sabit olması lâzımdır. Cinsî münasebet hakkında sadece imkânı vuku keyfiyetin sübutuna kâfi addolunamaz. Avusturya içtihadına göre cinsî münasebet vukuuna delâleti olan adi emarat nazarı itibara alınır.

Böyle ihtimal Alman ve İsviçre hukukunda nazarı itibara alınır mı? Ve meselâ müddeaaleyh gece vakti ana olan kadının hanesine girip ancak sabahleyin çıktığının görüldüğüne dair şuhut ifadesi istenilen delil olur mu?

Burada cinsî münasebetin vukuuna delâlet edebilecek kuvvetli bir emare vardır.

Bu emareye göre diğer bazı alâim de inzimam ederse hâkimin kanaatini hazırlamasına pek müessir olacaktır.

Zaten cinsî münasebetin filhakika maddeten vuku bulduğunun isbatı çok enderdir. Bu deliller ekseriya babanın mektuplarından, kadınla erkeğin hususiyetinin fazla ilerlemiş olduğuna dair vuku bulan şehadetlerden, babalığı mefruz kimsenin ananın evine yaptığı sık sık ziyaretlerden velhasıl cinsî münasebetin vukuuna delâlet edebilecek bir takım münasebetler heyeti mecmuasından istidlâl olunacaktır. Ve bunların heyeti mecmuası hâkimi kanaatini hazırlamağa sevkedecektir.

İsviçre federal mahkemesi içtihadina göre böyle babalığın bilvasıta isbatına imkân mevcuttur. (9 temmuz tarihli karar. (*praxis* II. No. 246)

B) Hamil zamanı

Münasebeti cinsiye kanun nazarında gebeliğin sebebi ola-

bilmek için hamil zamanında vuku bulmuş olmak lâzım gelir. Bu sebebe binaen müddei cinsî münasebetin ana ile müddeaaleyh arasında kanunun göstermiş olduğu zaman zarfında vuku bulmuş olduğunun isbatile mükelleftir. Bu müddet kanun tarafından doğumdan evvel üç yüzüncü gün ile yüz sekseninci gün arası olarak kabul edilmiştir. (Avusturya kanunu medenisi Md. 163. Fransız kanunu medenisi Md. 312. İsviçre kanuun medenisi Md. 314. T. K. M. 301)

Alman kanununda bu müddet «doğumdan evvelki yüz sekesen birinci gün ile üç yüz ikinci gün arası» dır. (Alman kanunu medenisi madde 1717 - 2)

Bu müddet zarfında münasebetin vuku bulduğuna dair olan delillerin ikame ve idaresi de umumî prensiplere tabidir.

C) *Fransız sistemi*

16 teşrini sani 1912 tarihli kanunun mer'iyetine kadar sabık «43 üncü madde babalık davası ikamesini menetmekte idi. Bunun bir tek istisnası kadının kaçırılmış olması hali idi. Şayet kaçırılma meselesi gebelik zamanına tesadüf etmekte yani babalık aşağı yukarı emin bir halde ise davanın ikamesine cevaz vardı. Hatta bu ahvalde dahi hâkim babalığın kabulüne mecbur olmayıp kendisine arzolunan bütün delillerin vaziyetine nazaran hatta 340 ıncı maddenin bütün şeraiti tamam oldsa bile müddeaaleyhin babalığını kabul etmeyebilirdi.

Sabık 340 ıncı maddesi men'i umumî idi. Bu memnuiyet yalnız davayı ikame edecek eşhas için değil belki delillerin ikame ve idaresi için de mevzuu bahisdi. Binaenaleyh babalık davası ne gûna maksatla ikame edilmiş olursa olsun memnu idi. Bu dava ne babaya ne çocuğa karşı ikame olunamazdı. Çocuk böyle bir dava ikame edemiyeceği gibi kanun dahi yukarıda görüldüğü şekilde bir takım karineler tesis etmiş değildi.

Bu husus hakkında kanunun vazetmiş olduğu istisna yalnız kaçırma hadisesine maksur idi. Eğer kaçırma hamil zamanına

tesadüf etmekte ise nazarı dikkate alınıyordu. Kanunun projesinde kızlığı bozmak gibi bir istisna daha konmak istenmiş idi ise de muvaffak olunamadı.

Bu kaçırmadan maksat nedir? Cebir ve şiddet istimalile vukua gelen kaçırma mıdır. Yoksa kadın kendini kaçıran kimseyi kendi arzusile takip etmiş ise gene babalık davası kabul olunacak mıdır?

Bu mesele uzun münakaşaları mucip olmuş ve bu münakaşat 16 teşrini evvel 1912 tarihli kanunun bu istisnayi gene kabul etmiş olmasından dolayı gene devam edegelmektedir.

(Demolombe) e nazaran kaçırma zorla münasebeti cinsiyeye temayül eder. Kezalik sağirlere karşı hıyle ile veya hıyle olmaksızın vukua gelecek cinsî münasebetler de buna dahildir. Mumaileyh bu hususta ceza kanununun mevadına istinat etmektedir. Bir kere kanunu medeninin vaz'ı esnasında vazıı kanunun ceza kanununun maksadına istnat ettiğini kabul güç olur; çünkü Fransız ceza kanunu kanunu medeniden altı sene sonra neşredilmiştir. İçtihatta kaçırma cebri müstelzimdir. Kadının bunu takiben devam eden zamanlardır ki vaziyeti çok az nazarı dikkati caliptir. Asıl olan keyfiyet kat'î surette cebre delâlet etmese bile kendisile münasebette bulunulan kadının hürriyetinde az çok bir tahdit vücude getirilmiş olmasının kâfi olacağıdır.

(Aubry et Rau) daha tahdidî bir surette tefsire taraftardırlar. Bir kadının bir mahalden diğer bir mahalle naklinde bir cebir ve şiddet görmektedirler.

Kaçırma keyfiyeti babalık davasına meydan verebilmek için kaçırmanın hamil zamanına tesadüf etmiş olması icap eder.

16 teşrini sani 1912 tarihli kanun evvelki memnuiyeti ipka etmekle beraber tahdidî bir surette göstermiş olduğu beş halde babalık davasının mümkün olduğunu göstermektedir. Bu beş hal: Cebir ve kaçırma, esaslı surette beraberce yatıp kalkma, dabanın yazıları, hıyle ile münasebeti cinsiye, babanın çocuğun iaşe ve terbiyesine iştirak etmesidir.

Kanun babalığın yalnız kabul edilebileceğini söylemiş ol-

duğundan kanunda gösterilen bu beş halin vukuu sabit olsa dahi hâkim babalığı kabule mecbur değildir.

Birinci hal — Kaçırma veya cebren kızlığın bozulması halinde bu kaçırma veya kızlığın bozulması hamıl zamanına tesadüf ederse nikâh haricinde babalık ilân olunabilir.

Kaçırma hakkında serdolunan münakaşatı evvelce görmüştük.

İkinci hal — Hıyleli manavralarla, nüfuzun sui istimalile nişanlanma veya evlenme vadile temas vuku bulmuş ve mukaddemei beyyine mevcut bulunmuş olduğu takdirde.

Burada sayılan haller birinci halde gördüğümüz cebrin ayrı bir şeklidir. Zira birinci halde vazı kanun maddî cebri nazarı itibara aldiktan sonra hıyle gibi manevî cebirleri de tabiî nazardan uzak tutmayacaktı.

Kanun bu suretle aldatılmış ve gebe kalmış olan anaya 1382 inci maddesinde zarar ve ziyan talebine hak vermiştir.

Lâkin bu zarar ve ziyan talebi işbu babalık davasından tamamen ayrıdır. Hıyleli manavralardan maksat bir kadınla teması mutlak temin etmeyen ve fakat erkeğın elde etmiş olduğu kadının kendine teveccühünü celbedebilecek olan her nevi hıylekârane teşebbüslerdir.

Meselâ: Kendisine sahte bir isim vermek, sahte bir sıfat iare etmek, hakikatte yapamıyacağını bildiğ halde kadını malî noktai nazardan mühim vaziyete koyacağını ileri sürmek gibi. Vazı kanun bu gibi manevraların ne olabileceğine dair kanunun metninde misaller zikretmesi kabildir, fakat tabiî bu misaller tahdiî olamaz. Netekim nişanlanma, evlenme vaadi nüfuzun sui istimali bu kabil misallerdendir.

Nüfuzun sui istimali kadın ve erkek arasında bir teabiyet rabıtasını ihtiva eder. Meselâ patron ile amele, hizmetçi ile efendisi ve kezalik âdetin icap ettirdiği şekilde erkeğin, kadına emir verebilecek bir mevkide olması gibi Böyle bir halde dikkat olunacak mesele kadının meselâ yerini kaybetmesi ihtimali gibi bir zararın vukuundan korkmuş olduğu için teslim

olduğu meselesidir. Böyle bir kimsenin ilk talebinde kendisini teslim eden kadın hakkında nüfuz sui istimali mevzuu bahsolamaz.

Evlenme vaadi; cinsî münasebetleri en ziyade temin edebilen bir vasıtadır. Kadının mukavemetini kırabilmek için erkek evlenme teklifinde bulunur. Hatta nişanlanmaya kadar işi ileri götürür sonra da her şeyi inkâr eder. İzdivaç vaadile yapılan münasebetlerin, izdivaç vaadine tekaddüm etmiş olduğu takdirde 1882 inci maddede gösterilen zarar ve ziyan talebine esas olamıyacağına dair mahkeme içtihatları mevcuttur.

Cinsî münasebet izdivaç vaadine tekaddüm ettiği takdirde babalık davası için de ayni şekilde düşünmek münasip olur. Zira vaadi izdivaç sonra vukua gelmiş ve münasebet zamanında bir gûna hıyle görülmemiştir.

Bu gibi ahval haricinde hâkime arzolunan tekmil manevraları hâkim anasırını tetkik ve ananın mukavemetini kesr ile kendini teslimi nefse icbar edebilecek olan kudretlerini takdir edecektir.

Lâkin bu hususta kadının mazisini nazarı dikkatten uzak tutmaması lâzım gelir. Keza kadının yaşını, seciyesini, hayatı hakkındaki vukuf ve cehaletini göz önünde bulundurmalıdır. Umumî bir kadının namuslu bir kadın gibi böyle bir manevraya maruz kalması istib'at olunamazsa hal enderdir.

Bu mebhasta, cebri maddide olduğu gibi manevranın gebelik zamanına tesadüf etmesi şart değildir. Kanun projesi bu hususta da o şartı koymuştu; müzakerat esnasında tayyolundu.

Zira burada iki noktayı ayırmak lâzımdır. Bu noktalardan birincisi kadının düşmesini icabettiren manevralar ikincisi gebeliktir. Birincisi ile ikincisi arasında aşağı yukarı uzun bir müddet geçmiş olabilir. Bununla beraber kanun tahrirî mukaddemei beyyine istemektedir. Babalık davasının ikamesinde en mühim arıza budur.

Üçüncü hal — Babanın mektuplarında veya hususî bazı evrakında, babalığa müteallik ve gayri meşkûk ikrarların bulunmasıdır.

Çocuğu tanıma meselesinin ancak resmî bir akit ile yapılabileceğini ve bu resmî akitlerin kimler tarafından tanzim ve tesçil edilebileceğini görmüştük. (Bu hususta tanıma hakkındaki yazilara müracaat) Evrakı hususiye ve âdi tahrirî akitlerle tanımayı mahkemeler kabul etmiştir.

Babalığa müteallik ikrarı havi olan hususî evrak mahkemenin bu hususta takdirine maruzdur. Hâkim ikrarı yapan kimsenin ehliyetini, bu ikrarı yaparken iradesinde vukua gelebilmesi melhuz olan tesirleri, ikrarı teşkil eden cümlelerin mahmul olabilecekleri manayı, hulâsa kanaati hazırlayabilecek bütün unsurları tahlil edip tarttıktan sonra kararını verebilecektir.

Bu evrakı hususiye kanunun istediği iki şartı ihtiva etmek lâzım gelir. Bir defa ikrarın meşkûk olmaması yani başka başka manalara hamil mümkün olmayacak derecede açık olması lâzımdır.

Saniyen bu ikrarın babadan sadır olması icap eder. Ancak bir kimsenin bilâhare bir çocuk doğurmuş olan bir kadınla münasebette bulunmuş olduğuna dair yaptığı ikrar muteber değildir. Erkeğin yazılarında çocuğa temas eder sözler bulunmalıdır.

Dördüncü hal — Mefruz olan baba ile doğuran kadının kanunun işaret etmiş olduğu gebelik zamanlarında nikâhsız bir surette birlikte yaşadıklarının malûm olmasıdır. (Concubinage) ayan meclisinin projesi (Concubinage) kelimesini kullanmayıp yalnız (Cohabitation) kelimesile iktifa etmiş idi. Ayan projesi bu kelimeye aynı çatı altında yaşamak şeklindeki asıl manasını veriyordu.

Fakat bu mana çok vasi göründü. Ayni çatı altında olduğu halde cinsî münasebette bulunmayan kimselerin de bu sahaya dahil olabilecekleri ihtimali düşünüldü. ve nihayet (Concubinage) kelimesi konularak bundan her nevi nikâhsız münasebetler kastolundu.

Maahaza kadınla erkek daimî surette bir çatı altında ya-

şamaları zarurî olmayıp metresin erkegin asıl ikametğahı haricinde yaşamış olması kâfidir.

Sahte bir aile hayatı; yani iki kimsenin karı koca gibi yaşamaları (Concubinage'in) tam bir şeklidir. Fakat bu şekil de hayat iştiraki şartı lâbit değildir. Maksat münasebetin tesadüfî ve arızî olmadığını gösterecek kadar az çok temadi gösteren hususî münasebetlerin terkibidir. Daha doğrusu mutlak aile fikrini anlatmiş olmasa bile bu mahrem münasebetlerin vukuunu istidlâl ettirmesi lâzımdır.

Münasebetinin devamı şartına kanun daha iki şart ilâve etmiştir. Bunlardan bir tanesi bu münasebetin, bu tarzda hayat sürmenin ekseriyetçe malûm olmasıdır. Yani bu münasebetin bir çok kimselerin malûmatı karşısında vukuudur. Diğeri de gebeliğin bu zamana tesadüf etmesidir.

Bu sonuncu şart bir takım müşkülâta meydan verebilir.

Şayet bu metreslik hayatı gebeliğin bütün müddetince devam etmiş ve mefruz olan baba da ikinci fıkrada gösterilen ve davanın doğrudan doğruya reddini icap ettiren def'i dermeyan edememiş olursa meselede pek karışıklık mevcut değildir. Fakat metreslik hayatı gebelik zamanında inkitaa oğramış ise ne olacaktır ? Bu halde kadın ya diğer bir erkekle hayata başlamıştır. Bu halde iki baba mevcut olabileceğinden dava muteber olmaz.

Lâkin kadın metresliği terkettikten sonra gayet muntazam ve temiz bir hayat yaşamış olabilir. Bu halde metresliğin bütü gebelik zamanında devam etmediği iddiasile davayı reddetmek mi lâzım gelir ? zannetmeyiz. Burada da hâkimin hakkı takdirine terki mesele etmek icap eder.

Fransız sisteminde babalığın ilânına tertip olunan hükümlerin vüsati ve metres hayatına nikâh müessesesine teferru eden Roma hukukunun (Pater is est quem nuptiae demonstraut) kaidesinin tatbiki hakikaten tehlikelidir. Fakat burada hâkime, kanaati hasıl olduğu takdirde hükmünü verebileceği bir mevzu görmek lâzımdır. Aksi halde bu gibi hallerde babalık kabul edilince serbest münasebetler âdeta resmî surette teşvik edilmiş olacaktır.

Beşinci hal — Babalığı mefruz olan şahsın baba gibi çocuğun infak ve iaşesile iştiğal etmesi veya çocuğun infak ve terbiyesile iştigal etmiş olmasıdır.

Böyle bir hal ve meselâ çucuğun babanın ismini taşıması baba tarafından evlât muamelesine maruz tutulması ailenin tanıdığı kimseler tarafından halin öylece tanınmış olması gibi ahval bir sıra ikrarların vukuuna delâlet eder.

Mukabil deliller

Babalık davasında, müddei babalığın vücudünü farz ve takdir ettirebilmek için yalnız gebelik zamanlarında müddeaaleyhin kadınla cinsî münasebette bulunduğunu isbat ile mükelleftir. Bu cihet tekemmül etmiş olabilmek için ayrıca ananın bu tarihlerde başka birile de temas etmemiş olduğunun taayyün etmesi icap eder. Ancak bu sonuncu meselenin isbatını müddeiye teveccüh etmediğini evvelce görmüştük. Kanun, birinci şıkın müddei tarafından isbatı halında babalık hakkında bir karine tesis etmiştir.

Eğer müddeaaleyh babalığını ret ve inkâr etmek isteyorsa birinci şıkın müddei tarafından isbatı üzerine kendi aleyhine teessüs eden kanunî karineyi ber taraf edebilmek için babalığı gayri mümkün kılacak bazı halleri isbat etmesi icap edecektir.

Alman, Avusturya, İsviçre kanunlarının bu hususta muhtelif sistemleri vardır. Bu kanunların her üçünde baba olmanın mümkün olmadığı hakkındaki delilin tarzı isbatı aynı ve hükümleri de bir olduğu halde babalığı şüpheli bir halde bırakacak deliller ikamesi halinde davanın reddolunup olunamıyacağı meselesinde muhtelif kaideler koymuşlardır.

Müddeaaleyh tarafından babalığı meşkûk gösterecek defilerin serdolunabileceği kabul edilmiş olmakla beraber Alman ve İsviçre kanunları bu hususta iki sistem takip etmektedirler. İsviçre kanunu bu hususta hâkime vasi bir takdir salâhiyeti verdiği halde Alman kanunu hâkime dermeyan olunacak def'in yalnız *exceptio plurium* yani kadının daha başka erkekler-

le de hamil zamanında temas ettiği hususundaki defi olduğunu gösterir.

Avusturya kanunu ise yalnız babalığın mümkün olmadığı hususundaki def'i kabul etmiş fakat babalığı meşkûk gösterecek defilerin irat ve isbatını kabul etmemiştir.

Bu defilerin hükümleri yani babalığın mümkün olamıyacağına müteallik defi ile babalığı meşkûk gösterecek defilerin hükümleri de bir değildir.

Filhakika bir kimse kendisinin baba olmasına imkân bulunmadığını isbat edince babalık karinesi sukut eder. Halbuki kadının diğer erkeklerle de hamil zamanında münasebette bulunduğunu gösteren ve babalığı bu suretle meşkûk bir hale koyan ve *exceptio plurium* denilen defi aleyhe hasıl olan karineyi sukut ettirmeyip belki kudretini düşürür. Karineyi zait bir hale kor. Bu def'e karşı müddei de cevap vererek defin şayanı kabul olamıyacağını isbat suretile karineyi tekrar kuvvetlendirebilir.

Fransız hukukunda yukarıda tetkik ettiğimiz veçhile babalığın ilân ettirilmesine müteallik hükümler mevcut ve fakat diğer kanunlarda olduğu gibi tam manasile kanunî karine vardır denemezse de böyle bir delil vukunnda fransada dahi müddeaaleyhe defi hakkı bahşolunmuştur.

«Defi» den maksat Alman, İsviçre Avusturya kanunlarına göre müddeaaleyh tarafından müddeinin iddialarına karşı dermeyan olunan ve kanunun kendilerine hususî hükümler tertip etmiş olduğu mukabil müdafaalardır.

Meselâ: müddeaaleyh, kadının hamil zamanında diğer erkeklerle de temasta bulunduğunu isbat eder. Ve müddei de böyle bir şeyin yanlış olduğunu isbat edemezse bir defi dermeyan edilmiş olur.

Kezalik müddeaaleyh kendisinin baba olamıyacağını isbat ederse artık karine bertaraf edilmiş olur.

Müddeaaleyh bu defilerini, müddei ile cinsî münasebeti isbat ve karineyi tesis ettikten sonra dermeyan edecektir.

Fakat Fıransız hukukunda müddeaaleyhin dermeyan edebileceği defiler büsbütün başkadır. Fransadaki defilerin esası hamil zamanında kadının sadakatsizliğine, uygunsuz ve hafif meşrep hayat geçirmesine, ve erkeğin baba olabilmesine maddeten imkân olamaması keyfiyetlerine istinat eder.

İsviçre, Alman ve Avusturya hukukunda defiler ancak müddei tarafından cinsî münasebetin isbatından sonra hasıl olan karineyi devirmek için dermeyan olunabildiği halde Fransız hukukundaki defiler davanın her safhasında dermeyan olunabilen reddi davayı icap ettiren şeylerdir. Mefruz baba esası davaya girişmeğe hacet olmaksızın def'ini dermeyan eder.

Fransız vazıı kanunu şantaja ve böyle muicbi hicap davalara meydan vermemek maksadile hareket etmiştir. Bununla beraber Fransada bu defiler ilk defa olarak istinaf mahkemesinin huzurunda bile serdolunabilir.

Reddi davayı mucip olacak defiler mevcut olduğu takdirde esası davaya tekaddüm ettirilerek tetkik olunur. Defiler sabit olursa dava kısa kesilmiş olur.

İsviçre kanunu da bu Fransız defilerine benzer bir defi kabul etmiştir. Kanun, 315 inci maddesinde: Ananın, gebe kaldığı zaman iffetsizlikle melûf olduğu sabit olursa babalık davası reddolunur. demektedir. Şu halde İsviçre kanunu iki nevi defi sistemi takip etmektedir.

Avusturya ve Almanyada bu şekil defi kabul olunmamiş tır. Hamil zamanında kadının iffetsizliğine dair olan defi bile Alman ve Avusturya kanunlarında kabul edilmemiştir.

Aşağıda babalık davasına müteallik defilerin her birinden ayrı ayrı bahsedeceğiz.

A — Baba olmanın gayri mümkün olduğuna dair deliller

Bu defi Fransız ve Alman kanunları vasıtasile İsviçre kanununa girmiş ve kanunu medeninin 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasında gösterilmiştir.

Avusturya usulü muhakemei hukukiye kanunu. 270 inci maddesile bu def'i kabul eylemiştir. Bu madde mucibince kanunun menetmediği ahvalde karineler aleyhine delil ikamesi caizdir.

Fransız hukukunda — Yukarıda zikri geçen ikinci fıkra der ki: Gebelik zamanında uzaklık veya sair arızî sebepler dolayısile babalığı mefruz olan kimsenin babalığı maddî bir surette imkânsız ise babalık davası reddolunur.

Bu madde kocaya çocuğun nesebini reddedebilmek için hak veren 312 inci maddenin hemen aynıdır. Kanun alelitlak nikâh altında bulunan bir erkeğe bile bu hakkı vermiş iken babalık davasında müddeaaleyh olan kimseye bu hakkı reddedemezdi.

Kendi babalığının mümkün olmadığını ileri süren kimsenin gebelik zamanında uzakta bulunduğunu isbat etmesi şarttır.

Uzaklık az veya çok bir zaman devam edebilmesine mebni kanunun bu uzaklık sebebile temasın imkânı olmamasını arayıp aramadığı meselesi cayi sualdir.

Şayet bu uzaklık kadınla erkeğin o zamanlar birleşmesini imkânsız kılacak derecede bir mesafe ise davanın reddedilmesi zarurî olur. Böyle maddî imkânsızlık mevcut değilse hakikatte hiç mukarenet vukubulmadığı isbat olunmak icap eder.

Nesebin reddi meselesinde mehakim ictihadı bu maddeyi daha maksur bir surette tefsire temayül eder. Babalık davasında ise hal böyle değildir. Çünkü nesebin reddi meselesinde Roma hukukunun yukarıda zikrettiğimiz *Pater is est quem nuptiae demonstrent* kaidesinin hilâfına bir delil ikame edilmektedir. Halbuki babalık davalarında baba olmak üzere hakkında dava açılan kimsenin çocuğun, babalık keyfiyeti sabit olmadıkça, babası olarak farzına imkân yoktur. Bunun için hal tamamen isbat olunmak zaruridir.

* * *

Baba olmanın imkânsızlığı arızî bir sebepten ileri de gelebilir. Bir kısım müellifler bu sebepten sukut veya harpte veya

her hangi bir sebeple yaralanma veya bir ameliyat neticesinde veya sair sebeple uzvun kat'ı manaları maksut olduğunu söylemektedir. Acaba ademi iktidar veya uzvun bir müddet için kuvvetten düşmüş olması gibi ahval de bu meyanda addolunabilir mi? Bu hususta münakaşalar olmuş ve ekseriya nefi ile cevaplandırılmıştır. Şu halde ademi imkân sebebi aşikâr ve zahirî olacaktır.

Fransız kanununda mevzuu bahsolunan babalığın hükmü meselesinde de yukarıda zikrettiğimiz ceriha veya maktuiyet nazara alınır. Ancak Fransız kanununun 313 ünçü maddesi ademi iktidar meselesini vazıh bir surette reddetmektedir.

Alman hukuku - Alman kanunu medenisinin 1717 inci maddesinin birinci fıkrası baba olmanın imkânsızlığı hakkındaki def'i sarahaten kabul etmektedir. Ancak Alman hukukunda bu defi Fransız kanunundan daha vasi bir manadadır.

Mezkûr fıkra «şayet halin gelişine göre ananın çocuğu bu münasebet dolayısile edinmesi sarih bir surette gayri mümkün ise birlikte ikamet edilmiş olmak meselesi nazarı itibara alınamaz» demektedir.

Bu defi nikâhlı bir kadından doğan çocuğun nesebini reddedebilmek hususunda babaya kanunen verilmiş olan defi hakkının aynıdır.

Şu halde babalık davasında müddeaaleyh mevkiinde bulunan kimse kendi aleyhine teessüs eden hat babalık karinesini, hamil zamanında gerek uzak bulunmak sebebile ve gerek sair arıza yüzünden kadınla birleşmesine imkân olmadığını isbat suretile, bertaraf edebilecektir.

Bundan maada kendisinin hamil zamanında ademi iktidarını veya kadının hamil zamanında kısır olduğunu veya kendi mukareneti esnasında zaten kadının başka biri yüzünden gebe olduğunu, mukarenet esnasında gebeliğe mani olacak tedbirler alındığını veya çocuklar şekil ve tekâmül itibarite kendi çocuğu olmasına imkân olmadığı hususlarını da ileri sürebilecektir. Hulâsa kendi babalığının imkânsızlığına delâlet edecek bütün vak'aları ileri sürebilir Ancak bu imkânsızlığın aşikâr

ve muhakkak olması şarttır. Hâhim şüpheyi calip olacak küçük emaratla kanaatini hazırlayamıyacaktır.

Alman kanunu "*offenbar unmöglich*„ kelimelerini istimal suretile hâkimin kendisine serdolunan delilleri esasından tetkik etmesi ve çocuğun bu kimseden maadasından hasıl olabileceğine ihtimal mevcut olmadıkça bu kimsenin baba olmadığına hükmedilmemesini istemiştir.

Avusturya hukuku - Avusturya kanunu medenisi, 163 üncü maddesinde babalık karinesini ihdas etmiş ise de Alman hukukunda olduğu gibi müddeaaleyh defiler dermeyanı sistemini vazetmemiştir. Bununla beraber müddeaaleyh kendi temasının çocuğa vücut veremiyeceğini isbat edebilecektir. Bu hususta yukarıda zikredilmiş olan vak'aları ileri sürebilecektir. Maahaza gerek mahkeme içtihatları ve gerek müelliflerin reyleri: Çocuk olmamak için maniî tedbirler (*pré'servatif*) alındığı veya çocuğun tarzı teşekkül ve tekâmülü ve mukarenet esnasında zaten ananın başka birinden gebe olduğuna müteallik defilerin irat olunamıyacağını bildirmektedir.

İsviçre hukuku - İsviçre kanunu medenisinin gayet vasi hükümleri ihtiva eden 314 üncü maddesi (T. K. M. 301) babalığın imkânsızlığı ve *exceptio plurium* denilen ve kadının hamil zamanında daha başkaları ilede temasta bulunmuş olduğunu gösteren defileri kabul ettikten maada, müddeaaleyhin babalığı hakkında ciddi şüpheler uyandıracak hallerin vücudu » hakkındaki defileri kabul etmektedir.

- Mabaadi var -

Tashih

Bu nüshanın 14 üncü sahifesinde münderiç (Cezaî mütalâalar) serlâvhası sehven (Hukukî Mütalâalar) suretinde basılmıştır. Tashih olunur.

§ Geçen nüshaya dercedilen Tekaüt kanununun ilk sahifesi tertip sehvi olarak yedinci sahifenin yerine konulmuş olmakla tashih ve itizar olunur.

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

Usulü mahkeme

1 — Maznun bulunamazsa usulün **198** *inci maddesi mucebince duruşma muvakkaten tatil olunur.*

2 — İlânen tebliğat icrasiyle gıyaben duruşma yapılması bozmayı muciptir.

Katle teşebbüsü tamdan maznun Ömer oğlu Çolak Ahmet ve biraderi Kâmil ile katil kastına mukarin olmaksızın cerhten maznun diğer biraderi Kadirin ceza kanununun 62 - 448 - 56 - 31 - 33 üncü maddelerine tevfikan Ahmdin on sene ve Kâmilin tenzilen sekiz sene dört ay ağır hapıslerine ve müebbeden hidematı ammeden memnuiyetlerine ve müddeti cezaiyeleri zarfında mahcuriyeti kanuniye altina alınmalarına ve takdir olunan 300 lira bedeli zamânın merkumandan alınarak müştekiye itasına ve 90 lira ücreti vekâletinde kendilerinden tahsiline ve kadir hakkındaki hukuku umumiye davasının 16 - 5 - 929 tarihli ve 1441 numaralı kanun mucebince teciline dair Afyonkarahisar ağır ceza mahkemesinden Ahmet hakkında vicahen ve diğerleri hakkında gıyaben sadır olan 26 - 12 - 929 tarihli hüküm ve kararı ahirin temyizen tetkiki Cumhuriyet müddei umumiliği ve kendisine ait kısmının da merkumundan Ahmet taraflarından istid'a ve fakrühâl ilmühaberi ita edilerek dava evrakı Cumhuriyet başmüddei umumiliği memuriyeti aliyesinden tebliğname ile temyiz mahkemesi birinci ceza dairesine gönderilmekle okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı konuşuldu.

Tebliğnamede yazılı olduğu üzere Ahmedin evvelki mahkûmiyetinin tahkik edilmemesi yolsuz ise de aleyhe temyizi dava edilmemiş olduğundan ceza muhakemeleri usulü kanunu mucebince halen bozma sebebi

ittihaz edilememiş ve kadir hakkındaki hükme karşı dermeyan olunan itiraz gayri varit görülmüş olduğundan istid'ayi vakiin kadire ait kısmının reddine; ancak:

1 — Mecruhun ifadelerine ve silâhların cinsini ve faillerin yerlerini istintakan tayin ve ifade etmesine ve başindaki yaradan çıkarılan kurşunun maznunların hamil olduğu tabancalardan hangisiyle atılabileceğinin sağ veya sol tarafdan mı atıldığının tayini zımnında tahkikatın tamik edilmemesi.

2 — Yeni hükümler nazara alınmaksızın ilânen tebliğat icrasile Kâmil hakkında gıyaben muhakeme icra edilmiş olması.

Tebliğnamede gösterilen ve yukarda yazılan sebepler bozmayi mucip bulunmuş olduğundan mezkûr hükmün ceza muhakemeleri usulü kanununun 321 inci maddesine tevfikan bozulmasına ve evrakın yerine iadesine ve 800 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 20 - 4 - 930 tarihinde müttefikan karar verildi.

* * *

İtirazın reddi

Mahalli: Kayseri icra dairesi.
Alacaklı: Süleyman Efendi.
Borçlu: Hacı Yusuf Ağa.
Aalacak: 1300 liradır.
Temyiz edilen icra kararının tarihi: 11 - 3 - 930 No: 929 - 734.
Temyiz olunan kararın hülâsası: Borçlunun hüsnüniyete delâlet edecek bir şekilde beyanatta bulunmadığı ve tapuda iki hanesi olduğu sabit olmasına binaen icraca yapılan muameleye karşı vaki itirazının şayanı kabul olmayacağına karar verildiği beyanından ibarettir.
Temyiz eden: Yusuf Ağa.
Temyiz tarihi: 22 - 3 - 930.

Temyiz kararı

Temyiz istidasının kanunen muayyen müddet içinde kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştıktan ve dosyasında bulunan bütün kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı hey'etçe görüşülüp düşünüldü.

Temyiz istidasında serdedilen itirazlar mümeyyezünbih kararda gösterilen esbabı mucibeye nazaran gayri varit olduğundan reddile usul ve kanuna muvafık olan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 338 inci ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda müfredatı yazılı 664 kuruş temyiz masrafının temyiz müsted'isinden alınmasına 30 - 4 - 930 tarihinde ittifakla karar verildi.

Tashihi karar

Mahalli: İzmir dördüncü icra dairesi.

Alacaklı: Hacı İbrahim Ağa, Münevver, Nazlı, Selime Hanımlar vekili Refik Şevket Bey.

Borçlu: Demirci Mehmet Efendi. Ve kefili Hacı Güzelin Ahmet Efendi.

Alacak: 9500 liradır.

Temyiz edilen icra kararının tarihi: 15 - 4 - 930 No: 930 - 2587.

Temyiz olunan icra kararının hülâsası: Alacaklının istinat ettiği noktalara göre kefilin icraen tazyikına bir sebebi kanunî mevcut olmamasına ve tashihi karar icrayı tehir etmemekte olduğundan buna matuf medyunun itirazının reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Hacı İbrahim Ağa zevcesi Münevver ve kızları Nazlı ve Selime Hanımlar.

Temyiz tarihi: 17 - 4 - 930

Temyiz kararı

Temyiz edilen karar icra ve iflâs kanununda temyiz kabiliyeti tasrih edilen kararlardan olmamasına mebni mezkûr kanunun 6 ıncı maddesi hükmünce kat'i mahiyette olan mezkûr karar aleyhindeki temyiz talebinin reddine ve aşağıda müfredatı yazılı (1180) kuruş temyiz masrafının temyiz müsted'isinden alınmasına 30 - 4 - 930 tarihinde ittifakla karar verildi.

Yemin tevcihi

Mahalli: İzmir Ticaret mahkemesi.

Alacaklı: Tayyare cemiyeti İzmir mümessilliği vekili avukat Nuri Fettah Bey.

Borçlu: İzmirde Ragıp zade Hüsnü ve Şükrü biraberler şirketi vekili Beha Bey.

Alacağın mikdarı: Yalnız üçbin yediyüz liradır.

Temyiz edilen kararın tarihi 26 - 12 - 929 No: 929 - 965

Temyiz olunan icra kararı hülâsası: Borçlu Ragıp zade Hüsnü ve Şükrü biraderler şirketinden icraen tahsili talep edilen 7700 liraya mu-

kabil mübrez 13 kıt'a makbuz mucibince 3000 liranın alacaklı Tayyare cemiyetine tediye edildiği anlaşılmasına binaen borçlunun bu kısma mütedair itirazının kabulüne ve 1000 liraya gelince tayyare cemiyeti bin liranın bey'iyeden mahsup kılındığı itirazın kabul etmekle beraber 1000 lira hakkında umumî hükümlere tevfikan mahkemeye ikamei dava edeceğinden şimdilik 1000 liranın icraen tahsilini talep etmemekte olduğunu beyan eylemesine göre bin lira mahsubu hakkında bir karar ittihazına mahal olmadığına ve mütebaki 3700 liranın her hafta 250 lira tediye edilmek suretile iki taraf arasında bir itilâf mevcut olmadığı alacaklı tayyare cemiyeti İzmir şubesi mümessili Mehmet Şevki Beyin teklifi ve tevcih kılınan yemini bilkabul huzuru mahkemede alenen eda eylemesile sabit olmasına binaen borçlunun yalnız 3700 liraya mütedair itirazının reddine ve evrakın betekrar icra dairesine iadesine karar verildiğini mübeyyindir.

Temyiz eden; Hüsnü ve Şükrü biraderler.

Temyiz tarihi: 7 - 1 - 930

Temyiz kararı

Dosyada bulunan bütün kâğıtlar tetkik ve mütalea kılındıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Alacaklının taksitle tediyeye muvafakatı isbat edilememiş ve borçlunun talebile alacaklı cemiyetin mümessili tahlif edilmiş olduğundan bu def mürtefi olduğu gibi yeminin sabık müdür Durmuş Beye tevcihi kanunen mümkün olmadığından temyizen serdedilip mezkûr sebeplere mebni varit görülemeyen itirazların reddile usul ve kanuna muvafık olan mümeyyezünbih kararın tasdikına ve aşağıda müfredatı yazılı temyiz masrafının 15 Nisan 340 tarih ve 485 numaralı harç kanunu mucibince mümeyyizlerden mahallen tahsil ve asıl ve suretlere muktazi pulların yapıştırılmasına 26 - 1 - 930 tarihinde ittifakla karar verildi.

İsviçre Federal Mahkemesi Kararları

Takip talebinin reddi

Defter tutmak muamelesi - Defter tutma sırasında tekevvün ettiği iddia olunan bir alacaktan dolayı bir tereke aleyhine takip talebi - Talebin icra memuru tarafından reddi - Kanton ve temyiz mahkemeleri tarafından talepleri reddolunan alacaklıların şikâyeti.

İs. K. M. 585, 586 T. K. M. 564, 565
İ. İ. K. Md. 49, 59

Defter tutma muamelesi esnasında terekenin borçları hakkında hiç bir takip yapılamıyacağı hakkındaki kaide müteveffanın vefatından itibaren bıraktığı borçlara ait olmak şartile tereke borçlarına da şamil olur.

Frieda ve Albert Schweizer'in Küng terekesi aleyhindeki dava 11 - kânunu evvel - 929

17 kânunu evvel - 929 da aynı ayın on ikinci günü vefat eden Jozef Küng varisleri defter tutma talebinde bulundular. Müteveffanın muamelâtı tüccariyesinin oğlu tarafından tedvirine devam edildi.

23 - kânunu evvel - tarihinde davacı ve bu ticarethanede müstahdem olan Frida ve Alber 929 - kânunu evvelinin 19 (yahut 17) sinde mukavelelerinin gayri kanunî olarak feshinden dolayı bir zarar ve ziyan tediyesi hususunda bir takipte bulunmuşlardır. Ödeme emri: «Bu hadisede tekevvün eden vecibeler, tereke aleyhinde olup müteveffanın borçlarından mütevellit değildir. Bu sebepledir ki bu alacağın muamelâtı ticariyesi devam eden terekeden tesviyesi icap edip alacağın tutulan deftere idhal edilmesi icap etmediği ve defter tutma sırasında takipte bulunulamıyacağı

kaidesine bakmıyarak bu alacaktan dolayı tereke aleyhine takipte bulunulabileceğini» ihtiva ediyordu. (Rorschach) icra dairesi takip talebini reddetti Firida ve Alber buna karşı şikâyet ettiler ve şikâyetleri, kanton mürakabe makamınca reddedilmesi üzerine Federal mahkemeye müracaat ettiler.

Müracaatları reddedildi.
Sebepleri:

Mümeyyizlerin iddiaları İsviçre kanunu medenisinin 586 (T. K. M. 565) inci maddesi metni, defter tutma muamelesinin devamı sırasında ancak müteveffanın borçları için yapılacak takibi hariç bırakıldığını, fakat kanunî mirasçılar tarafından terekenin idaresine ait muamelâttan mütevellit borçların takip edilebileceği yolundadır.

Fakat yukarıda zikredilen hükmün yanında İsviçre İcra ve İflâs kanuun 59 uncu maddesi dahi kabiliyeti tatbikiyesini buluyor ve bu maddeye göre bir terekeye ait borç terekenin kabul veya reddi hususunda verilen mühlet zarfında talik edilmiştir. Bu madde mümeyyizlerin yaptığı tefriki yapmıyor bununla beraber (blumenstein ve Handbuch sahife 209 ve Zeitschrift Des Bernischen Juristenvereins 48 sahife 321) iddiaları muhalif olarak, bu hüküm kat'i surette ancak tereke aleyhine kabili tatbiktir. Muhtemel varisler aleyhine yapılacak bir takibin kat'i surette ilk hamlede reddedileceğini Blumenstein kabul ediyor Blömejtayn'in fikrine göre İsviçre İcra ve İflâs kanununun 49 uncu maddesinin bir terekenin takibi hakkında koyduğu şartlar arasında taksimin yapılmadığını ve müşterek bir milkiyetin teşkil olunmadığına göre, kaideten varislerin verilen mühletin hitamını müteakıp satış yapılamıyacağı görünmüyor) bundan maada İsviçre kanunu medenisinin 586 ıncı maddesi metni tereddüde mahal bırakmıyacak bir vuzuhla mümeyyizlerin iddiaları lehinde olmayup Fıransızca metin «terekenin borçları» tabirini kullanıyor. Ve bu tabir sabit ve muayyen olmaktan uzaktır. (İsviçre kanunu medenisinin 474, 518, 560, 565, 581, 586, 589, 592, 593, 603, 610, 615, 639, 640 maddelerile mukayese ediniz) bu maddelerde (Schuldendes Erblassers), (d'Erbschaftschulden) de (Schulden der Erbschaft) Almanca metindeki bu tabirler aralarındaki mana farkını tayin edecek bir kıstas mahiyetinde değildir. 581 inci maddenin üçüncü fıkrası, 603 ve bilhassa 639 uncu maddede aşağıda gösterilen tabirler aynı manada istimal olunmuşlardır:

Terekenin borçları - Schulden Erblassers - Debiti Del defunto, yahut Schulden des Erblassers - müteveffanın borçları - debiti della successione, yahut Schulden des Erblassers - terekenin borçları- debiti della successione.

Mümeyyizler diğer taraftan, İcra ve İflâs kanununun 49 uncu maddesinin vaz ettiği kaideye göre, malûm olduğu üzere resmî tasfiye es-

nasında bir tereke aleyhinde takipte bulunulamıyacağı hususunun bir istisnası olarak tasviyeden mütevellit borçlar hakkında takibin yapılabileceği hakkındaki (Resmî gazete 47 III S 10; 48 III S 1) içtihada istinat ediyorlar. Fakat bu delilin kıymeti yoktur, çünkü, hadisedeki istisnanın sebebi kanunisi resmî tasfiyenin açılmasını müteakip terekenin malları, iflâsın açılmasında müflisin mallarında olduğu gibi tasfiye memurunun emrine tevdi olunmuştur ve o andan itibaren bu, ayrı ve müstakil bir mal teşkil eder, ve ona bazı cihetlerine nazaran, bir mahiyeti hukukiye tanınır. Bilhassa şu noktai nazardan ki, tasfiye memuru (yahut iflâs idare memuru) bu mallar aleyhine borç teşkil edecek muamele yapabilir.

Halbuki defter tutma muamelesi usulünde aslı bu mahiyeti hukukiye yoktur. Bu, varislerin mallarından ayrı ve müstakil bir mal değildir. İmdi vaziyeti hukukiye, hatta bu usulün açılmaması halinde yani varis olmaları için kendilerine verilen mühlet zarfında dahi onlarınkinin aynıdır. Şu farkla ki terekenin idaresi muvakkaten kendilerinden nez edilmiş yahut İsviçre kanunu medenisinin 585 inci maddesinde gösterilen şartlar (O şartlar ki kanton kanunları onları daha doğru olarak tanzim edebilir « 24 - temmuz - 1908 Federal Adliye Departmanının kantonlara ait muhtırasını mukayese ediniz») dairesinde kendilerinden birisine tevdi edilememiştir. İdare hususu defter tutma makamı tarafından yapılsın, veya hususî surette tayin edilmiş bir idare memuru veya varisler veya varislerden birisi tarafından yapılsın terekenin resmi tasfiyesi halindeki vaziyetin hilâfına olarak tereke hesabına taallûk etmez; fakat neticede borçlar, mirası kabul ettikleri takdirde, varislere ait olur. Eğer bunlar mirası reddederlerse onlarda tasfiye neticesinde terekenin mevcuduna göre diğer borçlar, gibi tesviye edilirler. İflâs masasının borçlarına müşabih olan bir tereke borcunun mevcudiyeti düşünülemez.

Elhasıl defter tutma muamelesi idaresinin varislere veya onlardan birisine tevdii keyfiyeti bu idarenin yaptığı muamelelerden mütevellit borçlar için hemen bir takipte bulunulabileceğine bir sebep teşkil etmez filhakika kanun defter tutma muamelesi olsun olmasın terekenin muvakkat idaresinden mütevellit borçlar lehine hiç bir imtiyaz hakkı tanımıyor, kanun mirasın reddi üzerine resmî tasfiyesinden bu çeşit borçları ancak iflâs masrafları gibi satış hasılatından ödeneceğini tesbit ediyor. Binnetice bu borçları alacaklılarına terekenin diğer alacaklılarına nisbetle hiç bir imtiyaz hakkı tanımağa sebep yoktur.

Binaenaleyh hadisede takibe mevzu olan borçları müteveffa tarafından yapılmış bir muameleye veya onun varisler tarafından yapılmış bir muameleye ait olup olmadığının tetkikine lüzum yoktur.

Terceme eden
Faiz

itlak ettikleri şeydir ki muayyen bir işi yapacak olan gayrı malûm şahsa karşı vaki bir vaat, bir vaadi umumî demektir. Faraza gaip olan bir şeyibulup sahibine getiren adama verilecek mükâfatı nakdiye yahut bir mevzu hakkında en iyi eseri yazacak kimseye verilecek para bu kabildendir.

İlân suretile vuku bulan umumî vaatlerin evsafı mümeyyizesi berveçhi atidir:

I. Vaatmalûm bir şahsa yapılmış değildir. Her haugi bir kimseye, münferiden işaret edilmeyen bir sınıfı eşhasa meselâ bir şehrin ahalisine, pir fakültenin talebesine yapılmış olabilir.

II. Işbu vaat neşir ve tamim edilmiştir. İsviçre federal mahkemesinin kanaatince Alman lisanındaki (Auslobung) tabirinin mukabili olarak Fransızca metinde müstamel «ilân suretile» tabirini dar bir manada tefsir etmemek lâzımdır. vaadin matlup işi ifaya kadar bulunan eşhasın semi ıtlaına isal edilmiş olması kâfidir. [1] Mücerret vaat keyfiyeti failini müilem kılar mı? Nazariyatta mesele muhtelıfünfihdir. Bazıları bir taraflı bir vaadin kabule iktiran etmedikçe failini bağlamıyacağına mütedair olan kaidei umumiyeyi ileri sürerler, Diğerleri vaadi yapan kimsenin kabulden evvel taahhüt altına girmiş olacağı ve vaadi umuma karşı vuku bulduktan sonra artık geri çekilemiyeceği fikrini iltizam ederler. [2]

İlan suretile umuma yapılan vaat muayyen bir şahsa yapılan icaptan iki suretle farklıdır:

I. Bu gibi vaatlerin kabulü, alelûmum, onların istihdaf ettikleri işinicrası suretile vukubulur; bilfarz müsabakaya iştirak eden müellif eserini vaadi yapana gönderirse onu kabul etmiş olur.

II. Vaade mevzu olan şeyin veya işin yapılması ekseriya mühim bir yekûn tutabilecek masarif ve mesaiyi müeddidir, Binaenaleyh umumî yapılmış bir vaatten nükûl ona müsteniden işe başlamış olan ve bundan dolayı mükâfatı naktiye ümit eden şahsa veya eşhasa irası zarar edebilir.

Borçlar kanunu bu meseleyi sekizinci maddesinde hallediyor.

Vaat sahibi teklifinin istihdaf ettiği şeyi veya işi yapmış olana tayin edilen bedeli vermekle mükelleftir.

Teklif kabul edilmiş olunca vaadeden incazı vaade mecburdur. Maahaza teklif ettiği şey yapılıpta henüz kendisine gönderilmemiş ise sözünü geri alabilir. Yalnız kendisinin vaadine binaen matlup şeyi

[1] Resmî mecmua 39, 2 numara 104

[2] Oser sahife 44, vindscheid 308

veya işi icraya teşebbüs etmiş olan kimseye masrafını vermelidir. Bu masraf tabirini vâsi bir manada tefsir etmek lâzımdır. Yalnız İhtiyar edilen masarif değil aynı zamanda bilcümle teşebbüsat ve itmam olunan mesai de buna dahildir. Fakat tediyei masarif mecburiyeti atideki şeraitin vücuduna menuttur.

A) Masarif, mükâfat vaadine ibtinaen yapılmış olmalı, teklifin kabulünden gayri bir maksatla yapılmış ise şayanı itibar değildir.

Meselâ vaadin ilânından evvel zaten ikmal edilmiş olan bir eserin müellifi, vaatten vazgeçildiği takdirde, masarifinin tesviyesi talebinde bulunamaz.

B) Masarif hüsnü niyetle ve müfrit addedilemiyecek derecede yapılmış olmalı.

C) Tediye olunacak masarifin yekûnu vaat edilen mükâfatın miktarını geçemez. Meselâ: Tertip edilen bir müsabaka için 300 lira mükâfatı nakdiye konulmuş ve bilâhare müsabakayı yapmaktan vaz geçilmiştir. Halbuki müsabakaya iştirak edenlerden biri bu maksatla 400 lira raddesinde masarif ihtiyar ettiğini iddia ve isbat etmektedir. Yukarıda bahsettiğimiz kaideye nazaran ona verilecek para ancak 300 liradan ibaret olacaktır.

D) Eğer vaat umduğu muvaffakiyetin istihsal edilemiyeceğini yani zarar ve ziyan talebinde bulunan şahşın, vaatten nükûl vuku bumamış bile olsa, hiç bir mükâfatı nakdiyeye müstahak olamıyacağını isbat ederse masarifin tediyesine mahal kalmaz.

Borçlar kanunu ekseriyetle gördüğümüz bir halden bahsetmiyor: Vaadin iş yapmak için bir müddet tayin etmiş olması hali, burada dahi kıyasen üçüncü maddedeki hükmü tatbik etmek ve müddet nitama ermezden evvel vaatten nükûlün caiz olamıyacağını kabul etmek lâzımdır. [1]

Mükâfata kimin lâyık olduğu meselesi cereyanı hale göre hal edilmek icap eder. Mükâfata istihkak iddiasında bulunan muhtelif müsabıklar var ise bu, ilânda muharrer şeraite en ziyade riayet lgösterene vermelidir.

[1] Fick 38 inci sahife

DÖRDÜNCÜ FASIL

Akit ne zamandan itibaren hüküm ifade eder?

(10 nuncu madde)

Yukarıda tetkik olunan maddelerde kanun aktin hangi anda tamam olduğunu yani tarafeynin ne vakit bağlanacaklarını izah ediyor. Bu meseleyi aktin ne zamandan itibaren hüküm ifade edeceği meselesi ile karıştırmamalıdır.

Eğer akit hazır kimseler, arasında yapılmış ise onun hükmü iki taraf için de lüzum hasıl olunca yani kabul vuku bulunca başlar.

Akit gaipler beyninde icra olunduğu takdirde hükmü kabul haberinin irsali anından ibtidar eyler (10 uncu maddenin birinci fıkrası;) İmdi bu zaman aktin in'ikadı zamanı ile tetabuk etmez. Zira, gördük ki, akit ancak kabul haberi mucibin nezdine vasıl olunca tamam olur. Misal: Ankarada sakin Osman Efendi Mersindeki Nuri Beye 1 ağustosta mektup yazarak bir akit teklifinde bulunmuştur. Nuri Bey mektubu 10 ağustosta almış, 11 de muvafakat cevabi vermiş ve bu cevap Osman Efendiye 21 ağustosta vasıl olmuştur. Akit 21 ağustosta mün'akittir. Fakat hükmü onbirinden itibar olunur.

Eğer sarih bir kabule mahal yok ise (6 ıncı maddede mezkûr hal) akit diğer tarafın icaba destires olduğu andan itibaren hüküm ifade eder. (10 uncu maddenin ikinci fıkrası.)

Bu kaideden çıkaracağımız neticeler şunlardır:

A) Aktin mahalli in'ikadı kabul nereden gönderildi ise orasıdır. Altıncı maddenin tatbik olunacağı ahvalde ise icabın alındığı mahaldir.

Meselâ: Ankaradaki Hüseyin Efendi Nevyorktaki Mehmede akit teklifinde bulunur. Mehmet bu teklifi kabul ettiği cevabını verir. Akit Amerikada yapılmıştır.

B) Faiz aktin hükmü cereyana başladığı andan itibaren işler.

BEŞİNCİ FASIL

Akitlerin şekli

Muamelâtı hukukiye ve alelûmum akitler muteber olmak için yanı merasimle müterafık olmak, bazı şekli haiz bulunmak icap eder mi?

Roma hukuku yalnız iradeler beynindeki tevafukun bir borç tevlit edebileceğini kabul etmiyordu. Bir aktin tenfizi mecburî olması için hukukî bazı merasimi haiz bulunması muktezi idi. Bu usulün faideleri vardi. Lâkin medeniyetin tarakkiyatı ile bu şekilperestliğin pek te telifi mümkün değildi.

Kavanini hazıra akitlerin sıhhat ve mer'iyeti emrinde hiç bir şekli mahsusa lüzum göstermemektedir. Maamafih İsviçre hukukunda bu kaidenin hayli kesir istisnaları vardır. Borçlar kanununun 11 inci maddesi «aktin sihhatı kanunda sarahat olmadıkça hiç bir şekle tabi değildir» kaidesini vazediyor. Kanunda sarahatı mahsusa bulunmıyan ahvalde akitler tarafeynin rızası mucibince makbul ve sahihtir; bean şart ki âkitler akti icraya ehil olsunlar.

Rızanın tahriren ifade edilmiş olması lâzım gelmez. Münhasıran şifahî olan akitler dahi iki taraf hakkında lüzum ifade ederler.

Akitlerin şekli meselesini beyyine meselesinden ayirt etmeli. Bir aktin vücudu inkâr edilirse onun mevcudıyetini iddia eden taraf isbatı müddeaya mecburdur: İmdi muhtelif kavanin alelûsul Fransız kanunu medenisi borçların isbatı hakkında oldukça dar ve kat'î ahkâmı ihtiva etmektedirler. Fransız kanunu 15 frangı mütecaviz her şey için senede lüzum göstermekte, tabiri aherle, mevzuu bu miktarı geçen muamelâtı hukukiyede şehadeti kabul etmemektedir. İsviçre kantonları kanunlarından bir çoğu da evvelce bunun aynı değil ise bile her halde buna müşabih bir sistem kabul etmiş bulunuyordu.

İsviçre kanunu medenisinin mevkii mer'iyete vaz'ından evvel şekil şeraiti ile akitlerin isbatı şeraiti arasındaki fark mahzurdan salim olmıyan bir gayrıtabiilik ibraz idiyordı meselâ cinevrede binnazriye sahih ve muteber olan şifahî bir akdin vücudu mahkeme hzurunda filen isbat olunamazdı. isbat olunamıyan bir akit ise bir çok nokatı nazardan, ğayrı mevcut bir akde benzer. Bu vaziyete nihayet vermek için kanunu medeninin 10 nuncu maddesi «sıhhat ve meriyetler» «federal kanunları muktezasınca bir şeklin vücuduna taallûk edilmiş bulunmıyan hakların ve borçların sureti isbatı « zımnında kanton kanunları eşkâli mahsusaya riayeti şart kılamıyacaklardır »

kaidesini vaz eylemiştir. [1] Bu suretle borçlar kanunu mucibince rızae tarafeyn ile münakit akitler meyanına dahil olan akitlerin vücudu, inkâr vukuunda, şahit ikamesile isbat edilebilir. Çünkü bu akitlerin sıhhatı emrinde tahrirî şekle lüzum bulunmadığına nazaran isbatları hususunda da bu şeklin vücuduna lüzum olmamak icap eder.

Maahaza kanunun sahih addolunabilmek için bir şekli mahsusa tabi kıldığı akitlerin miktarı da az çok haizi ehemmiyettir. İsviçre kanununda hafif bir şekilperestlik temayülü meşhut olmaktadır ki bu bir çok esbabı makuleye müstenittir. Bazı muamelâtı hukukiyenin vücudunu bir şekle - ki ekseri şekli tahrirî - riayete muallâk kılmak şahitle isbat tehlikesinin önüne geçmek itibarile ihtiyatkârane bir harekettir.

Kanunun vücutlarını bazı merasim ifasına tabi kıldığı akitler-ki bunlara Fransız hukuk lisanında *Contrats solenneis* itlak olunur - meyanında en mühimleri şunlardır: Matlubun temliki *Cession des créances* (165 inci madde) gayri menkul bey'i - *Vente d' immeubles* (216 ıncı madde) hibe vaadi - *Promesse de donner* (243 üncü madde), rekabetin men'i - *Prohibition de faire concurrence* (358 inci madde), kefalet *Cautionnement* (493 üncü madde) kaydi hayat ile irat - *Rente viagère* (517 dinci madde) ilâ....

Bu nevi akitlerin vasfı farikı onların - hilâfına bir hüküm mevcut bulunmadıkça - sahih addedilebilmek için behemehal bir şekle riayet suretile tertip edilmeleri lâzım gelmesidir. (11 inci maddenin ikinci fıkrası).

İki taraf bilâhare anlaşabildikleri takdirde yapacakları - akte kanunca matlûp ve mültezem olmasa bile hususî bir şekil vereceklerini evvelce kararlaştırabilirler, o takdirde akit onların arzuları ile bir « şekli akit - *Contrat solenne* » mahiyetini iktisap eder. Meselâ İsmail, emrindeki bir apartımanı kendisine kiralamasını Tahsine teklif eder. Tarafeyn - itilâf edebildikleri takdirde - bir icar mukavelenamesi tertip ve tanzim eyliyeceklerini kararlaştırırlar. Bu iptidaî itilâf zımnî de olabilir. İsviçre federal mahkemesinin kanaatine göre iki taraftan birinin diğerine iki nüsha mukavelename göndermesi bu zımnî itilâfa alâmettir (resmî mecmua 17 numara 46).

Mevzuu bahis istihzarî itilâfın ne kıymeti vardır? 16 ıncı maddeye nazaran « akit tekarrür eden şekilde yapılmadıkça iki taraf

[1] İsviçrenin hususî vaziyetine ve teşkilâtı siyasiyei dahiliyesine müstenit bulunan bu maddenin bizim kanunu medenimize nakledilmemiş olduğunu söylemeğe hacet yoktur.

bununla ilzam olunmamak niyetinde bulunıyorlar addolunur.» tarafeyn icar hakkında mutabık kalınca bir akdin tahriren tevsikını kararlaştırdıklarından akdin işbu itilâf kaleme alınmadıkça münakit olmıyacağını addü kabul etmek haklı olur. lâkin bu farzın hilâfına delil ikamesi de kabildir. Meselâ: Ahmet, Ali ile bir icar akti yaptığını iddia eder. Ali ise bunun tahriren tertibi takarrür etmiş olduğunu isbat ve bu şart ifa edilmediği cihetle tarafeynin bir kayıt altına giremiyeceklerini dermeyan eyler. Ahmet, buna rağmen, her iki tarafça icara muvafakat edilmiş olduğu, bu iddiasını müeyyit olarak ta icar mukavelesinin zaten mevkii tatbika vazedilmiş bulunduğu cevabını verir.

Merasime bağlı akitlerde en fazla istimal edilen şekıl tahriri şekildir: tarafeyn muayyen bir surette keyfiyeti izah etmiyerek yalnız tahrirî şekilden bahsetmişler ise kanun tahriri şekle lüzum gösterdiği yerlerdeki ahkâmı tatbik lâzım gelir» (16 ıncı maddenin ikinci fıkrası) [1]

Bu ahkâm neden ibarettir?

Senedatı adiyede imza, rüknü esasiyi teşkil eder. Fakat kanunun lüzumlu gördüğü imza borç deruhte eden şahıs veya eşhasın imzalarıdır (13 üncü madde) hiç bir taahhüt altına girmemiş olanların imzasına lüzum yoktur. Bilfarz tahriren yapılması iktiza eden kefalet aktinde kefillik imzası kâfi gelir. Aktin sıhhati için alacaklının imzasını koyması lâzım gelmez. Alacaklı yalnız akte muvafakat etmelidir, etmezse kefil mülzem olmaz. Lâkin bu muvafakatin alacaklı tarafından bir imza ile teyidine mahal yoktur.

İki taraflı akitler âkitlerin her ikisince imza olunmalıdır. Kanun menfaatleri yekdiğerinden farklı olan âkitlerin miktarınca nüsha bulunmasına lüzum göstermiyor. Fakat böyle yapmak her halde faideli bir ihtiyattır ve şayanı arzudur ki nüshalardan her biri bütün âkitlerin imzalarını ihtiva etsin. Bu suretle nüshalardan birinin ibrazı mukavelenin mün'akit olduğunu isbata kâfi gelir.

Ekseriya ittifak mektup veya telgraf taatisi ile hasıl olur. Tahrirî şekle riayet edilmemiş olması için bu suretle hareket kâfidir; şu şartla ki telgraf veya mektubun aslı borç altına giren âkidin imzasıuı muhtevi olsun. (13 üncü maddenin ikinci fıkrası) fakat

[1] Bu maddenin kanunumuza geçirilen mütercem şekli şöyledir: Tarafeyn muayyen bir surette keyfiyeti izah etmiyerek tahrirî şekilden bahsetmiş oldukları takdirde kanun bu şekle riayet olunmasını emir ediyorsa, iki tarafın ona riayet etmesi lâzımdır.

Kanun bu şekle riayet olunmasını emrediyorsa cümlesi ile ne denilmnk istenildiği anlaşılamıyor. mütercim

bazı akitler de vardır ki onlarda alelâde mektup veya telgraf taatisi, vücudu şart kılınan merasimin yerini tutamaz. Meselâ bir poliçenin kabulü behemehal üzerine işaret edilmekle olur.

Borçlar kanunu imzanın neden ibaret olduğunu tasrih etmiyor, Bundan imzanın akte rıza veren şahsı kâfi derecede tayin edebilmesi lâzim geldiği neticesini istihraç etmeliyiz. Aile isminin zikri şart değildir. Onun yerine mahlâs veya vazıh olmak şartile her hangi bir vasıf koymak kâfidir.

14 üncü madde imzanın bizzat borç altına giren adamın kendi eli ile atılmasına lüzum gösteriyor. Masnu bir imza muteber değildir. Maamafih, örf ve adetçe kabul olunan ahvalde, alelhusus, çok miktarda tedavüle çıkarılan kıymetli evrakın imzalanması icap ettiği takdirde alet vasıtasile vazedilen imza muteber addolunur. Büyük bir ticarethanenin veya büyük bir otelin verdiği makbuzlar hakkında da hüküm böyledir. Vesikanın metnine gelince, bu metin bir alet ile veya matbaa hurufatile de yazılabilir.

İmalin menfaatleri muktezasından olan bir noktaya atfı dikkat lâzımdır.

Bir âmâ tarafından atılmış imza onu ancak usulen tasdik edilmiş olmak şartile yahut esnayı imzada vesikanın metnine imza edenin vukuf peyda ettiği sabit olduğu takdirde ilzam edebilir. Binaenaleyh bir âmânın imzaladığı vesikadan ihticaç arzusunda bulunan kimse, ihtilâf vukuunda, âmanın metni bile bile imzalamış olduğunu isbata mecbur tutulur.

İmza edemeyenlere gelince: Bu gibiler imza yerine, usulen tasdik edilmiş olmak şartile, el ile yapılmış bir işaret vaz edebilirler; yahut resmî bir şehadetname faraza noter huzurunda, tanzim olunmuş bir vesika istimal edebilirler.

Şekli tahririye müteallik diğer bazı ahkâmı da burada zikredelim: Fakat bu ahkâm yalnız tahriren yapılması kanunca matlûp olan akitlere kabili tatbik olup tarafeynin ihtiyarları ile tahriri şekle kalbi karargir olan mukavelelerde müstamel değildir.

12 inci maddede muharrer bulunan bu ahkâma nazaran tahrirî şekilde yapılmış bir aktin bilcümle tadilâtı da keza tahriren yapılmak lâzımdır. Aktin tadili, aynı mahiyette, yeni bir akit yapmak demektir. Misal: Ahmet bin lira için birisine kefil olur; bilâhare taahhüdünü 1500 liraya çıkarmak hususunda alacaklı ile mutabık düşerse bu yeni taahhüdün tahriren yapılması icap eder. Ancak vaki akti nakız ve tağyir etmeyen mütemmim ve fer'i şartlar bu hükümden istisna kılınmıştır.

Akti - mahiyetini nakız ve tağyir etmeksizin - itmam eyleyen şeraitin ne olduğuna akıl erdirmek biraz güçtür.

Kanunun burada yalnız tahrirî şekli mevzu bahis etmekle beraber bazı muamelât için başka merasime ve meselâ tasdika, resmî sicillere kayda lüzum gösterdiğini de ilâve etmek lâzımdır.

ALTINCI FASIL

Aktin mevzuu

Objet Du Conrat

Her borcun bir mevzuu bulunmak muktezidir. Buna Fransız hukuk lisanında *Prestation* itlak olunur. Akitlerin mevzuu ise işbu akitlerden doğan borçlarınki ile aynıdır. Müşterinin borcu semenin tediyesi, bayiinki ise mebii teslimdir. Bey'in mevzuu da semen ile mebiden ibarettir.

19 uncu madde, akitlerin serbestçe icrası kaidesini vaz ve bu serbestinin hududunu tayin ediyor. Bir aktin mevzuu - kanuçizdiği daire haricine çıkılmamak şartile - istenildiği gibi tayin olunabilir. İnsanlar, muhtariyeti irade *Autonomie de la volonté* kaidesi muktezasınca, mütekabil menfaatlerini itilâflar ile hal ve tanzim etmek hakkına maliktirler. Kanunların kâffesi bu serbestiyi takyit etmezler; zira insanlar bu ahkâmı kanuniyeden bir çoğunu değiştirebilirler. Maamafih öyle kanunlar vardır ki bunları hususî itilâflar ile tağyire cevaz verilemez. 19 uncu maddenin ikinci fıkrası işte bu kanunları tadat etmektedir: «Kanunun sureti kat'iyede emreylediği» kavaidi hukukiyeye *droit strict* veya kanuna muhalif, ahlâka (adaba) veya umumî intizama veyahut şahsî hükümlere müteallik haklara muğayir bulunmadıkça «iki tarafın yaptıkları mukaveleler muteberdir.»

İntizamı ammeyi alâkadar eden bazı esasat mevcut bulunduğu ve bunların ferdî iradelere tercih ve takaddüm eylemesi icap ettiği fikrini bu maddede gördüğümüzden daha az kelime ile ifade kabil idi.

İntizamı amme mefhumu adabı umumiyeyi, şahsiyete müteallik hukuku ve kanunun sureti kat'iyede emreylediği kavaidin kâffesini camidir. Bu zümreye dahil bulunan bütün hususatı burada tadat ve tezkâra imkân yoktur. Bir adamın hüviyeti şahsiyesinden fera-

ğati intizamı umumiyeye (İsviçre kanunu medenisi; madde, 27) [1] ve aynı zamanda umumî ahlâk kaidelerine mugayir olurdu. Hukuku aileye mütedair bulunan kavaidin ekserisi de kanunun sureti kat'iyede emrettiği kavait cümlesindendir.

20 inci madde, yukarıda beyan ettiğimiz maddeye yakinen merbuttur.

Aktin bir mevzuu vardır; ve bu âkitler tarafından serbestçe tayin odilebilir. Lâkin bu mevzu gayri mümkün, gayri muhik yahut ahlâka (adaba) mugayir bir şeyi olmamak lâzımdır. Gayri mümkün bir şeyi, dedik. Filhakika, âkitlerden birinin yapmağı taahhüt eylediği şey *[Prestation]*, itmam veya istihsali veicrası mümkün olmayan bir şey olmamalıdır. Maamafih bu sözümüzdeki kast, ademi imkânın meselâ fakü hal gibi nisbî değil lâkin kat'i ve mutlak olmasıdır. Eğer borcun ifası bir diğeri için mukabil olur da borçlu için mümkün olmazsa akit batıl değildir. Belki, medyun zarar ve ziyan tediyesine mecbur olur.

Mevzu, gayri muhik intizamı ammeye, ahlâka (adaba) mugayir de olmamalıdır. Aktin butlanı yalnız ifası lâzım iş veya şeyin ahlâka münafi olması haline maksur olmayıp binnefis keyfiyeti aktin veya akitten maksut gayenin de ahlâka (adaba) mugayir olması haline dahi şamildir. Meselâ, kumarhane tesisi emrinde bir binanın isticarı bu kabildendir. Ahvali mesrudede akit batıl *[nul - nichtig]* olup hiç pir hüküm ifade etmez, tasdik ve tashih de edilemez.

Bu butlanın nasıl dermeyan edilebileceği keyfiyetini kanun halletmiş değildir.

Bazen akit tamamile batıl olmayıp ihtiva ettiği şartlardan biri veya bir kısmı batıldır. Bu takdirde onu kısmen iptal etmek mümkündür. Meğer ki mahiyeti itibarile veya akitlere göre işbu şerait olmaksızın akit yapılmıyacağı meczum bulunsun onu tamamen fesih ve iptal etmek lâzım gelir. (madde. 20; fıkra, 2)

YEDİNCİ FASIL

Aktin sebebi

Cause de L' obligation

İsviçre kanunu akitlerin makbul olması için borçların bir se-

[1] Bizim kanunu medenimizde (23) üncü maddeç.

bebi bulunmasını lâzım görmüyornu Fransız kanunu medenisi ise buna lüzum gösteriyor (madde 1108) buna mukabil, İsviçre kanunu 17 inci maddesinde bir borcun sebebini dermeyan etmeksizin de ikrarın muteber olacağını yazıyor.

İnsan bir borç altına girerken bunu bir sebep ve illet ile yani muayyen bir maksada vusul için yapar. İki taraflı akitlerde, âkıtlerden her birinin borcuna sebep olan şeyi diğerinin üzerine aldığı borçtur. İki taraflı akitler tahriren vücuda getirilmiş olduğu takdirde her iki tarafın uhdesinde terettüp eden borçların sebebi de bittabi akitte münderiç bulunur. Bir taraflı akitlerde ise hal böyle değildir. Bir adam muayyen bir borç altına girerken behemehal bunun sehebi vücudunu tasrih eylemesi lâzım gelmez. Ancak, sebebi gayri mezkûr ikrar deynin kâfi bir beyyine teşkil edip etmiyeceği meselesi de şayestei tetkiktir. 17 inci madde bu meseleyi müsbet bir manada hallediyor. «Borcun sebebi ihtiva etmemiş olsa bile deyin ikrarı muteberdir, misal: Ahmet 30 teşrinisanide Ömere 1000 kuruş vermeği taahhüt eder fakat bu borcun sebebini tasrih etmez, bunu yapan Ahmet Ömerden ya borç almış, yahut Ömer kendisine bir iş yapmış veya eşya göndermiş ilâ... olabilir. Her halde bu taahhüt makbul olup borcun vücuduna kâfi bir beyyine teşkil eder.

Eğer Ahmet borçlanmış olduğu 1000 kuruşu 30 teşrinisanide tediye edeceğini yazmış olursa borcun sebebini zikretmemiş olur.

Birinci halde muamele mücerret *Abstrait* dir ikinci takdirde ise sebebi *causal* dir.

İkrar deyinden mütevellit beyyinenin aleyhine delil ikamesi caiz midir? Tabii. Ancak, ikrarda borcun sebebi musarrah ise müddeaaleyh bu sebebin tahakkuk etmediğini, faraza zikredilen ikraz muamelesinin vaki olmadığını isbata mecburdur, Halbuki eğer sebep tayin edilmemiş idi ise müddeaaleyh evvelâ ikrarın muayyen bir sebebi bulunduğu; saniyen, bu sebebin tahakkuk etmediğini isbat mecburiyetinde kalır.

SEKİZİNCİ FASIL

Akitlerin tefsiri

İnterpretation Les Contrats

Akitlerin pek te lüğavî bir mânada tefsir edilmemeleri lâzımdır.

Hâkim tarafeynin hakikî ve müşterek maksadını aramalıdır. Bu, İsviçre kanunu medenisinin ikinci maddesinde mevzu kaidenin pir neticei tatbikiyesidir. Bu kaidede: «Herkes haklarını Istimalde ve vecibelerini ifada hüsnü niyet kavaidine riayetle mükelleftir.» Maalindedir. Ekseriya bir varakai hukukiye tanzim edenler, sehven, doğru ve muvafık olmıyan bazı tabirat ve tevsimat istimal ederler; hakikatta iyda olan bir şeyi icar tesmiye eylerler. Böyle ahvalde asıl hakikî akte muvafık düşmeyen kavaidi tatbik eylemek hüsnü niyete muğayir olur.

Tarafeyn bazende niyetlerinin sureti beyanına hakikati halde başka bir çehre vermek için yekdiğeri ile anlaşarak bir muvazaa *Simulation* yaparlar.

Muvazaa iki şekilde olabilir:

I. Ya akit yalnız zahiren mün'akit olup hakikatta mevcut değildir. Yani tarafeyn bir akit yapmak istemezler. İflâs etmek üzere olan Ahmet Aliye dir mal verir ve bunu satılmış gibi gösterir Ahmedin bundan maksadı bu malı şimdilik emvalinden tefrik etmek, bilâhare kendisine iade ettirmektir.

II. Yahut zahirî bir aktin tahtında muhtefi ve tarafeynce cidden aktedilmiş olan dğier bir akit vardır. Faraza bayi ile müşteri semenin asla talep olunmıyacağında müttefiktirler, bu takdirde satım kisvesi aldtında bir hibe müstetirdir.

Muvazaadan kast aktin mahiyeti hakikiyesine başka bir çehre vermek suretile Üçüncü şahısları yanıltmaktır.

İhtilâf vukuunda hâkim daima âkitlerin hakikî niyetini araştirip bulmağa mecburdur. (Madde: 18 fıkra 1) Meselâ: Ahmede borçlu olon Hasan ona bir mal satar. Fakat bu satım yalnız zahirî olup âkitlerin asıl fikri Ahmet lehine bir rehin tesis eylemektir. Bu aktin takdir ve tayini emrinde rehne müteallik kaideleri nazarı itibara almak lâbittir. Eeğer mal görünüşte müşteriye, fakat hakikat halde teminatlı bir dayin (*Créancir gagiste*) mevkiinde olan Ahmede teslim edilmemiş ise beyi batıl addolunmalıdır.

Muvazaa ile yapılan aktin iki taraf arasında hiç bir hükmü yoktur. Binaenaleyh eğer onlardan biri böyle bir akti diğeri aleyhine istimale kıyam ederse bu beriki muvazaa dermeyanile ref'i dava (*Exsception - de simulation*) eder. Yani hakikî aktin zahirî akte mütabık olmadığı iddiasını talebi vakia karşı koyabilir. Misal: Hasan yüz kuruş mukabilinde Recebe bir mal satar gibi davranır ve fakat hakikat halde bu malı ona hibe eder. Eğer hasan bilâhare semeni tediye talebinde bulunursa Recep muvazaa dermeya-

nı ile davanın ref'ine bişşuru, müddeiye: «Aramızdaki akit bir hibe akti olup beyi değildir. Buna binaen ben semen tediyesine kat'iyen mecbur tutulamam» cevabını verir.

Muvazaaten yapılmış bir aktin üçüncü şahıslara karşı ne derecye kadar hükmü vardır? Yahut üçüncü şahıslara böyle bir akti ne zaman dermeyan edebilir? Bu noktayı kanun halletmeyor. Yalnız, üçüncü şahısların tahriren vaki olan bir ikrarı deyne istinat ile alacaklı sıfatını iktisap etmesi keyfiyetini bundan istisna etmek lâzımdır. (Madde 18, fıkra 2)

Misal: Ahmet Alinin emrine yüz liralık bir senet imzalar. Ama tarafeyn aralarında bu paranın hiç bir zaman istenilmiyeceğini kararlaştırmışlardır. Böyle bir senedin istimali takdirinde Ahmedin yukarıda gördüğümüz veçhile muvazaa dermeyanı ile ref'i davaya salâhiyeti vardır. Fakat eğer üçüncü bir şahıs bu senedi hüsnü niyet ile Aliden satın almış ise Ahmedin ona karşı da muvazaa dermeyan etmesine imkân yoktur. [1]

DOKUZUNCU FASIL

Akit yapmak vaadi

Promesse de contrater

Tarafeyn bir mukavele yapmak teahhüdünde bulunuyorlar. Bu ihzarî akit ekseriya Lâtince (*Pactum de contrahendo*) lâfzı ile yadolunur.

Akit vaadi, akti yapmak vecibesini tevlit eder. Böyle bir mecburiyeti de, ahvale göre tarafeynden ya her ikisi yahut yalnız birisi üzerine alır. Fakat burada bir sual vardır. Madem ki tarafeyn mutabık kalmışlar, neden mukaveleyi hemen aktetmiyorlar? denilebilir. Bu sualin cevabı şudur; Akitten evvel icrası lâzım hususatı (*Prestation*) muayyen bir zaman geçmezden evvel, yahut bazı ahval tehaddüs etmedikçe yapmak tarafeynin menfaatlerine muvafık düşmeyebilir.

Akit yapmak vaadinde kat'î aktin erkân ve anasırı esasiyesi muayyen ve musarrah bulunmak muktazidir. Meselâ bazı mamulâtın kendisine muntazaman ihzarını temin etmek bir tacirin men-

---

İsviçre federal mahkemesinin kararı (cilt 31, numara 15)

62

faati icabından olabilir. Bu takdirde o fabrikator ile ihzarî bir akit yapar; Ve bu akit mucibince fabrikatör her sene tacire malûm miktarda eşya satmağı tacir de onları satın almağı mütekabilen teaahhüt ederler.

Akit yapmak vaadinin şekline gelince: 22 inci maddenin, 2 inci fıkrasından müsteban olduğuna göre eğer kanun - tarafeynin menfaati için - bir aktin sıhhatini muayyen eşkâle riayete tabi kılmış ise o aktin yapılması vaadi de bu şekle muvafık olmak lâzım gelir.

Umumiyetle bir mukavelenamenin sıhhati için vücudü şart kılınan ve isimden maksat intizar edilmeyen hallere, teemülün noksanlığına yahut gayrı sarih ve muğlak ibareler istimali tehlikesine karşı âkitleri himaye etmektir. Kefalet tahriren yapılmak lâzımdır. (Madde 493) Binaenaley şifahen yapılan bir kefalet vaadi de batıldır. Gayri mer'i menkulâtın beyi ve füruhtu ancak resmî senetle yapılmış olmak şartile muteberdir. Bu baptaki satım vaadi hakkındaki hüküm de keza büyledir. (Madde 216) Buna mukabil, her ne kadar alacak temlikî akdinin tahriren tevsiki icap ederse de temlik vaadinin şifahen yapılması mümkündür. Şekle riayet, âkitlerin menfaatlerinden ziyade menfaatı umumiye için matluptur.

Şekle mukarin olmayan rızaî akitler (*Contrats consensuels*) yi yapmak teahhüdü de hiç bir şekil istilzam etmeksizin sahihtir.

ONUNCU FASIL

Rızayı ifsat eden ahval

Vices du consentement

Rızanın vücudu aktin üssül'esasıdır. Eğer rıza, yani iki taraf beyninde muvafakat mefkut ise akit mün'akit olmaz. Lâkin rıza bazı esbabı faside ile malûl olabilir ki bu âkitlerden birine veya her ikisine vecibeden kendisini müberra kılmak hakkını verir.

Nazariyatta (batıl akidler) *Contrats inexistants ou non avenns* ile (fasıt akdilere) *Contrats nuls ou annulables* i tefrika teşebbüs olunmuştur. Batıl olanlar şu nevi akitlerdir ki onlarda rızanın rüknü esasisi mefkuttur, hakikat halde bu gibi akitlere akit ıtlakı doğru bile değildir.

Ukudu faside ise onevi akitlerdir ki bunlarda rıza mevcut bulunmakla beraber bir sebebi fesat ile malûldür. Bu gibi akitler, alâkadar taraf sebebi fesadı dermeyan etmediği müddetçe sahih ve makbuldür.

Marelbeyan tefrikı pek doğru buluyoruz. Çünkü rızanın mefkut olduğu ahvali esbabı faside ile malûl bulunduğu halden hakikaten ayırt etmek lâzımdır. İsviçre borçlar kanunu bu noktaya hiç bir ima yapmamış ve bu tefrikı nazarı dikkate almamıştır. Ona nazaran rızayı ifsat eden sebepler hata, hıyle ikrah ve gabinden ibarettir.

§ 1 - Hata

Erreur

Hata insanın bir şeyi hakkında yanlış bir talâkkfsi olmasıdır. Hata bir şeyi hakikatta olduğundan başka türlü tasavvur etmektir. Bir akitte veya umumiyetle niyet izhar edilen ahvalde hatanın vücudu şeraiti atiyenin ictimaı ile kaimdir.

1. Bir adamın bir niyet izhar etmesi.

2. Bu niyetin hakikata mugayir bir fikir üzerine müpteni olması.

Hata eden - yaptığı file taallûk eden ahvale yanlış vukufundan dolayı istediğini beyan ettiği şeyi hakikatte istememektedir. Meselâ: Ben işime geldiğini zannettiğim bir maddeyi tedarik arzusunu izhar ederim. Halbuki bunda yanılmışmıdır. Hakikatte o madde hiç te benim işime gelmiyen bir şeydir. Binaenaleyh ifade ettiğim niyet benim asıl niyetime muvafık değildir. Çünkü ben maksadımı temin edecek bir şey isteyordum. Tedarik arzusunu gösterdiğim madde ise işime yarayacak bir şey olmaktan uzaktır.

İsviçre kanunu irade nazariyesini değil izhar irade nazariyesini *Théorie de l' émission de la volonté* nazariyesini kabul ettiğinden aktin teşekkülü niyetlerden ziyade onların sureti beyanları arasında tevafük bulunmak lâzımdır. Maahaza bu nazariyeyi en son netayicine kadar kat'î ve hilâfsız bir mantık ile tatbik etmek doğru olamaz.

İradenin ifade edilen şekli asıl niyete esas itibarile zıt olunca yani ortada esaslı bir hata *Erreur essentielle* mevcut bulununca rızasına bu sebebi fesat târi olan taraf aktin sıhhatine itiraz edebilir.

33 ıncü madde bu fikri müfittir: «akit yapılırken esaslı bir hataya du ar olan taraf o akit ile ilzam olunamaz.»

Esaslı hatanın hükmü şudur ki böyle bir tesir altında akti yapmağa razı olan kimse nefsini ondan kurtarmağa muvaffak olabilir. Artık bu akitle bağlı olmaktan kurtulur. Buna mukabil rızasına hata ariz olmıyan taraf akit ile mülzemdir.

Hata sevkile muvafakat beyan etmiş olan âkit bu hatasını dermeyan etmediği müddetçe akit mevcuttur. Yani o, hatasını mevzuu bahis etmek hakkına malik olmakla beraber bu hakkını istimal etmezse akit baki kalabilir.

Müşkülât, esaslı hatanın ne olduğunu tarif etmektedir.

24 üncü madde, hatayı esasiye dair bazı misaller zikrile iktifa etmektedir. Fakat kanunun hatayı esasi idadına ithal ettiği dört halden evvel kullanılmış olan «hassatan» tabiri de gösterdiği veçhile bu tadat misal için yapılmış olup tahdit mahiyetinde değildir.

Birinci hal - «hata ettiğini iddia eden tarafın bir akit hakkında rızasını beyan» ederken başka bir «akit kastetmiş olması.» Buna keyfiyeti akitte hata *Erreur in negocio* itlak olunur. Misal: Ahmet Hüseyine bir mal satmak istiyor, Hüseyin ise Ahmedin onu kendisine hibe ettiğini veya ariyet verdiğini zannediyor.

Hakikat halde burada akit teşekkül etmiş değildir. Birinci maddeye nazaran akit ancak, tarafeyn iradelerini bir tarzı mutabakatte beyan ettikleri zaman tamam olur. Halbuki anifülbeyan misalde bu şartı esasî hasıl olmamıştır. Binaenaleyh akit gayri mevcuttur. âkitlerden biri «esaslı bir hata içinde bulunduğu cihetle borç altına girmemiştir.» Demek doğru olamaz; hiç bir taraf kayıt altına girmemiştir. Zira ortada akit yoktur.

Ikinci hal - «hata ettiğini iddia eden tarafın akitte makutun aleyhi teşkil eden şeyden başka bir şey kastetmemiş olması.» Buna hukuk lisanında *Prreur in corpore* denilir. Burada dahi deminki mutalâat tekrar edilebilir. Makudunaleyh hakkında itilâf olmayınca da akit mevcut değildir. Faraza, müşteri elli lira kıymetindeki filan saati satın almak istiyor. Bayi müşterinin kendisine otuz lira değerindeki diğer bir saati gösterdiğini zannediyor. İki taraf itilâf ettiklerini zannetmişler fakat hakikatta anlaşmamışlardır. Binaberin onlardan hiç biri sözü ile mülzem tutulamaz.

Makudunaleyhe mütedair hata *Erreur in corpore* yə kanun (her ne kadar bundan farklı ise de) şahsa müteallik hata *Erreur in personal*

yı da ilâve ediyor. Kendisile akit yapılan kimsenin şahsına taallûk eden hata ekseri ahvalde hiç bir ehemmiyeti haiz değildir. Lâkin bazen ve istisnaen bu bir esaslı hataya münkalip olabilir; aktin mahza bir adamın şahsı nazarı itibara alınarak yapılmış olması takdirinde hal böyledir. Meselâ muayyen bir iş malûm ve meşhur bir san'atkâra sipariş edilmek istenildiği yahut muayyen bir adama teberru icrası arzu olunduğu zamanda olduğu gibi.

Şahıs hakkındaki esaslı hata, akti teşekkülden menetmez; yalnız, bu noktada hataya düşmüş olan tarafa taahhüdünden kurtulmak salâhiyetini verir. İki taraf arasında itilâf hasıl olmuş fakat iptal edilmiş demektir.

Üçüncü hal - Hata ettiğini iddia eden tarafın taahhüt ettiği ivazın «kastettiği şeyden ehemmiyetli surette çok ve mukabil ivazın ehemmiyetli surette az olması.»

Şu cümledeki tarzı beyan oldukça hatalıdır. Zira cümleyi gabne mütedair gibi gösteriyor. Zannedilebilir ki burada mevzu bahs olan şey bir malı pek ucuza satmak ve bir başkasını çok pahalı satın almaktır. Halbuki vazıı kanunun demek istediği bu değildir. Bazı müellifler bu hükmü kanuninin dairei tatbikına dahil olmak üzere aşağıki hadiseyi zikrediyorlar. Viyanada mevcut ticarî bir müessese İsviçreli bir tacire bin filorin bedel ile bazı eşya satmak teklifinde bulunur. Tacir bunu frank zan ile kabul eder.

Fakat burada da nazarı müşahedeye vazedilecek bir nokta var: Hakikat halde iki taraf bedel hakkında itilâf etmiş değildirler. Şu halde akti münakit addetmek doğru olamaz.

Aynı itirazı dai olmıyan başka bir farziyede şudur:

Birisi «alacağımı tenzil ediyorum» zannile bir senet imza eyler. Halbuki o bu hareketi ile borcu tenzil etmiş değil borçluyu borcundan büsbütün ibra etmiştir.

Dördüncü hal - «Hata ettiğini iddia eden tarafça aktin lüzumlu vasıflarından olarak nazarı itibara alınmasına ticarî doğruluğun müsait olduğu şeylerde hata edilmiş olması» yazılış tarzı ağır ve muğlak olan şu metinde kast olunan şey, öyle zannolunur ki mevzu akti teşkil eden şeyin asıl keyfiyetlerine müteallik hatadan ibarettir. Misal: Antika bir san'at eseri sıfatile satılıp hakikatte taklit olan bir mal gibi.

Buna mukabil «aktin yalnız saiklerine *motifs* taallûk eden hata esaslı değildir» yani onun sıhhatine tesir icra etmez.

Aktin saikine taallûk eden hata gayet vahim neticelere mün-

ve vazifeyi ihlâl edip bu suretle düşman teşebbüsatının kolaylaşmasına ve tarakkisine ve yahut muharip Türkiye Cumhuriyeti ve müttefikleri kıt'alarına zarar ve tehlike gelmesine sebep olursa muvakkat ağır hapis veyahut üç seneden fazla hapis cezasile cezalandırılırlar.

2 - Az vahim hallerde veya vazife ve hizmeti ihlâl kasten vukubulmamış ise, üç seneye kadar hapsolunur.

Müstahkem bir mevkii veya kendi mevkiini veya kendisini veya bir gemiyi, bir tayyareyi düşmana teslim eden kumandanların cezası

Madde 62 —

1 - Aşağıda yazılı olan askerî şahıslar ölüm cezasile cezalandırılır:

A) Müstahkem bir mevkii; müdafaasına hizmet eden bütün vasıtaları kullanıp bitirmeksizin düşmana teslim eden mezkûr mevkiin kumandanı;

B) Emri altında bulunan müdafaa vasıtalarını ihmal ile kendisine mevdu mevkii terkeden veya düşmana teslim eden kumandan;

C) Vazifesinin kendisinden talep eylediği her şeyi evvelden yapmayarak emri altına tevdi edilen kıtaatın teslimi silâh etmesini intaç edecek surette açık sahrada düşmanla mukavele yapan kumandan;

D) Askerî bir gemi ve tayyareyi ve yahut mürettebatını düşmana teslim etmemek için vazifenin kendisinden talep ettiği her şeyi evvelden yapmayarak düşmana teslim eden gemi ve tayyare kumandanı;

2 - B. ve C. fıkralarında yazılı olan cümlelerin failleri az vahim hallerde, beş seneden az olmamak üzere muvakkat ve yahut müebbet ağır hapis cezasile cezalandırılır.

Üçüncü fasıl

İzinsizlik ve firar

Seferberlikte izinsizlerin cezaları

Madde 63 —

1 - Seferberlikte askerlik hizmetine çağırılan efrat muayyen olan müddet içinde gelmeğe mecbur olup bu müddetin bitmesinden sonra yedi gün içinde gelenler dört aydan iki seneye kadar yedinci günden sonra üç ay içinde gelenler iki seneden on seneye kadar hapsolunur.

2 - Bunlar emsalleri kadar hizmet etmek ve istihdamlarından sonra cezalarını görmek üzere sevkolunurlar. Bu suretle sevkolunanlardan, seferberlik müddetince mişafirhanelerden, yollardan, müstahdem oldukları kıt'a ve müesseselerden kaçanların evvelce mahkûm oldukları ceza iki misline iblâğ edilir.

3 - Seferberlikte çağırılıp ta mazeretsiz üç aydan fazla gelmeyenler ölüme mahkûm olur.

Çağırılıpta gelmiyen ihtiyat zabitlerile memurların cezaları

Madde 64 - Muayyen müddet içinde çağırılıp ta gelmiyen ihtiyat zabitlerile memurlar hakkında 87, 88, 89, uncu maddeler hükümleri tatbik olunur. Bunların tartları ve ihraçları halinde haklarında 63 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları hükümleri de tatbik olunur.

Vazife ve memuriyetlerine gitmiyenlerin cezaları

Madde 65 — Tayin olunduğu vazife ve memuriyet emrinin tebliği anından itibaren mazeretsiz 12 ve seferberlikte dört gön içinde hareket etmiyen veya yol müddeti hariç olarak bu müddetlerin yarısından fazla bir müddet yolda geçirerek vazife ve memuriyetlerine iltihak etmiyen zabitlerle askerî memurlar üç aya kadar ve seferberlikte üç aydan beş aya kadar hapsolunurlar. Tekerrürü halinde ilk fiil hazarda ise altı ay ve seferberlikte ise sekiz ay ve her iki fiil seferberlikte ise bir sene hapsolunurlar.

Firar ve cezası

Madde 66 —

1 - Aşağıda yazılı askerî şahıslar altı aydan üç seneye kadar hapsolunur ve yeniden asker edilir:

A: Kıt'asından veya vazifenin ispatı vücut etmeğe mecbur ettiği mahalden izinsiz altı günden fazla uzaklaşanlar;

B : İzin müddetini mazeretsiz altı gün geçirenler,

2 - Aşağıda yazılı hallerde hapis cezası bir seneden aşağı olmaz:

A: Suçlu, silâh, mühimmat ve bunların teçhizatından, araba ve hayvanlarla levazımdan bir şeyi de beraberinde götürmüş ise;

B : Suçlu hizmet yaparken kaçmış ise;

C : Suçlu mükerrir ise;

3 - Seferberlikte bu maddede yazılı olan mehiller yarısına indirilir.

Yabancı memlekete firar edenlerin cezaları

Madde 67 —

1 - Aşağıda yazılı askerî şahıslar, yabancı memlekete kaçmış sayılarak iki seneden beş seneye kadar hapsolunurlar ve yeniden asker edilirler;

A: İzinsiz vatan hudutlarından dışarı çıkan askerî şahıslar gaybubetleri gününden üç gün sonra;

B: Esaret hali bittikten sonra kasten veya ihmal ile bir kıt'aya veya bir askerî makama hemen müracaat etmeyenler;

C: Vatan hudutları dışarısında bir gemiden, bir tayyareden ayrı düşüp te bir türk harp gemisine veya en yakın Türkiye Konsolosluğuna veya müttefik bir hükûmet makamlarına kasten veya ihmal ile müracaat etmeyenler;

2 - Seferberlikte (A) fıkrasındaki mehil bir güne iner.

3 - Aşağıda yazılı hallerde yabancı memlekete firar cezası beş seneden az olmamak üzere on seneye kadar arttırılır:

A: Suçlu; silâh, mühimmat, teçhizat, araba ve hayvanlarile bunların levazımından bir şeyi beraberinde götürmüş ise,

B: Suçlu hizmet yaparken kaçmış ise;

C: Mükerrir ise;

D: Suçlu seferberlikte kaçmış ise;

4 - Üçüncü fıkrada yazılı suçlu zabit ve askerî memur ise cezanın azamî haddi verilir.

Mehil içinde yakalananların veya ikendiliğinden gelenlerin cezaları

Madde 68 — 66, 67 inci maddelerde yazılı olan mehiller içinde yakalanan askerî şahıslar üç aya kadar hapis ve kendiliğinden gelenler kısa hapis cezasile cezalandırılırlar.

Düşman tarafına, düşman karşısında, mahsur mevkiden kaçanların cezası

Madde 69 —

1 - Düşman tarafına kaçan ölüme mahkûm edilir.

2 - Düşman karşısında veya mahsur bir mevkiden kaçan müebbet veya muvakkat ağır hapis ile cezalandırılır. Vahim hallerde ölüm cezası verilebilir.

Sözleşerek firar ve cezası

Madde 70 —

1 - İkiden ziyade askerî şahıslar önceden kararlaştırarak toplu kaçarlarsa sözleşerek firar sayılır.

2 - Suçlular yabancı memlekete kaçmışlar ise ön ayak olanlar beş seneden yedi seneye kadar; ön ayak olanlar zabit veya askerî memur ise beş seneden on seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılırlar.

3 - Suçlular vatan içine kaçmışlarsa ön ayak olanlar iki seneden beş seneye kadar, ön ayak olan zabit veya askerî memur ise beş seneden yedi seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır.

4 - Sözleşerek kaçan diğer suçlular bir seneden üç seneye kadar hapsolunur, firar yabancı memlekete ise ceza bir kat arttırılır.

5 - Seferberlikte sözleşerek firara ön ayak olanlar ölüm cezasile cezalandırılırlar. Diğer suçluların cezaları muayyen cezanın yarısı kadar arttırılır.

6 - Yukarıdaki kaçaklara yeni baştan askerlik cezası da verilir.

Küçük zabitlerin rütbelerinin geri alınması

Madde 71 — Firar cürümlerinden ceza gören küçük zabitlerin rütbelerinin geri alınmasına hükmolunur.

Firar cezalarının sonraya bırakılması

Madde 72 —

1 - 63, 64, 65, 66, 67. 68, 69, ve 70 inci maddelerde yazılı olan hapis ve ağır hapis cezalarına mahkûm olanların cezaları emsalleri kadar hizmet gördükten sonra infaz olunabilir.

2 - Bunlar sevkolunurken, yollardan, misafirhanelerden, bulundukları kıt'a ve müesseselerden tekrar kaçarlarsa evvelce mahkûm oldukları ceza ki misline iblâğ olunur.

i

Geri gelen kaçakların cezalarının indirilmesi

Madde 73 — Kaçak, kaçtığından altı hafta, seferberlikte bir hafta içinde kendiliğinden geri gelirse yukardaki maddelere göre verilecek cezalar yarısına kadar indirilir Ölüm cezası yerine müebbet ağır hapis yahut beş seneden az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir.

Firara kalkışanları haber vermeyenlerin cezası

Madde 74 — Bir firar teşebbüsünü doğru olarak haber alıp ta firarın önü alınabilecek bir zamanda bunu âmirine haber vermekte ihmal eden askerî şahıs, eğer firar vuku bulmuş ise altı aya kadar ve firar seferberlikte vuku bulmuş ise iki seneye kadar hapsolunur.

Kaçaklara yardım edenlerin cezaları

Madde 75 —

1 - Askerî şahısları kaçmağa kışkırtan veya kaçmalarını veya kaçaklığın devamını kolaylaştıran veya kaçakları ve izinsizleri ve bakayayı ve yoklama kaçaklarını ve ihtiyat zabitlerini bilerek gizleyen ve bilerek hususî ve resmî hizmete alanlar hazarda üç aydan bir seneye ve tekerrüründe bir seneden üç seneye ve seferberlikte altı aydan iki seneye kadar hapis ve bu fiilin seferberlikte tekerrüründe yedi seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılırlar.

2 - Seferberlikte her hanği bir suretle askerî kuvveti tenkise sebep olacak surette vakıa ğayri mutabık kasten vesika verenler birinci defasında iki seneden beş seneye kadar ağır hapis ve mükerrirler ölüm cezasile cezalandırılırlar.

Disiplin cezalarında hapis odalarından çıkanların cezası

Madde 76 — Nöbetçiyi kandırarak veya dalgınlığından veya yerinde olmamasından istifade ederek hapis odalarından çıkanlar, üç aya kadar hapsolunurlar.

Göz hapislerinde ceza mevkilerini terkedenlerin cezası

Madde 77 — Göz hapisi cezasını çekmekte iken salâhiyetli olanlardan müsaade almaksızın ceza mevkiini terkeden veya ziyaret kabul eden zabitler ve askerî memurlar bir aya kadar hapsolunur.

Düşman tarafına, yabancı memlekete kaçanlar hakkında malî ve fer'î cezalar

Madde 78 —

A: 1 - Düşman tarafına kaçan veya seferberlikte mükellef olduğu hizmetten uzak kalmak kasdile yabancı bir memlekete sığınanların veya yabancı memlekette kalanların mevcut ve ileride vücut bulacak menkul ve gayri menkul bütün mal ve mülklerinin millet namına zaptına karar verilir. Bu karar verilirken suçlunun hısımları bir müdafi tayin etmek hakkını haizdirler.

2 - Bu karar maznuna, mümkün olmadığı halde onun son ikametgâhına tebliğ olunur ve askerî mahkeme kapısına asılır, gazetelerle ilân olunur. Seferberliğin bittiğini bildiren emir tarihinden üç ay içinde bu tebliğ bir kere daha yapılır.

3 - Zabıt kararının bir hulâsası karar tarihinden sekiz gün içinde tapu idarelerinin ve gaiplerin mallarını idare ile muvazzaf olan makama tebliğ olunur.

4 - Zaptına karar verilen mal ve mülkler mezkûr idareler tarafından satılıncaya kadar mahcuz kalır. Bu mal ve mülkler satılmazdan evvel maznun gelir veyahut yakalanır da muhakemesi yapılırsa haciz kaldırılır

5 - Suçlunun kanunen infaka mecbur olduğu kimselerin geçinmeleri son ikametgâhı sulh hâkiminin emrile haczolunan mallarından kıymetlerine göre temin olunabilir.

B: 1- Suçlunun furuu, baba ve anası, kardeşleri yahut karısı sağ ise, ölüme bağlı tasarruf hükümlerine göre (K. M. 452, 453) bu kimselerin mahfuz hisseleri mikdarı kendilerine verilir ve mütebakisi millet menfaatine satılır. Bu mirascılardan kimse bulunmazsa bütün mallar millet menfaatine satılır.

2- Suçlunun gelmesine maddî bir imkânsızlığın sebebiyet verdiği resmî tahkikat ile sabit olmaz ise veya hısımları tarafından isbat edilemez ise (A) fıkrasının 2 rakkamında yazılı olduğu üzere seferberlik bittikten sonra yapılacak son tebliğ tarihinden bir sene sonunda zabıt kararı kat'ileşir ve zaptolunan mallar satılır.

3 - Zaptolunan mallar devlet mallarının satılmasına dair kanunlara ve nizamnamelere göre satılır.

4 - Malların satılmasına ve kıymetlerine karşı itirazlar suçlunun Türkiyede bulunduğu son ikametgâhı veya son bulunduğu mahal mahkemelerine arzolunur.

5 - Suçlunun borçları mirasçılara terkedilen hisselerden istifa olunur. Mirasçı yoksa bütün malların dörtte üçü suçlunun borçlarına karşılık teşkil eder.

6 - Mallar satıldıktan sonra (A) fıkrasının 2 numarasında yazılı müddetin hitamından evvel suçlunun ölmüş olduğu anlaşılırsa satılan malların bedeli mirascılarına verilir.

7 - Zaptolunan mallar satıldıktan sonra vicahî muhakeme neticesinde suçlu beraet ederse geldiği veya yakalandığı günden ilerisi için bütün medenî haklarına sahip olur. Geçen zaman için mallarının zaptedilmesi

yüzünden kendisine ve ailesine vaki olan zarar ve ziyanın tazminini devletten talep ve iddia edebilir.

C : 1 - Şahsî servetini gizlemek, elinden çıkarmak veya azaltmak kasdile seferberlikte gerek hayatta bulunanlar arasında cari olan ve gerek ölüme bağlı bulunan akit ve tasarruflardan birine dair suçlu tarafından karşılıklı veya karşılıksız doğrudan doğruya veya bilvasıta yapılan her türlü talep ve müracaatlar ve muamelelerin muteber olmıyacağı zabıt kararile beraber karar altına alınır.

2 - «A» fıkrasında gösterilen suçlunun mallarının zaptına karar verilmeden veya verildikten sonra bu suçlunun bütün mallarının veya bir kısmının kaçırılmasına veya azaltılmasına doğrudan doğruya ve bilvasıta bilerek yardım eden bütün devlet memurları, varisler, ticarî ve malî müesseseler, şirketler ve bütün üçüncü şahıslar bu suretle gizlenen veya kaçırılan mallar kıymetinin iki mislinden az ve üç mislinden çok olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olurlar.

D : Suçlu kanunu medenî mucibince haiz olduğu vesayete müteallik bütün haklarını zayi eder.

E : Bu maddedeki suçlar hakkında, dava ve ceza müruru zamanı işlemez.

Dördüncü fasıl

Kendini askerliğe yaramıyacak hale getirmek

Kendini askerliğe yaramayacak hale getirenlerin cezası

Madde 79 —

1 - Kendisini kasten sakatlayan veya her hangi bir suretle askerliğe yaramayacak bir hale getiren veya kendi rızasile bu hale getirten bir seneden beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

2 - Fiil her nevi askerî maksatlar için çalışmak kabiliyetini mahvetmiş ise suçlu yedi seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır.

3 - Fiil seferberlikte yapılmışsa on seneye kadar ağır hapis, düşman karşısında yapılmışsa yapan ölüm cezasile cezalandırılır.

Başkasını askerliğe yaramayacak hale getirenlerin cezası

Madde 80 — 79 uncu maddede yazılı fiilleri bilerek başkasına yapan dahi ayni ceza ile cezalandırılır.

Askerlikten kurtulmak için hile yapanlar

Madde 81 —

1 - Askerlikten kâmilen veya kısmen kurtulmak kastile hile yapanlar beş seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılırlar.

2 - Ayni ceza, bu hileyi bilerek başkasına yapıverenler hakkında da tatbik olunur.

Beşinci fasıl

Askerî itaat ve inkiyadı bozan suçlar

Âmire ve mafevke hürmet etmeyenlerin cezaları

Madde 82 —

1 - Hizmette yahut hizmete teallûk eden işlerde, âmire ve mafevke borçlu olduğu hürmette bulunmayanlar veya resmî tevbihi ihtiram vaziyetile telâkki etmeyen ve buna söz ile itiraz edenler kısa hapis ile cezalandırılırlar.

2 - Yukarıki fıkrada yazılı suçlar silâhlı iken yahut toplu efrat karşısında ve yahut tehdit şeklinde yapılmışsa yirmi bir günden aşağı olmamak üzere katıksız hapis ve yahut üç günden aşağ ıolmamak üzere hapis cezası verilir.

Bilerek doğru söylemeyenlerin cezaları

Madde 83 — Hizmete müteallik işlerde âmirin sualine karşı doğru söylemiyenler kısa hapis veya üç aya kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

Yalan yere veya usulsüz şikâyet edenlerin cezaları

Madde 84 — 1 - Doğru olmadığını bildiği iddialarla şikâyete kalkışan üç aya kadar hapsolunur.

2 - Yalan yere şikâyet teaddüt ettiği ve yahut musırren vaki olduğu veya şikâyet için muayyen olan usul ve yollardan ayrılındığı ve yahut şikâyet muayyen müddetlerden sonra yapıldığı takdirde suçlu üç ay hapis ile cezalandırılır.

Âmir ve mafevkine hakaret edenlerin cezaları

Madde 85 —

1 - Bir âmire veya mafevke hakaret eden bir seneye kadar hapis

cezasile; hakaret hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vukubulursa altı aydan üç seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

2 - Hakaret bir maddei mahsusa tayini ile vukua gelmiş ise altı aydan beş seneye kadar hapsolunur.

3 - Hakaret umuma teşhir olunmuş yazı; resim veya sair neşir vasıtalarile veya resmî makamlara verilipte üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış ise bir seneden beş seneye kadar hapsolunur.

İtaatsizlik ve cezası

Madde 86 — Kast veya ihmal ile hizmete müteallik emri tamam yapmamak, değiştirmek, hududunu aşmak suretlerile itaatsizlik yapanlar kısa hapis ile ve tekerrüründe altı aya kadar hapis ile cezalandırılırlar.

İtaatsizlikte ısrar edenlerin cezası

Madde 87—

1 - Hizmete müteallik emri hiç yapmayan, itaatten filen veya söz ile imtina eden veya emir tekrar edildiği halde itaat etmemekte israr edenler iki seneye kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

2 - Yukarki fıkrada yazılı suçlar seferberlikte yapılırsa beş ve düşman karşısında yapılırsa on seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

Toplu asker karşısında veya hizmetten savuşmak için veya silâhlı iken yapılan itaatsizliğin cezaları

Madde 88 — 87 inci maddede yazılı itaatsizlik suçlarını toplu asker karşısında yahut silâh başı emrine karşı veya silâhlı iken veya hizmetten kısmen veya tamamen sıyrılmak kastile yapanlar üç aydan beş seneye kadar hapis, seferberlikte beş seneye kadar ağır hapis ve düşman karşısında on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasile cezalandırılırlar.

Büyük zararlar veren itaatsizliğin cezaları

Madde 89 —

1 - İtaatsizlik yüzünden istiyerek istemiyerek, büyük bir zarar husule getiren, bir insanın hayatını tehlikeye koyan, başkasının malına ve mülküne zarar veren, veyahut memleketin emniyetini veya kıtaatın muhabereye ihzarının veya talim ve terbiyesinin mükemmeliyetini ihlâl edenler on beş seneye kadar hapis veya on seneye kadar ağır hapis, ile cezalandırılırlar.

2 - Düşman karşısında ölüm cezası veyahut on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis ile cezalandırılır.

Mukavemet ve cezası

Madde 90 —

1 - Bir âmiri veya mafevkini zorla ve tehdit ile hizmet emrini ifadan menetmeğe, yahut hizmete müteallik bir muameleyi yapmak veya yapmamak için zorlamağa kalkışan, mukavemet cürmünü yapmış olur. Bu cürmü işleyenler altı aydan on seneye kadar, az vahim hallerde üç aydan az olmamak üzere hapis, seferberlikte iki sene, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapis cezalarile cezalandırılır.

2 - Mukavemet cürmü âmirin muhafazasına memur olan yahut bu maksatla getirilen efrada karşı yapılırsa gene ayni ceza verilir.

Âmire ve mafevke filen taarruz edenlerin cezaları

Madde 91 —

1 - Âmire veya mafevke filen taarruz eden veya filen taarruza teşebbüs eden üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunur.

2 - Taarruz veya taarruza teşebbüs silâhlı olarak veya bir hizmet esnasında veya toplu asker karşısında veyahut silâh ve tehlikeli bir âlet ile yapılmış ise beş seneden, az vahim hallerde bir seneden aşağı olmamak üzere suçluya hapis cezası verilir.

3 - Taarruz veya taarruza teşebbüs, seferberlikte yapılmışsa suçlu ölüm, az vahim hallerde yahut suç seferberlikte hizmet dışında yapılmişsa suçlu on beş seneden az olmamak üzere ağır hapis veya hapis cezasile cezalandırılır.

4 - Taarruz, âmirin veya mafevkin vücudünde tahribatı mucip olmuşsa, suçluya on beş seneden az olmamak üzere ağır hapis, eğer ölümü mucip olmuşsa ölüm, az vahim hallerde müebbeden ağır hapis cezası verilir.

Tahrik suretile madunun yaptığı suçlar hakkındaki cezaların nasıl indirileceği

Madde 92 —

1 - Bir âmir veya mafevk, askerî nizamlara ve askerlik kaidelerine mugayir muamelede bulunmak, yahut makam ve mevkiinin salâhiyetini tecavüz etmek suretile madunu tahrik eyler ve madun bu tahrik sebebile 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90 ve 91 inci maddelerde yazılı suçlardan

birini hemen yaparsa, Türk ceza kanununun elli birinci maddesine göre madunun cezası hafifletilir.

2 - Birinci fıkradaki tahriki yapanlar tahrikin nevi ve mahiyetine göre 116, 117 ve 118 inci maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.

Muharrik ve cezası

Madde 93 —

1 - Askerî şahıslardan birini âmire veya mafevke karşı itaatsizliğe mukavemete, filen taarruza sevk ve tahrik eden muharrik sayılır.

2 - Suç yapılmamışsa muharrik kısa hapis cezasile cezalandırılır.

3 - Suç teşebbüs derecesinde kalmışsa muharrik üç aydan iki seneye ve seferberlikte altı aydan beş seneye kadar hapsolunur. Ceza herhalde müteşebbisin cezasından şiddetli olmaz.

4 - Suç yapılmışsa, muharrik cürme şerik olur.

İsyan muharriki ve cezası

Madde 94 —

1 - Birden ziyade askerî şahısları hep birlikte âmire veya mafevke itaatsizliğe veya mukavemete veyahut filen taarruza sevk ve tahrik eden isyan muharriki sayılır. Suç yapılmamış veyahut yapılmağa teşebbüs edilmemişse isyan muharriki beş seneden az olmamak üzere ağır hapis cezasile cezalandırılır.

2 - Tahrik sebebile, askerî hizmete ehemmiyetli bir zarar gelmişse isyan muharriki on seneden az olmamak üzere ağır hapisle cezalandırılır.

3 - Seferberlikte isyan muharriki ölüm cezasile cezalandırılırlar.

Hilâfı salâhiyet askerlik işleri için toplananlar ve müzakere yapanların cezaları

Madde 95 —

1 - Hakkı ve vazifesi olmadığı halde askerî muamelât, teşkilât ve tesisat ve yahut tertibata müteallik işler hakkında müzakere ve istişare için askeri toplayan veya bu gibi hususlar hakkında birlikte beyanat ve şikâyatta bulunmak üzere imza toplayan her kim olursa olsun üç seneye kadar hapsolunur.

2 - Böyle bir toplanmağa bilerek gelen veya beyanat ve şikâyetlere iştirak eden altı aya kadar hapsolunur.

Askerlikten soğutanların cezaları

Madde 96 —

1 - Akadaşlarını sözle hoşnutsuzluğa kışkırtan, kısa hapis ile veya üç seneye kadar hapis ile cezalandırılır.

2 - Kışkırtma umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair teşhir vasıtalarile veyahut seferberlikte yapılmışsa faili üç aydan beş seneye kadar hapsolunur.

Fesat ve cezası

Madde 97 —

1 - Birden ziyade askerî şahıslar bir âmire veya mafevke hep birlikte itaatsizlik veya mukavemet veya filen taarruz etmek (M. 86, 90, 91) için ittifak ederlerse fesat sayılır ve ceza, ittifak edenlerin yapmak için ittifak ettikleri cürme tatbik edilecek kanun maddesine göre tayin ve ölüm ile müebbet ağır hapisten başka hallerde üç aydan iki seneye kadar arttırılır.

2 - İttifak edenler eğer suçu işlerse ceza ölüm ve müebbet ağır hapisten başka hallerde 50 inci madde mucibince arttırılır.

Fesadı haber vermeyenlerin cezası

Madde 98 — Fesat hakkında bir suretle haber alıp ta fesada veya fesadın fiile çıkmasına mani olacak kadar vaktile malûmat vermekte ihmal eden, fesat file çıktığı surette üç seneye kadar hapsolunur.

Fesadı haber verenlerin cezadan kurtulması

Madde 99 — Fesat için ittifak edenlerden biri, başka suretle malûmat almadan fesadın file çıkmasına mümanaat mümkün olacak hal ve zamanda haber verirse cezadan kurtulur.

Askerî isyan ve cezası

Madde 100 — Birden ziyade askerî şahıslar, gürültü patırtı ile veya alenen toplanarak bir âmire veya mafevka itaatsizliğe veya mukavemet veya filen taarruza (M· 86, 90, 91) birlikte kalkışılırsa «askerî isyan» sayılır. Toplanmaya iştirak edenlerin her biri beş seneden ve seferberlikte on seneden az olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasile cezalandırılır.

Askerî isyanda ön ayak olanların cezaları

Madde 101 —

1 - Askerî isyanın (M. 100) reisi veya mürettibi ve ön ayak olanları

ile âsilerden âmire ve mafevke zorla müessir fiilerde bulunanlar münferiden yaptıkları suç ölüm veya müebbet ağır hapis cezalarını mucip değilse, on seneden az olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezaşile cezalandırılır.

2 - askerî isyan, seferberlikte yapılmişsa birinci fıkradaki suçlulara ölüm cezası verilir.

Düşman karşısında askerî isyan suçlarının cezası

Madde 102 — Askerî isyan, (M. 100) düşman karşısında yapılmışsa isyana iştirak edenlerin hepsine ölüm cezası verilir.

Askerî isyan ve fesada iştirak edenlerden nadim olanların cezalarının azaltılması

Madde 103 —

1 - Bir fesada (M. 97) veya askerî isyana (M. 110) iştirak edip te âmirlere veya mafevklere zorla müessir fiiller yapmadan nedametle intizam ve inzibata dönenler fesat ve isyanın reisi veya mürettibi veya ön ayakları değilseler iki seneye kadar hapsolunurlar.

2 - Âmir veya mafevke zorla müessir fiiller yapmaksızın fesat ve isyana iştirak edenlerin hepsi intizam ve disipline dönerlerse reis veya mürettibi veya ön ayak olanları bir seneden on seneye kadar hapsolunur.

Askerî fesat ve isyana iştirak edenlerden ön ayak sayılan diğer askerler

Madde 104 — Askerî fesat (M. 97) ve isyan (M. 100) iştirak edenlerden, şunlar da reis ve müşevvik cezalarile cezalandırılırlar:

A) Âmir ve mafevk tarafından şahsına vaki olan itaat emrine karşı itaatsizlikte söz ile veya filen ısrar eden;

B) Askerî işareti sui istimal ederek veya sair işaretler vererek isyanın vukuunu kolaylaştıran;

C) Asiler arasında en büyük rütbelisi veya en kıdemlisi olan;

Fesat ve isyan suçlarının cezalarının azaltılması

Madde 105 — 94, 100, 101 ve 104 üncü maddelerde yazılı suçlar az vahim oldukları halde 94 üncü maddenin birinci fıkrasında ve 100 üncü maddede yazılı cezalar altı ay ve seferberlikte bir sene hapis cezasına ve 94 üncü maddenin ikinci ve 101 inci maddenin birinci fıkrasında ve 104 üncü maddelerde yazılı olan cezalar bir sene hapis cezasına ve

seferberlikte iki sene hapis cezasına ve 102 inci maddede yazılı ceza az vahim hallerde müebbeden ağır hapis veyahut beş seneden az olmamak üzere ağır hapis veya hapis cezalarına indirilebilir

Askerî karakola ve nöbetçiye taarruz edenlerin cezaları

Madde 106 — Askerî karakola ve nöbetçiye hakaret eden veya bunları dinlemeyen veya bunlara mukavemette bulunan, filen taarruz eden bu suçları âmire karşı yapmış sayılır ve öylece cezalandırılırlar. (M. 85, 86, 90, 91)

Bu fasıldaki cezaların maduna tatbik olunabilmesinin şartı

Madde 107 — Bu fasılda madunlar hakkında tayin edilen ağır cezaların verilmesi için mafevkin rütbesi ve kıdemi her hangi bir suretle madunun malûmu bulunması şarttır. Madunun mafevkin veziyetini bilmediği sabit olursa hakkında tertip olunacak ceza umumî hükümlere tabidir.

Altıncı fasıl

Makam ve memuriyet nüfuzunu sui istimal

Madununa hizmetle münasebeti olmayan emirler verenlerin ve mütalebede bulunanların cezası

Madde 108 —

1 - Maduna hizmetle asla münasebeti olmayan emirler vermek ve bir şey istemek suretlerile memuriyet nüfuzunu sui istimal eden, madunlardan hediye isteyen, borç alan mafevk iki seneye kadar hapis ve az vahim hallerde kısa hapis ile cezalandırılır.

2 - Vahim hallerde, suçun tekerrüründe muayyen cezadan başka rütbenin geri alınmasına dahi hükmolunur.

Maduna suçu yapmak için emir verenlerin cezası

Madde 109 —

1 - Rütbe veya makam ve memuriyetinin nüfuz ve salâhiyetini sui istimal ederek maduna bir suçun yapılmasını teklif eden âmir veya mafevk iki seneye kadar hapsolunur.

2 - Suç yapılır veya yapılmağa teşebbüs edilirse faili asliye muayyen olan ceza, emir veren hakkında (Md. 50) mucibince arttırılarak hükmolunur.

Madunun şikâyetnamesini saklayan veya geri aldırtanların cezası

Madde 110 — Madunların verdikleri şikâyetnameleri saklıyanlar veya tehdit ederek geri aldıranlar beş seneye kadar hapsolunur.

Hak edilmemiş veya müsaade olunmamış disiplin cezası verenlerin cezası

Madde 111 — Ceza vermek salâhiyetini tecavüz ederek ve bilhassa hak edilmemiş veya müsaade olunmamış bir cezayı kasten verenler beş seneye kadar hapsolunur.

Askerî mahkemeler üzerinde tesir yapanların cezası

Madde 112 — Memuriyetinin nüfuzunu sui istimal ile askerî mahkemeler üzerinde tesir yapanlar beş seneye kadar hapsolunur.

Askerî şahısları mürettep oldukları yerlerden geriye sevkedenlerin cezası

Mdde 113 —

1 - Askerlik hizmetine davet edilmiş olan kimseleri, makbul bir sebep olmaksızın mürettep oldukları mevki ve kıt'a ve müessesenin gayrisine sevkeden altı aya kadar hapsolunur.

2 - Seferberlikte bu ceza bir seneden az olmamak üzere arttırılır.

Neferleri kanuna muhalif olarak hizmetçiliğe verenlerin cezası

Madde 114 — Askerî kanun ve nizamnamelerde yazılı kaidelere muhalif olarak neferleri hizmetçiliğe veren veya alan iki aydan az olmamak üzere hapsolunurlar.

Sair hallerde memuriyetinin nüfuzunu sui istimal edenlerin cezası

Madde 115 — Yukarıki maddelerde yazılanlardan başka hallerde memuriyetinin nüfuzunu sui istimal edenler bir seneye kadar hapis olunurlar.

Madununa sövüp sayan veya fena muamelede bulunanların cezaları

Madde 116 —

1 - Madununa sövüp sayan hakaret eden, veya askerî usul ve kaideler ve nizamlar dışında fena muamelede bulunan mafevk üç aya kadar hapsolunur.

2 - Az vahim hallerde kısa hapis ve efrat hakkında katıksız hapis cezası verilir.

3 - Hakaret maddei mahsusa isnadile vuku bulursa mafevk üç seneye kadar hapsolunur.

Maduna müessir fiiller yapanların cezası

Madde 117 —

1 - Madununu kasten itip kakan, döven veya sair suretlerle cismen eza verecek veya sıhhatini bozacak hallerde bulunan veyahut tazip maksadile madunun hizmetini lüzumsuz yere güçleştiren veya onun diğer askerler tarafından tazip edilmesine veya sui muamelede bulunulmasına müsamaha eden amir veya mafevk iki seneye kadar hapsolunur.

2 - Az vahim hallerde kısa hapis ve efrat hakkında katıksız hapis verilir.

Müessir fiillerle madununun vücudunda tahribat yapan veya ölümüne sebep olan mafevke verilecek ceza

Madde 118 —

1 - 117 inci maddede yazılan fiiller madunun vücudunda tahribatı mucip olmuş ise amir veya mafevk beş seneye kadar hapsolunur:

2 - Daha ziyade vahim hallerde amir ve mafevk altı aydan beş seneye kadar hapsolunur.

3 - Fiil taammüden yapılmış ise amir veya mafevk on seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılır.

4 - Fiil ölümü intaç etmiş ise fail on seneden az olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Mafevkin cürüm sayılmayacak olan fülleri

Madde 119 —

1 - Madunun filen taarruzuna karşı müdafaa etmek; son derece zaruret ve tehlike karşısında madunu emrine itaat ettirmek için mafevkin ölümden gayri yapacağı fiiller cürüm sayılmaz.

2 - Meşru müdafaada bulunmak veya harpte ilân olunan harekât mıntakasında firar edenleri çevirmek yahut yağma ve tahribin önünü almak için sair vasıtalar kalmadığı takdirde bir zabitin silâhını kullanması cürüm sayılmaz.

3 - Mafevkin, hizmete ve askerliğe dair kusur ve hatalardan dolayı, madunu tenkit ve muahaze etmesi hakaret sayılmaz.

Bu fasıldaki suçlarda karakolun vaziyeti

Madde 120 — Bu fasılda yazılı olan suçları yapan bir askerî karakol bu suçları yapan mafevk gibi ceza görür. Bu suçlar karakol amiri olan mafevke karşı yapılmış ise ceza arttırılır. (M. 50) 119 uncu maddenin hükümleri karakollar hakkında da caridir.

Askerliğe ait vesika evrak, harita ve şekilleri yakanlar

Madde 121 — Askerliğe ve hesap işlerine dair olan defterleri ve müsveddeleri, vesikaları, hükümlü evrakı, harita ve şekilleri fena niyetle tahrip eden, yakan, yok eden veya ettiren on seneye kadar hapsolunur. Bunları muhafaza imkânı olmayıpta düşman eline geçmesinde düşman için fayda varsa bu fiiller suç sayılmaz.

Yedinci fasıl

Seferberlikte insanlar ve mallar aleyhine yapılan cürümler

Ganimet almak için uzaklaşan, ganimet alan ve aldığı şeyi teslim etmeyenler

Madde 122 —

1 - Seferberlikte ganimet almak kastile kıtasından uzaklaşan ve yahut ganimet hukukuna tabi bir şeyi ganimet namile kendiliğinden temellük eden üç seneye kadar hapsolunur.

2 - Meşru surette aldığı ve fakat teslim ile mükellef bulunduğu şeyleri teslimden imtina ile temellük eden dahi ayni ceza ile cezalandırılır.

Yağmacının tarifi

Madde 123 — Harbin mucip olduğu dehşet ve korkudan istifade veya askerî kuvvetini sui istimal ederek:

A) Ahaliden birinin malını haksız olarak zapt veya bir kimseyi malını vermeğe icbar eden;

B) Salâhiyeti olmadığı halde ahaliden para ve yahut zorla eşya toplayan veya memur olduğu istimvalin (tekâlifi harbiye) derecesini kendi menfaatleri için aşan yağmacı sayılır.

C) Alınan eşya erzak, sıhhî levazım, giyecek, ısınılacak gibi şeyler yeme veya nakil vasıtalarına münhasır kalır ve o andaki zarurî ihtiyaçlarla mütenasip bulunursa bu hareket yağmacılık sayılmaz. 3

Yağmacılığın cezası

Madde 124 — Yağmacılık eden her askeri şahıs beş seneye kadar hapsolunur.

Bir kimsenin malını tahrip veya imha edenlerin cezası

Madde 125 —

1 - Harp zarureti olmaksızın bir kimsenin mal ve mülkünü kasten tahrip ve imha edenler ve ağaçları kesenler ve mahsulât ve mezruata hasar iras edenler ve bunlar için emir verenler veya müsamahada bulunan amir ve mafevkler iki seneye kadar hapsolunur. Ve daha vahim hallerde yağmacı sayılırlar. (M. 123)

2 - Yukarıdaki fiilleri yapanlarla emir veren veya müsamaha eden amir ve mafevkler hakkında Adliye mahkemelerinde alâkadarlar tarafından tazminat davası açılabilir. Ve bu fiilleri yapanlarla emir veren veya müsamaha eden amir ve mafevkler icap eden tazminatla müteselsilen mahkûm olur.

Zorla müessir fiillere birden ziyade şahısların iştirakile yağmacılık ve cezası

Madde 126 —

1 - Yağmacılık (M. 123) veya yağmacılıktan sayılan fiiller (M. 125) bir şahsa karşı zorla yapılırsa faili on seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılır. Eğer bu zorluk cismen tahribatı mucip olursa faili on seneden az olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasile mücazat olunur. Fiil ölümü mucip olursa faili ölüme mahkûm olur; az vahim hallerde müebbet ağır hapis cezası verilir.

2 - Yukarıdaki fıkrada yazılı yağmacılığa birden ziyade şahıslar iştirak eylerse reis ve mürettibi ve ön ayak olanları ölüme mahkûm olur. Diğerleri birinci fıkra mucibince cezalandırılır. Bu yağmacılıkta bir şahsa karşı müessir fiillerde bulunmaksızın iştirak edenlere on seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Muharebe meydanlarında ölülerin, esirlerin, yaralıların mallarına tecavüz edenler

Madde 127 —

1 - Hırsız olarak ve temellük kastile Türkiye Cümhuriyeti ve müttefikleri ordusundan muharebe meydanlarında ölü olarak kalmış olanların eşya ve paralarını alan ve yahut muharebe meydanlarında veya yürü-

yüş esnasında veya hastanede ve yahut nakliyat zamanında bir hastanın, bir yaralının veya nezaret ve muhafazası altına verilmiş olan bir harp esirinin bir şeyini alan veya zorla zapteden veyahut Hilâli Ahmer ve Salibi Ahmere mensup sıhhiye müesseselerini yağma ve tahrip eden veya bu bapta teşvikat ve tahrikât yapan ve emir veren on seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır. Az vahim hallerde beş seneye kadar hapis olunur.

2 - Nakline memur olduğu yaralıyı bir sebep ve zaruret olmaksızın terkeden veyahut bir yaralıya işkence eden beş seneye kadar hapis olunur.

3 - Yaralıyı soymak kastile işkence eden veya soyarken tekrar yaralayan ölüm cezasile cezalandırılır.

Kıt'asından geri kalarak ahaliye taaddi edenler

Madde 128 —

1 - Mensup olduğu kıtaat veya askerî heyetten geri kalarak ahaliye taaddi eden, altı aydan beş seneye kadar hapsolunur.

2 - Bu fiile birden ziyade şahıslar iştirak ederek ahaliyi tazyik etmiş olurlarsa veyahut fiil yağmacılık (M. 123 ve 125) şeklini almış olursa müştereklerden her biri on seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılır.

Fiillerin Türk vatandaşlarına karşı yapılmasının cezası

Madde 129 — 123, 124, 125, 126 ve 128 inci maddelerde yazılı olan fiiller Türk vatandaşlarına karşı yapılırsa ceza arttırılır (M. 50). Eğer ceza Türk ceza kanununda daha şiddetli ise o kanun hükümleri tatbik olunur.

Sekizinci fasıl

Mallara karşı yapılan diğer cürümler

Hizmete mahsus eşyayı tahrip ve terk ve kaybedenler

Madde 130 — Askerî hizmete mahsus bir şeyi makbul bir sebep olmaksızın kaybeden, kasten tahrip veya terkeden veya hususî menfaatlerinde kullanan bu şeyin kıymetine göre kısa hapis veya üç seneye kadar hapis veya beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır, ve tahrip veya kaybedilen şey ödetilir.

Askerî eşyayı ve malları çalan, satan, rehine veren ve alanlar

Madde 131 —

1 - Askerî bir hizmeti yaparken veyahut bir vazifeyi sui istimal ederek, bu hizmet ve vazife dolayısile tevdi veya emanet edilmiş olan parayı, az ve çok kıymetli eşyayı ve yahut kendisine emanet edilmiş olsun olmasın her nevi erzak ve esliha ve cephaneden başka, her nevi askerî eşyayı ve hayvanatı çalan veya ihtilâs eden veya satan, rehine veren veya bunları bilerek satın alan ve rehin kabul eden ve gizliyen beş seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılır. Az vahim hallerde üç seneye kadar hapsolunur. Çalınan mallar varsa alınır, yok edilmiş ise kıymeti ödetilir.

2 - Fiil esliha, cephane ve her hangi bir müdafaa vasıtasına taallûk ederse ceza arttırılır.

3 - Yukarıki iki fıkrada yazılı fiiller seferberlikte yapılırsa on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis, az vahim hallrede beş seneye kadar hapis cezası verilir.

Mafevkinin, arkadaşının madununun bir şeyini çalanlar

Madde 132 — Bir mafevkin, bir arkadaşının, bir madunun veya misafir verildiği bir hane sahibinin veya mensuplarından birinin bir şeyini çalan beş seneye kadar hapsolunur.

Bozuk ölçü kullananlar

Madde 133 — Bir terazi veya kantar veya herhangi ölçüyü ayarı bozuk olduğunu bilerek askerî bir hizmetin ifasında kullananlar, iki seneye kadar hapsolunur;

Dokuzuncu fasıl

Hizmet ve vazifenin ihlâli

Hakikate muhalif rapor, lâyıha, sair evrak tanzim ve ita edenler

Madde 134 —

1 - Hizmete veya tevdi edilen bir vazifeye müteallik olarak kasten hakikata muhalif rapor veya takrir veya lâyıha ve sair resmî evrak tanzim eden ve veren veyahut bunların hakikata muhalif olduğunu bilerek mafevklere takdime delâlet eden altı aydan üç seneye kadar hapis lie cezalandırılır.

2 - Az vahim hallerde üç aya kadar hapsolunur,

Rüşvet

Madde 135 — Askerî şahıslardan her hangi biri Türk ceza kanununun 3 üncü babının 3 üncü faslında yazılı suçlardan birini işlerse o fasıldaki cezalarla cezalandırılır.

Dikkatsizlik edenler

Madde 136 —

1 - Her kim askerî karakolun veya müfrezenin veyahut hususî bir vazife ile mükellef olan bir kısım askerin kumandanı veya zabitlerinden veyahut nöbetçi iken kasten veya tekâsülünden:

A) Kendisini, verilen vazifeyi yapmayacak hale korsa;

B) Nöbet mahallini terkederse yahut verilen sair talimata mugayir hareket ederse;

C) Her iki halde de bir mazarratı mucip olursa on dört günden az olmamak üzere katıksız hapis veya iki seneye kadar hapis ile cezalandırılır.

2 - Yukarıki fıkrada yazılı suç seferberlikte yapılmışsa suçlu altı aydan az olmamak üzere hapis, düşman karşısında ölüm, az vahim hallerde bir seneden az olmamak üzere muvakkat veya müebbet ağır hapis ile cezalandırılır.

3 - 2 inci fıkrada yazılı suç dolayısile ehemmiyetli bir zarar tehlikesi zuhura gelmişse üç aydan aşağı olmamak üzere hapis, bu tehlike düşman karşısında olduğu takdirde suçluya bir seneden az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir.

Tekâsül dolayısile esliha ve harp malzemesinden bir şeyin hasara uğramasına sebep olanlar

Madde 137 — Vazife veya hizmette tekâsül dolayısile bir gemi veya tayyarenin veya esliha ve harp malzemesinden birinin mühimce hasara uğramasına sebep olan, kısa hapis veya üç seneye kadar hapsolunur.

Askerî mahkeme işine sekte verenler

Madde 138 — Askerî mahkemelerin vazifelerini ve muamelelerini makbul sebep olmaksızın geciktiren, altı aya kadar hapsolunur.

Suç yapılmasına göz yumanlar

Madde 139 — Bir askerî karakolun veya bir müfrezenin veya

hususî bir vazife ile mükellef olan bir askerin kumandanı iken ve yahut zabitlerinden veya nöbetçi iken mâni olabileceği ve vazifeten men'e mecbur bulunduğu bir suçun yapılmasına göz yumarsa fiili kendisi yapmış gibi ceza görür.

Mahpus ve mevkufları firar ettirenler

Madde 140 — Bir mevkuf veya mahpusu muhafaza ve nezarete memur olup ta kasten veya firarını kolaylaştıran ve yahut âmiri tarafından emrolunduğu veya vazifeten mecbur bulunduğu halde bir diğerini tevki f ve hapsetmiyen, Türk ceza kanununun 301,302,303,304, 305,306, ve 307 inci maddeleri mucibince ceza görür.

erzak tağşiş edenler

Madde 141 — Askerî tayinattan olan her nevi zehair ve erzakı tağşiş veya tebdil olunmuş zehair ve erzakı bilerek tevzi eden veya ettiren üç seneye kadar hapsolunur.

Bozuk erzaktan tayinat verenler

Madde 142 — Askerî tayinatı, çürümüş bozulmuş zahire ve erzaktan veren veya verdiren, iki seneye kadar hapsolunur.

Mukavelename hilâfında eşya ve teahhüdat kabul edenler

Madde 143 —

1 - Mukavelenameye raptedilmiş olan mekûlât ve melbusat ve teçhizat ve sair askerî eşyayı ve her nevi inşaatı mukavelename ve nümunelerine ve şartnamelerine gayri muvafık olarak kabul eden veya ettiren üç seneye kadar hapsolunur.

2 - Kabul edilen veya ettirilen eşya, silâh ve cephane veya hayvan veya her hangi bir harp vasıtası ise ceza arttırılır. (M. 50).

3 - Cürüm sebebile bir menfaat temin edildiği veya edilmek istenildiği surette birinci fıkradaki halde ceza arttırılır ve ikinci fıkradaki halde muvakkat ağır hapis cezası verilir.

Umumî surette ihmal ve tekâsül

Madde 144 — Kendisine tevdi edilen askerî bir işin ifasında bu kanunda yazılı hallerden başka Türk ceza kanunu mucibince cezayı mucip ihmal ve tekâsül gösteren ve vazifesini sui istimal eden, o kanun mucibince cezalandırılır. (T. C. K. B; 3 F: 4)

Onuncu fasıl

Askerî disiplini bozan sair fiiller

Madununa nezarette ihmal edenler, madunun suçları hakkında takibatta bulunmayanlar

Madde 145 — Maduna nezaret vazifesinde ihmal ve tekâsül eden, madunun suçlarını haber vermeyen veya bu fiiller hakkında kasten kanunî takibatta bulunmayan mafevk, kısa hapis ile veya altı aya kadar hapis ile cezalandırılır.

Başkasının yaralanmasına ve ölmesine sebep olanlar

Madde 146 — Silâhları ve cephanesi hakkında dikkatsizlik ve nizamlara ve emirlere ve talimatlara riayetsizlik dolayisile başkasının yaralanmasına veya ölmesine sebep olanlar hakkında Türk ceza kanununun 455 ve 459 uncu maddelerine göre ceza verilir.

İzinsiz evlenenler

Madde 147 — İzin alması icabeden askerî şahıslardan izinsiz evlenen, üç aydan bir seneye kadar hapsolunur.

Siyasî maksatla toplananlar, siyasî fırkalara girenler, siyasî makale yazan ve nutuk söyleyenler

Madde 148 — Siyasî maksatla toplananlar, siyasî fırkalara girenler, siyasî nümayiş ve içtimalara ve intihabata iştirak edenler veya her ne suretle olursa olsun bu maksatlarla şifahî telkinatta bulunanlar ve siyasî makale yazanlar ve bu yolda nutuk söyleyenler beş seneye kadar hapsolunur.

Müsaadesiz hayrî cemiyetlere girenler

Madde 149 — Müsaade almaksızın hayrî cemiyetlere girenler bir aya kadar hapsolunur.

On birinci fasıl

Askerlik haysiyetine ve şerefine dokunan suçlar ve cezaları

Şeref ve haysiyete dokunan fiiller ve cezaları

Madde 150 —

1 - A) Asarı gizlenemeyecek derecede sarhoş olan;

B) Askerî elbise ile umumhanelere, kumarhanelere veya sair haysiyete dokunan mahallere giren;

C) Askerî elbise ile halk nazarında mayup görülen kimselere bilerek refakat eden askerî şahıslar bir aydan altı aya kadar hapsolunur.

2 - Az vahim hallerde kısa hapis cezası verilir.

Kumar oynayanlar

Madde 151 — Kumar oynayan askerî şahıslar birinci defasında bir aya ve tekerrüründe altı aya kadar hapsolunur.

Irza ve iffete tecavüz edenler

Madde 152 —

Irza ve iffete tecavüz eden askerî şahıslar hakkında Türk ceza kanununun sekizinci babında yazılı cezalar tatbik olunur.

2 - Birinci fıkrada yazılı fiiller emirleri altında bulunanlara karşı yapılırsa kanunen muayyen olan ceza, Türk ceza kanununun 417 inci maddesi mucibince yarıya kadar arttırılır.

İffetsiz bir kadınla evlenen veya böyle bir kadını tutanlar

Madde 153 —

1 - Fuhuş ve iffetsizliği sabit olan bir kadınla bilerek evlenen veya evlilik rabıtasını idamede veya böyle bir kadını nezdinde bulundurmakta ısrar eden askerî şahısların ordudan ihracına ve bu fiili askerlikten çıkmak maksadile yaptığı sabit olursa tardına hükmolunur.

2 - Gayri tabiî mukarenet yapan ve fiili rızasile kendine yaptıran askerî şahısların, tardı mucip olmayan hallerde, ordudan ihracına hükmolunur.

Talebelik hukukunun zevalini mucip suçlar

Madde 154 — Sahtekârlık, emniyeti suiistimal, dolandırıcılık, yalan yere yemin ve yalan yere şahadet, iftira, dilencilik ve âdabı umumiyeye ve nizamı aile ve vatan aleyhine cürümlerden birile bir aydan fazla hapis ve hukuku ammeden mahrumiyet cezalarına mahkûm olan ve gayri tabiî mukarenet yapan ve bunu rızasile kendine yaptıran askerî talebenin, talebelik sıfatile iktisap ettikleri her türlü hukukun ve hizmeti muvazzafadan başka ihtiyat zabiti ve gedikli küçük zabit olmak ve askerî hizmet ve memuriyetlere ve mekteplere girmek hakkının ziyaına hükmolunur.

Dördüncü bap

Yalnız harp zamanında askerî kanunlara tâbi şahıslar hakkındaki hükümler

Orduya mensup olmayanlar hakkında bu kanunun tatbiki

Madde 155 — Türkiye Cümhuriyetine karşı vuku bulan bir harpte herhangi bir hizmet veya mukavele ve taahhüt ve herhangi bir sebep ve suretle muharip Türk ordusu nezdinde bulunan veya orduyu takip eden şahıslar hakkında bu kanun hükümleri ve bilhassa harp hükümleri cari olur.

Bir kıt'anın hizmetinde bulunanların mukavelelerinin dahi askerî mahkemelerce feshi

Madde 156 — Muharip askerî bir kıt'aya hizmet veya mukavele ile münasebeti olanların mahkûm oldukları cezalarla birlikte bu hizmet ve mukavelenin feshine de askerî mahkemelerce hükmolunabilir.

Muharip orduda buluan yabancı zabitlere bu kanunun tatbiki

Madde 157 — Muharip Türk ordusu nezdinde bulunmalarına müsaade edilmiş olan yabancı zabitlere Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetince hususî mukarrerat yapılmamışsa Türk zabitleri hakkındaki hükümlere tâbidirler. Bu zabitlerin refakatlerinde bulunan şahıslar hakkında 155 inci madde hükmü tatbik olunur.

Harp esirleri hakkında bu kanunun tatbiki

Madde 158 — Harp esirleri bir suç işlerse rütbelerine göre bu kanun mucibince cezalandırılırlar.

Muharebe meydanında hiyanet ve muhariplerin mallarına tecavüz edenler hakkında bu kanunun tatbiki

Madde 159 — Türkiye Cümhuriyetine karşı ilân edilmiş olan bir harpte gerek bir Türk gerek bir yabancı 55, 56 ve 127 inci maddelerde beyan edilen suçları yaparsa bu maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılırlar.

Hareket mıntakasında askere tecavüz edenler

Madde 160 — İlân olunan harekât mıntakasından asker ve jandarma zabit ve efradına karşı 91 inci maddenin 3 ve 4 numaralı fıkralarında yazılı suçları yapan şahıs hakkında o maddedeki cezalar tatbik olunur.

Yabancı memlekette Türkiye askerlerine, memurlarına, makamlarına karşı cürüm işleyenler

Madde 161 — Türkiye Cümhuriyeti askerleri tarafından işgal edilen bir yabancı memlekete gerek Türk, gerek bir yabancı Türkiye kıtaatı askeriyesinden birine veya bunlara mensup olanlara ve yahut Türkiye Hükûmetinin nasbettiği memurları ile makamlarına karşı Türkiye kanunlar ve nizamnamelerinin cezayı mucip gördüğü bir fiili yaparsa bu fiil Türkiye Cümhuriyeti topraklarında yapılmış sayılır.

İKİNCİ KISIM

Disiplin cezaları

Birinci bap

Disiplin cezalarının şümulü

Disiplin tecavüzü ve kabahat

Madde 162 —

1 - Aşağıdaki yazılı fiilleri işleyenler âmirleri tarafından salâhiyet dairesinde cezalandırılabilirler.

A) Disiplin tecavüzü: Askerî terbiyeyi, disiplini bozan ve hiç bir ceza kanununun maddelerine uymayan fiiller ve tekâsüller;

B) Kabahatler: Askerî ceza kanununun 18 inci maddesinde yazılı olan fiillerin hafif halleri;

2 - B) fıkrasında gösterilen bir kabahatin disiplin cezasile cezalandırılması veya mahkemeye tevdii disiplin âmirinin reyine ve takdirine bağlıdır.

Disiplin cezalarının verilmesi

Madde 163 —

1 - Disiplin cezaları fiilin kast veya kayıtsızlıkla vukuu halinde verilebilir.

2 - Disiplin tecavüzlerinde, disiplin âmiri ceza verip vermemekte salâhiyeti dahilinde takdir hakkını haizdir.

3 - Disiplin kabahatlerinde ceza mutlaka verilecektir.

Disiplin cezasile cezalandırılanlar

Madde 164 — Disiplin cezaları; aşağıda yazılı olanlara verilir.

A) Askerî şahıslar;

B) Bir harp esnasında bir hizmet veya mukavele ve taahhütle veya her hangi bir sebep ve suretle muharip Türk ordusu nezdinde bulunan veya orduyu takip eden şahıslar;

C) Harp esirleri.

İkinci bap

Disiplin cezaları

I. Disiplin cezalarının nevileri

Disiplin cezalarının nevileri

Madde 165 —

A) Zabitler ve askerî memurlar hakkında:

1 - Tevbihler:

I. Tevbih.

II. Şiddetli tevbih.

2 - Maaş kat'ı: Cezaya uğrayanın zamlarile beraber bir aylık maaşının dörtte birine kadar kesilmesi.

3 - Göz hapsi: 4 haftaya kadar.

4 - Oda hapsi: 4 haftaya kadar.

B) Küçük zabitler (Gedikliler dahil) hakkında.

1 - Tevbihler.

I. Tevbih.

II. Şiddetli tevbih.

2 - Hafif disiplin cezaları:

I. Sıra harici hizmetler;

II. İzinsizlik (dört haftaya kadar)

3 - Hapis cezaları:

I. Oda hapsi, dört haftaya kadar;

II. Katıksız hapis, üç haftaya kadar.

C) Onbaşılar ve neferler hakkında:

1 - Hafif disiplin cezaları:

I. Tevbihler.

II. Fazla hizmetler.

III. İzinsizlik, dört haftaya kadar.

2 - Hapis cezaları,
I. Oda hapsi, dört haftaya kadar.
II. Katıksız hapis, üç haftaya kadar.

Disiplin cezalarının nasıl verileceği

Madde 166 —

A) Maduna hatalarını göstermek veya bunları tenkit ve muaheze etmek cezadan sayılmaz.

B) Maaş kat'ı tam kuruş üzerine yapılır. On kuruştan aşağı olmaz. Hapis cezaları tam gün üzerine yapılır; bir günden aşağı hapis olmaz.

C) Bu kanunun 18 inci maddesine göre verilecek cezalarda âmir cezanın nev'ini ve derecesini tayin için bu kanunun maddelerinde yazılı cezalardan ayrılamaz.

Cezaların içtima hali

Madde 167 — A) Disiplini bozan bir kabahat yalnız bir âmir tarafından ve bir disiplin cezası ile cezalandırılır.

B) Müstakil ve müteaddit kabahatlerden dolayı içtima eden kısa hapis cezaları hakkında bu kanunun 43 üncü maddesinin 2 ve 3 numaralı fıkraları mucibince umumî bir ceza verilir. Verilmiş olan bir disiplin cezası, ikmal, tecil veya verilmeden evvel yeni fillerden dolayı ceza verileceği zaman ayni kaideler tatbik olunur.

C) İçtima eden hapis cezaları müstakil ve müteaddit disiplin tecavüzlerinden veyahut kısmen disiplin tecavüzlerinden ve kısmen de disiplin kabahatlerinden ileri gelmiş ise cezalar ayrı ayrı verilir.

D) A ve B fıkralarına nazaran verilecek umumî cezalar 171 inci madde mucibince disiplin âmirinin salâhiyeti olan dereccyi geçemez. C. fıkrasına göre ayrı ayrı verilecek cezalarda disiplin âmiri 171 inci maddeye göre salâhiyeti dairesinde olan cezaları, gerek, disiplin tecavüzlerinden ve gerek disiplin kabahatlerinden dolayı son hadde kadar verebilir. Şu kadar ki bu ayrı cezaların yekûnu altı haftayı gecemez. Bu sebeple icabı halinde disiplin tecavüzlerine ait olan cezadan altı haftadan fazla miktarı indirilir.

E) İzinsizlik ve maaş kat'ı başka cezalar ile birleşirse her biri ayrı ayrı tatbik olunur.

II - Ceza vermek salâhiyeti

A - Umumî surette

Disiplin cezası vermeğe salâhiyetli âmirler

Madde 168 —

1 - Her âmir emri altındaki şahıslara disiplin cezaları vermeğe salâhiyetlidir.

2 - Disiplini bozan hareketten sonra fail merbut bulunduğu takım ve kıt'a ve saireyi değiştirmiş ise, disiplin âmiri, yeni âmirdir.

Disiplinin temini için tevkif salâhiyeti

Madde 169 — 168 inci madde hükümlerini bozmamak şartile, her mafevk emri altında olmayanları da disiplinin temini için muvakkat olarak tevkif etmeğe veya ettirmeğe salâhiyetlidir. Ancak bu tevkif keyfiyeti gün ve saatile derhal mevkufun disiplin âmirine bildirilmelidir.

Ceza vermek salâhiyeti olan en yakın âmir ile daha yüksek âmirlerin ceza vereceği haller

Madde 170 — Cezayı en yakın disiplin âmiri verir; daha yüksek disiplin âmiri aşağıdaki hallerde doğrudan doğruya cezayı verebilir.

1 - Fiil gözü önünde olmuş ise;

2 - Fiil resmî vekar ve makamına karşı yapılmış ise;

3 - Karar vermek veyahut cezanın derecesini tayin etmek için kendisine arzedilmiş ise;

4 - Fiil emri altında bulunan muhtelif kıt'alara mensup müteaddit şahıslar tarafından yapılmış ise;

5 - Fiil küçük mafevk tarafından, haber alınmasına rağmen, cezasız bırakılmış ise;

6 - Ceza görecek olan şahsın en yakın disiplin âmiri bulunmaz ise.

Disiplin âmirlerinin ceza salâhiyeti

Madde 171 — Disiplin âmirlerinin ceza vermek salâhiyetleri merbut cetvelde gösterilmiştir.

171 inci maddeye merbut cetvel

Disiplin âmirinin rütbeler	Tevbih	Şiddetli tevbih	Maaş kat'	İzinsizlik	Sıra harici hizmet	Göz hapsi	Oda hapsi		Katıksız hapis
							Zabit	Efrat	
Onbaşılar	»	»	—	Bir gün, müfrez bulundukları surette	Müfrez bulundukları surette bir defa	—	—	—	
Küçük zabitler	»	»	—	iki güne kadar müfrez bulundukları surette	Müfrez bulundukları surette iki defa	—	—	Müfrez bulundukları surette bir gün	
Zabit vekili, mülâzim, birinci mülâzim	»	»	—	Üç güne kadar	Üç defaya kadar	—		Müfrez bulundukları surette üç gün	
Yüzbaşı	»	»	—	Yedi güne kadar	Lüzumu kadar	İki güne kadar	İki güne kadar	Yedi göne kadar	Üç güne kadar
Binbaşı	»	»	Maaşın 1/10 kadar	On dört güne kadar	»	Yedi güne kadar	Dört güne kadar	On dört güne kadar	Beş güne kadar
Kaymakam ve miralay	»	»	Maaşın 1/8 kadar	Yirmi bir güne kadar	»	On dört güne kadar	Yedi güne kadar	Yirmi bir güne kadar	Yedi güne kadar
Liva	»	»	Maaşın 1/4 kadar	Yirmi sekiz güne kadar	»	Yirmi bir güne kadar	On dört güne kadar	Yirmi sekiz güne kadar	On dört güne kadar
Ferik, birinci Ferik, Müşür, M. M. Vekili	»	»	Maaşın 1/4 kadar	Yirmi sekiz güne kadar	»	Yirmi sekiz güne kadar	Yirmi sekiz güne kadar	Yirmi sekiz güne kadar	Yirmi bir güne kadar

1 — Zabit vekili, mülâzim ve birinci mülâzimler yalnız efrada ceza vermek salâhiyetini haizdirler.

2 — Yüzbaşıdan itibaren bütün âmirler bütün madunlarına yukarıdaki cezaları vermeğe salâhiyetlidirler. yalnız; miralaylar, kaymakamlara; livalar, miralaylara; müşür ve birinci ferikler, ve ferikler ve Millî Müdafaa Vekili; livalara ve daha yüksek rütbelilere ancak tevbih cezası verirler.

3 — Sıra harici hizmet, yalnız efrada verilir.

4 — İzinsizlik yalnız askerî mektepler talebesi ile efrada verilir.

Kıt'a kumandanlarına vekâlet edenlerin salâhiyeti

Madde 172 — Bir kıt'aya kumanda edenler, vekil dahi olsalar o kıt'a kumandanlığına mahsus olarak kadroda gösterilen rütbenin ceza salâhiyetini haizdir.

Üçüncü bap

Askerî adlî hâkim, memurları ı disiplin cezaları

Askerî adlî hâkim ve memurlara verilecek cezalar

Madde 173 —

1 - Askerî disiplin âmirleri askerî memurlar hakkında salâhiyetleri dahilinde disiplin cezaları verebilirler.

2 - Askerî adlî hâkim ve memurlar kendi maiyetlerinde bulunan madunlarına maaşça muadili oldukları zabitler derecesinde disiplin cezaları verebilirler.

3 - Askerî adlî hâkimlere disiplin cezası olarak hapis cezası verilemez.

Dördüncü bap

Orduyu takip edenlerle harp esirlerine verilecek disiplin cezaları

Disiplin cezalarının tatbiki sureti

Madde 174 —

1 - 164 üncü maddenin B ve C fıkralarında yazılı olan şahıslardan orduyu takip edenler, harp esirleri hakkında bu kanunun ikinci kısmının askerler hakkındaki hükümleri tatbik olunur.

Maaş kat'ı cezası bunlardan askerî şahısların aldıkları maaş ve yevmiyelere göre hesap edilir.

2 - Asker olmayan şahıslara verilecek cezalar içtimaî mevkilerine göre tayin olunur.

3 - Kadınlar hakkında katıksız hapis cezası tatbik olunmaz.

Beşinci bap

Disiplin cezalarının verilmesi ve infazı

I. Cezanın verilmesi

Failin müdafaa hakkı

Madde 175 — Disiplin âmiri cezayı vermeden evvel faile kendini müdafaa etmeğe müsaade eder.

Cezanın şiddetli verileceği haller

Madde 176 — Cezayı hafifleten sebepler mevcut olmadığı surette ceza şiddetli verilir.

Mevkufiyetin cezaya mahsubu

Madde 177 — Disiplin âmiri, suçlunun mevkuf olduğu müddeti, cezaya mahsup eder.

Mafevke arzedilecek cezalar

Madde 178 — Disiplin cezaları vermeğe salâhiyetli mafevk, suçlunun disiplin cezalarile cezalandırılmasını muvafık görüp te derecesini salâhiyetinden yüksek bulursa, keyfiyeti bir derece mafevkine arzeder.

Disiplin cezalarında müruru zaman

Madde 179 — Disiplin tecavüzlerine ve kabahatlerine bir ay sonra ceza verilmez. Ancak fiil tahkikatı mucip ise bu husus için iktiza eden zaman yukarıdaki bir aya dahil olmaz. Fiilin disiplin cezasını mucip olduğu askerî mahkemede anlaşılırsa bu bir ay müddet hükmün kat'ileştiği; veya mahkemece muhakemesinin tevkifile evrakın ceza verilmek üzere iade olunduğu tarihten cereyana başlar.

İnfaz edilmiş disiplin cezalarının mahkemece mahsubu

Madde 180 — Cezayı icap eden fiil bir mahkemeye sevk olunmak lâzım gelirken yalnız disiplin cezasile cezalandırılmışsa yeniden mahkemeye sevkolunur. Fakat failin evvelce gördüğü ceza mahkemenin verdiği cezadan indirilir.

Cezanın kat'ileşmesi

Madde 181 — Bir disiplin cezası resmî surette mahkûme tebliğ edil-

diği vakıt kat'ileşir. Ve bu cezayı veren tarafından kaldırılamaz ve değiştirilemez. Bu cezanın kaldırılması veya değiştirilmesi ancak şikâyet yolile veya ceza veren âmirin mahkûm lehine yapacağı müracaat üzerine veyahut affı âli ile kabildir. Yanlış verilen veya salâhiyeti olmayan mafevk tarafından verilen disiplin cezaları daha yüksek makam tarafından 191 inci maddeye göre kaldırılabilir, veya değiştirilebilir.

II — Cezanın infazı

Cezanın vakti infazı zamanı

Madde 182 — Ceza, tebliğ olunduğunu müteakip infaz olunur.

Cezanın infazı sureti

Madde 183 — Cezayı veren disiplin âmirleri zaruret halinde cezanın sonraya bırakılmasını veya fasıla ile infazını emredebilir.

Katıksız hapiste cezalının sıhhatı bu cezaya uzun zaman dayanmasına müsait değilse ve cezanın sonraya bırakılması veya fasıla ile icrası hizmet dolayısile caiz görülmezse oda hapsile değiştirilebilir. Her halde cezalının sıhhatı bir hekimden sorulur.

Yüksek disiplin âmirlerinin cezaları değiştirme salâhiyeti

Madde 184 — Yüksek disiplin âmirleri dahi şikâyet üzerine veya âmirin talebile veya hizmet teftişi münasebetile 191 inci maddedeki hususları emredebilir.

Tevbih ve izinsizlik ve hapis cezalarının infazı sureti

Madde 185 — Tevbih şöyle icra edilir:

1 - Tevbih; Zabitler ve küçük zabitler hakkında müşahit huzurunda olmayarak veyahut bir mafevk hazır olarak kendilerine tebliğ edilmekle.

2 - Şiddetli tevbih:

A) Zabitler hakkında rütbelerinden yukarı zabitler huzurunda kendisine tebliğ edilmekle.

B) Küçük zabitler ve onbaşılar hakkında, rütbelerinden yukarı küçük zabitler huzurunda kendisine tebliğ edilmekle.

C) Neferler hakkında şiddetli tevbihler:

Kıt'asından en az üç kişi huzurunda kendisine tebliğ edilmekle olur.

3 - Sıra harici hizmetler:

Ceza olarak talim, ceza nöbeti, ceza olarak fazla hizmetlerdir.

4 - İzinsizlik cezalarında cezalılar hizmete sevkolunabilirlerse de dışarıya çıkamazlar

5 - Sair hapis cezaları askerî mahkemelerin hükmettiği hapis cezaları gibi infaz olunur.

Disiplin cezasının müruru zamanı

Madde 186 — Disiplin kabahatlerinden dolayı verilen hapis cezaları bir sene müruru zamana tâbidir. B umüddet cezanın tebliğinin ertesi gününden başlar.

Cezaların ayrılması halinde yapılacak muamele

Madde 187 — Bir cezalı ordudan ayrılırsa evvelce verilen disiplin cezasının infazı veya ikmali caiz değildir. Şu kadar ki cezanın ikmaline kadar ordudan terhisi sonraya bırakılabilir.

Altıncı bap

Disiplin cezalarından şikâyet

Şikâyet

Madde 188 —

1 - Bir disiplin cezasında şikâyet, ya cezalı tarafından veya kendisinin mafevkleri tarafından doğruya doğruya yapılır.

Şikâyet cezadan evvel ve cezalı tarafında yapılacaksa cezanın ancak tebliğinden bir gece sonra yapılabilir.

Şikâyet cezanın infazından evvel yapılacak olursa icrası sonraya bırakılır. Şikâyet ilk salâhiyetli makam tarafından reddedilirse, tekrar edilse bile ceza infaz olunur.

2 - Disiplin cezalarından şikâyetler cezayı veren âmirin bir derece mafevkine yapılır ve bu bapta karar vermek bu makama aittir.

3 - Şikâyetler derhal tetkik edilir ve bir karara bağlanır.

Şikâyetin reddi

Madde 189 — Şikâyet varit görülmezse müştekiye ceza verilme. (M.

84) ancak şikâyet ederken müşteki bir suç işlemiş veya bir disiplin tecavüzünde bulunmuşsa ayrıca mes'ul olur. Bu bapta takibat icrası şikâyeti tetkik eden âmire aittir.

Cezanın kaldırılması ve değiştirilmesi

Madde 190 — Cezayı veren âmir veya mafevkin talebi üzerine, daha yüksek disiplin âmiri kaldırabilir, veya değiştirebilir.

Cezanın kaldırılacağı ve değiştirileceği haller

Madde 191 —

1 - Bir disiplin âmiri:

A) Bir madunu tarafından verilen disiplin cezasını nevi ve derecesi itibarile muvafık görmezse;

B) Cezayı verenin salâhiyetinden yukarı görürse cezayı değiştirebilir, veya kaldırabilir.

2 - Ceza gören şahıs başka bir disiplin âmirinin salâhiyeti altına geçmiş ise evvelki disiplin âmiri yalnız cezayı kaldırır.

3 - Eski ceza tamamen veya kısmen infaz edilmiş ise veya yeni ceza eski cezadan ağır bulunmıyorsa yeni ceza infaz edilmiş sayılır.

Yeni ceza infaz ve ikmal edilmiş olan cezadan daha ağır ise çekilen ceza mahsup olunur. Mahsupta iki gönlük oda hapsi bir günlük katıksız hapse karşı tutulur. Eski ile yeni cezanın mahsup kabiliyeti yoksa yeni ceza takdir olunurken eski ceza nazarı dikkate alınır. Bunun için disiplin âmiri yeni cezayı tamamen veya kısmen indirebilir.

Son maddeler

Madde 192 — 75, 79 uncu maddelerle 78 inci maddenin (c) fıkrasında ve askerî eşyayı satın almak, rehin olarak kabul etmek ve gizlemek fiillerine dair 131 inci maddede yazılı suçlar askerî mahkemelere tabi olmayan siviller tarafından yapılırsa umumî mahkemeler, bu kanunun hükümlerini tatbik ederler.

İlğa edilen kanunlar

Madde 193 — 1286 tarihli askerî ceza kanunu ile ilâve ve zeyilleri ve muaddel maddeleri ve mensubini askeriyenin siyasetle meni iştiğali hakkındaki 25 eylûl 1328 ve askerî ceza kanununun 169 uncu maddesi makamına kaim olan 16 teşrinievvel 1328 ve seferde tekâlifi harbiye ve

vesaiti nakliye komisyonlarına ve efradı cedidenin sevkine memur olanlar hakkındaki 21 ağustos 1330 ve mafevk tarafından maduna yapılacak bazı ef'alin cürüm addolunmayacağına dair olan 30 teşrini evvel 1330 ve 1286 tarihli askerî ceza kanununun 101, 102, 103, 104 üncü maddesine matuf olan 3 mart 331 ve esrarı askeriye ve hiyaneti harbiye hakkındaki 16 teşrinievvel 1330 ve seferde tart cezasının sureti tatbikına dair olan 25 şubat 1330 tarihli kanunlarla zeyilleri ve sair kanunların bu kanuna muhalif olan hükümleri mülğadır.

Muvakkat madde

Bu kanunun makabline şümulü

Bu kanun ile konulan cezalar bundan evvelki kanunlarda yazılı olan cezalardan daha hafif olduğu surette bu kanunun mer'iyete konulduğu tarihte hükmedilmemiş olan suçlarla eski kanuna göre hükmedilip henüz infaz edilmemiş veya infaz edilmekte bulunmuş olan hükümler hakkında da tatbik olunur.

Kanunun mer'iyeti tarihi

Madde 194 — Bu kanun neşri tarihinden dört ay sonra muteberdir.

Madde 195 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri memurdur.